

OCAK 2022
SAYI:37

diyanel
aile
dergisi

**UMUT VAR
YEİS YOK**

12

UFUK ÇİZGİSİDİR UMUT

38

İMA'NIN GÜCÜ

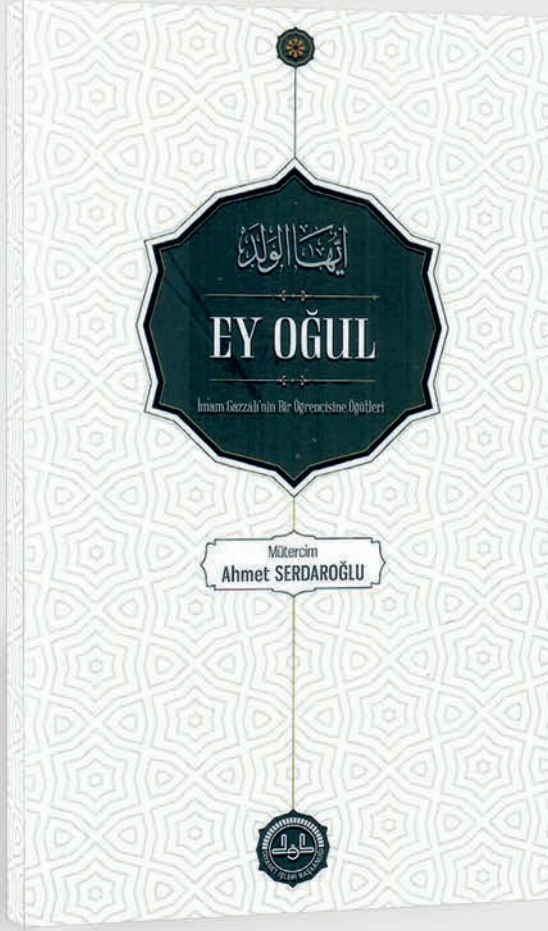
46

DİRİLİŞ ŞAİRİ: SEZAI KARAKOÇ

64

AVRUPA'DA GURBETÇİ OLMAK

YENİ
YAYIN-
LARIMIZ

İmam Gazzâlî'nin ölümünden buyana dokuz asırdan fazla zaman geçmiştir. Felsefe, kelâm ve fıkha dair yazdığı eserler bugün dahi değerini korumaktadır.

Hayatının sonuna doğru yazdığı ve dinin anlamı hakkındaki görüşlerini derin derin özetlediği bu eser, hacminin küçüklüğüne rağmen en önemli eserlerindedir.

yayinsatis.diyamet.gov.tr

Yurt içinde Diyanet yayınları satış yerlerinden, yurt dışında müşavirlik ve ataşeliklerimizden temin edebilirsiniz.

TAKDİM

HAVF VE RECA ARASINDA İNSAN

Dr. Elif Arslan

İslam dininin temel prensiplerinden biri de Allah'tan ümit kesmemek ve onun rızasına mugayir davranışlarda bulunmaktan kaçınmaktır. "Havf ve Reca" şeklinde formüle edilen bu prensip, kişinin gelecekle ilgili kaygıları ve olumsuz düşünceleri karşısında yeise düşmemesini, Rabbinden ümidini kesmemesini ifade eder. Mümin, bir yan-

dan Rabbinin mağfiretinden mahrum olma endişesi duyarken diğer yandan O'nun sonsuz rahmet ve merhametine nail olma ümidini kalbinde yeşertir. Tabiatı gereği insanoğlu bu iki duygunun tesiri altındadır ve ikisi arasında dengeyi koruyup gözetmezse muvazenesini kaybeder. Ümitsizlik, insanı dipsiz bir karanlığa sürükler. Ömer Nasuhi Bilmen'in de ifadesiyle ümit, "İman ehlini ilahi affa, Cenab-ı Hakk'ın sonsuz keremine kavuşma ümidiyle kendini teselli etmesi ve böylece lezzet duymasıdır."

İnsan hayatı sevincin ve kederin uğrak yeridir. İnsan yaşadığı olumsuzluklar karşısında ümidini kaybettiği anda yeis içine düşer. Ancak ümit de tek başına yeterli değildir. Sebepleri ve sonuçları göz ardı eden bir ümit de insanı vurdumduymazlığa sürükler; başıboş, özensiz bir hayata kapı aralar. Peygamberimiz (s.a.s.) "Allah'ın rahmet deryasındaki bunca genişliği kâfir bilseydi, cennetten ümit kesmezdi. Mümin de Allah'ın her türlü azabını bilseydi, cehennemden emin olmazdı." (Mehmet Sofuoğlu, *Buhari Tercümesi*, c. XIV, s. 6399) buyurarak ümit ve korku arasındaki dengeye işaret etmiştir. İtidal dini İslam, inananlara, insan doğasının bu iki veçhesine yönelik dengeyi gözetmelerini emreder. *Diyanet Aile Dergisi* olarak biz de yeni yılın ilk sayısında yeis ve ümit kavramlarını ele aldık. Dr. Lamia Levent Abul, "Ümit Var, Yeis Yok" yazısında azim ve ümitle ideallerine sarılanların başarıyı yakalayacağını, ümitle hayata sarılanların, bir dava ve ideal uğruna çaba gösterenlerin emeklerinin Cenab-ı Hak katında zayı olmayacağını dile getirdi. Hatice Ebrar Akbulut, "Ufuk Çizgisidir Umut" yazısıyla dosyamıza katkı sundu: "Umut, beklenti içinde olmak diye tarif edilse de bir hâl içinde olmaktan çok, içinde bulunulan hâle rağmen yürüyüşünden vazgeçmemektir." Doç. Dr. Nesrişah Saylan, "Allah'ın Rahmetinden Ümit Kesmeyin" yazısıyla Bir ayet Bir Yorum köşemizde yer aldı.

Diyanet Aile Dergisi, yeni yayın dönemiyle birlikte siz değerli okurlarını yepyeni bir heyecanla karşılıyor. Ailemize katılan yeni yazar ve köşeleriyle okurlarına farklı pencereler açıyor. Hane-i Enbiya, Gurbetten ve Varlık Aynası bu yıl dergimize katılan yeni köşelerimiz. Sizleri yeni yılın ilk sayısıyla baş başa bırakırken ümidin kalplerimizde yeşermesini, gençlerimizin yarınlara umutla bakmasını diliyorum. Bir sonraki sayımızda görüşmek üzere.

İÇİNDEKİLER

UZMANINA SORDUK Dr. Psk. Esra CEYLAN	10
UFUK ÇİZGİSİDİR UMUT Hatice Ebrar AKBULUT	12
ALLAH'IN RAHMETİNDEN ÜMİT KESMEYİN Doç. Dr. Nesrişah SAYLAN	16
CAMİ CEMAATİ OLARAK KADINLAR Dr. Öğretim Üyesi Ayşe GÜLTEKİN	18
KAHVE MOLASI Gülsüm KARAPINAR	20
YOLCULUK Nilüfer ATEŞ	28
FİLTRE BALONU: İNTERNETTE GERÇEKTEN ÖZGÜR MÜYÜZ? Muhammed Kâmil YAYKAN	32
PROF. DR. MİM KEMAL ÖKE İLE HAYAT ÜZERİNE... Mahir KILINÇ	34

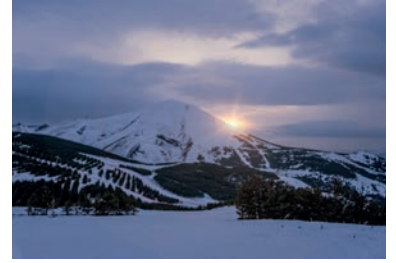
4

ÜMİT VAR YEİS YOK
Dr. Lamia LEVENT ABUL

22

500 YILLIK GELENEK:
1001 HATİM
Sinan POLAT

24

BORDERLİNE KİŞİLİK
BOZUKLUÇU
Beza ATAGÜN

38

İMA'NIN GÜCÜ
Ali Necip ERDOĞAN

OCAK 2022

Diyanet İşleri Başkanlığı Adına
Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni
Doç. Dr. Fatih KURT

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Dr. Elif ARSLAN

Mali İşler ve Dağıtım Sorumlusu
Ahmet BULUT

Yayın Koordinatörleri
Sema BAYAR
Esma TÜRKSEVEN
Şule İSKENDER
Halime KARABULUT

Görsel Koordinatör
Asuman AYDIN

Dijital Medya
Ömer GÜÇLÜ
Şahin BODUR

Arşiv
Ali Duran DEMİRCİOĞLU

Grafik-Tasarım
AREN Tanıtım
www.arentanitim.com.tr

İletişim
Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Blv.
No: 147/A 06800 Çankaya/Ankara
Tel : 0312 295 86 61 - 62
Faks: 0312 295 61 92
dergi.diyanet.gov.tr
ailedergisi@diyanet.gov.tr

42

DOSTLUK BAĞI
Büşra ŞİŞMAN

46

DİRİLİŞ ŞAİRİ:
SEZAİ KARAKOÇ
Prof. Dr. Hicabi KIRLANGIÇ

50

BAŞKENT ANKARA
Ahmet Mahmut ŞEN

72

ÂL-İ İBRAHİM'İN GAYRETLİ
KADINI: HZ. HACER
Elif ÖZEL

56 **KARANLIKTAN AYDINLIĞA:**
GAZ LAMBALARI
Süreyya MERİÇ

58 **İMECE**
Ayşe ÜNÜVAR

60 **BİR İNSANLIK ALEGORİSİ:**
DOGVİLLE
Segah GÜMÜŞ

63 **BİR KAVRAM BİR YORUM**
Cengizhan ORAKÇI

64 **AVRUPA'DA GURBETÇİ OLMAK**
Büşra Meryem GÖÇMEN

66 **AKDENİZ'İN ADALET KILICI:**
BARBAROS HIZIR HAYREDDİN PAŞA
Nermin TAYLAN

70 **YEŞİL ALAN**
Şule TÜZÜN

76 **B12 VİTAMİNİNİZ YETERLİ Mİ?**
Büşra T. KAZAN

78 **ÇENGEL BULMACA**
Ali OSMANOĞLU

80 **KİTAPLIK**
Zeynep ÇELİK

Abone İşleri

Tel: 0312 295 71 96-97
Faks : 0312 285 18 54
e-mail: dosim@diyanet.gov.tr

online abonelik:

yayinsatis.diyanet.gov.tr

Abone Şartları

Yurt içi yıllık: 120.00 ₺
Yurt dışı yıllık: ABD: 72 ABD Doları
AB Ülkeleri: 47 Euro
Avustralya: 119 Avustralya Doları
İsviçre: 49 Frank

Abone kaydı için, ücretin Döner Sermaye İşletme Müdürlüğü'nün T.C. Ziraat Bankası, Ankara Kurumsal Şube IBAN: TR94 0001 0017 4505 9943 0850 41 nolu hesabına yatırılması ve makbuzun fotokopisi ile abonenin hangi sayıdan başlayacağını bildirir bir dilekçe, mektup, yazı, faks veya e-mailin Diyanet İşleri Başkanlığı Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğüne gönderilmesi gerekmektedir.

Temsilcilikler;

Yurt içi: İl Müftülükleri,
İlçe Müftülükleri
Yurt dışı: Din Hizmetleri
Müşavirlikleri, Din Hizmetleri
Ataşelikleri.
Yayın Türü: Aylık, Yaygın, Süreli
Yayın, Diyanet Aile Dergisi (Türkçe)
Basım Tarihi: 19.01.2022

Baskı

Çağlayan Basım Yayın Dağıtım
Ambalaj Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Sarıç Yolu No: 7 Gaziemir/İzmir
Tel: 0 232 274 23 18

Yayımlanacak yazılarda düzeltme ve çıkartmalar yapılabilir. Yazıların bilimsel sorumluluğu yazarlarına aittir. Diyanet Aile Dergisi, Diyanet İşleri Başkanlığı yaygın organıdır. Dergide yayımlanan yazı, konu, fotoğraf ve diğer görsellerin her hakkı saklıdır. İzinsiz, kaynak gösterilmeden her türlü ortamda alıntı yapılamaz.

ÜMİT VAR YEİS YOK

■ Dr. Lamia LEVENT ABUL

Ümitsizlikten sonra nice ümitler var... Karanlığın ardında nice güneşler var!

Hz. Mevlâna

İnsan ümitle yaşar. İyi ve güzel olanı umut etmekle hayata bağlanır. Ümidini kalbine raptedip heyecanla çaba gösterenlere hiçbir şey engel olmaz. Azim ve ümitle ideallerine sarılanlar başarıyı yakalar. Geleceğe dair hayaller, ümit varsa gerçek olur. Karanlıktan değil yeisten korkmalı insan. Çünkü karanlığı güneşle aydınlatan Yüce Allah (c.c.), kendisine ümitle yönelen kullarını asla yalnız bırakmaz.

Hz. Musa'nın genç bir delikanlı iken başından geçenler tüm ümitlerini Rabbine bağlayanların ve ümidini kaybetmeyenlerin hikâyesidir. Hz. Musa (a.s.), Firavun'un sarayında yetişmiş zengin ve itibarlı bir gençtir. Karıştığı bir kavga neticesinde bir kişinin ölümüne sebep olur. Pişman olup tövbe eder ancak bir Mısırlıyı öldürdüğü duyulur. Hz. Musa, Mısır'ın ileri gelenlerinin kendisini öldürmek için plan yaptıklarını haber alınca her şeyini geride bırakıp Medyen'e kaçmak zorunda kalır. Korku ve endişe içerisinde Allah'tan kendisine doğru yolu göstermesini ister (Kasas, 28/22). Peşinde onu öldürmek isteyenler, yanında ne ailesi ne yakınları ne de herhangi bir malı olan Hz. Musa perişan bir hâledir. Bilmediği bir diyarda yalnız başına, desteksiz ve himayeye muhtaç hâlde bir ağacın gölgesine sığınır ve Rabbine şöyle yalvarır: "Ey Rabbim! Bana lütfedeceğin her hayra muhtacım!" (Kasas, 28/24) Bu sırada hayvanlarını sulamalarına yardım ettiği Hz. Şuayb'ın (a.s.) kızlarından biri yanına gelir. Babasının onu çağırdığını söyler ve beraberce giderler.

Hız. Musa'nın âlemlerin Rabbi olan Yaradan'ına bu ilticası cevapsız kalmaz. Çünkü o, Rabbinin en büyük dost ve yardımcı olduğunu bilerek niyazda bulunmuştur. Hız. Musa bu duasından kısa bir süre sonra hem Şuayb peygamberin himayesinde emin bir beldeye yerleşir hem de bir işe ve yuvaya kavuşur.

Hız. Musa'nın en ümitsiz olduğu anda tüm ümitlerin kaynağı olan Yüce Allah'a (c.c.) dayanması gibi inananlar da Rablerine dayanıp güvenirler. İman, güven demektir. Her şeye kadir olan Allah'a iman ile insan, emniyetli bir limana demir atar. Artık esen rüzgârlar, kopan fırtınalar insanı sarsmaz. İman ile en sağlam ipe, Allah'ın ipine sarılanlar için şartlar ne olursa olsun yeise yer yoktur. Bizzat Yüce Allah inananları ümitvar olmaya davet eder ve ancak inananların O'ndan ümit kestiklerini buyurur/bildirir (Yûsuf, 12/87). İnsan bazen üstesinden gelemeyeceğini sandığı durumlarla karşılaşabilir. Hayatın meşakkatleri karşısında karamsarlığa kapılarak ümidini kaybedebilir. Hayat sevincini yitiren ve üzüntülere gark olan insanı yine Rabimizin "Gevşemeyin, üzölmeyin, eğer inanıyorsanız üstünsünüz." (Âl-i İmrân, 3/139) hitabı kendine getirir. İnsan, sonsuz güç ve kudret sahibi olan Allah'a inanıp güvendiğinde üzüntüler izale olur, ümitler yeniden yeşerir.

İman edenler, Yüce Allah'ın (c.c.) her işlerinde yanlarında olduğunu, O'nun destek ve yardımıyla her türlü zorluğun

üstesinden geleceklerini bilirler. İnananların gerçek dostu ve yardımcısı Allah'tır (Bakara, 2/257). Peygamber Efendimiz (s.a.s.), Hz. Ebubekir (r.a.) ile hicret yolculuğunda mağaraya sığındıklarında düşmanları tam mağaranın kapısında dılar. Efendimiz'in (s.a.s.) mağara dostu endişelendi. Allah Resulü, Hak Teâlâ'ya güvenerek: "Üzülme! Çünkü Allah bizimle beraberdir!" diyerek onu teskin etti. Yüce Allah, onların üzerine huzur ve sekinetini indirerek, görünmez ordularıyla destekledi (Tevbe, 9/40). Beşerî tedbirlerin tükendiği yerde Allah'a olan güvenin yitirilmemesi gerektiğini Hz. Peygamberin bu örnek tutumu açıkça göstermektedir. İmanlı bir insan için Allah'ın yardımından ümit kesmek söz konusu değildir. O, umulmadık yollarla başarı ve zaferi kullarına nasip eder (*Kuran Yolu Tefsiri*, C.III, S. 13-14).

Azim ve ümitle ideallerine sarılanlar başarıyı yakalar. Geleceğe dair hayaller, ümit varsa gerçek olur. Karanlıktan değil yeisten korkmalı insan. Çünkü karanlığı güneşle aydınlatan Yüce Allah (c.c.), kendisine ümitle yönelen kullarını asla yalnız bırakmaz.

Ümit Allah'tan, Ümitsizlik Şeytandandır

İnananların ümidi Allah Teâlâ'dır. Ancak şeytan, insanı ümitsizliğe sürükler. İnsanın Allah'a olan iman ve güvenini sarsmak için vesvese verir. Teslimiyet, tevekkül, sabır ve ümit gibi insanın maneviyatını kuvvetlendiren erdemleri zayıflatmaya çalışır. İnsanı önce Allah'a itaatsizliğe ve günaha sevk etmek için çabalar, sonra çeşitli hatalar ve günahlar işleyen insana ümitsizlik aşılar. Ümitsizlik girdabına giren insan, bağışlanmayacağı vehmine kapılır. Günahlarını Allah'ın rahmetinden daha büyük görmesi ise insanın en büyük yanılığıdır. Hâlbuki insan ne kadar hata ve yanlış

yapsa da Allah'ın rahmetinden ümit kesmemelidir. Yüce Allah günah işlemek suretiyle haddi aşanlara "kullarım" diyerek seslenmekte ve onlara şöyle buyurmaktadır: "Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin! Çünkü Allah, bütün günahları bağışlar. Şüphesiz ki O, çok bağışlayan, çok esirgeyendir." (Zümer, 39/53)

Kur'an-ı Kerim'deki en ümit verici ayetlerden biri olan bu ayette Allah Teâlâ, affediciliğinin ve rahmetinin tüm günahları affedecek kadar geniş ve nihayetsiz olduğunu haber vermekte ve ümitsizliğe kapılmamayı ilahi bir emir olarak bildirmekte. Ancak bu ilahi müjde ile yola devam edenlerin yollarına

şeytan her zaman çıkabilir. İnsan bu dünya hayatında karşılaştığı her türlü zorluk, sıkıntı ve kaybın bir sınama olduğunu hatırlamalı. Şeytanın kendisine vereceği ümitsizlik vesvesesine karşı Rabbinde sığınmalı: “Eğer şeytandan bir kışkırtma seni dürtse, hemen Allah’a sığın. Şüphesiz O, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.” (Arâf, 7/200) Her ne yaşarsa yaşasın her şeyin Allah Teâlâ’nın bilgisi dâhilinde olduğunu hatırlamalı ve şeytanın ayartmalarına kapılıp ümidini kaybetmemeli insan. Yeise kapılmak yerine ümidin ipine tutunmalı ve geçmişin tecrübelerinden dersler alarak yoluna devam etmeli.

Şeytanın diğer bir hilesi ise insana sahte bir güven ve ümit telkin etmesidir. Allah Teâlâ, Lokman suresi 33. ayette insanları Allah’a karşı itaatsizlikten sakınmaya davet etmektedir. Çünkü şeytan dünya hayatının geçici zevkleriyle insanı aldatabilir. Dünyaya dalan insan, hem tövbeyi hem de salih amelde bulunmayı geciktirir. Ama Yüce Allah: “Sakın dünya hayatı sizi aldatmasın; o, yoldan çıkarıcı da (şeytan) Allah hakkında sizi aldatmasın.” (Lokman, 31/33) buyurarak insanı şeytanın hilelerine karşı uyarır.

Korku ve Ümit Arasında Olmak

İslam, itidal dindir. Muhammed ümmetinin en belirgin vasfı, ifrat ve tefritten uzak, orta yolda olan itidalli bir ümmet olmaktır. İslam âlimleri kulun kalbinde her daim bulunması gereken bu denge hâlini korku ve ümit

olarak isimlendirmişler. Bu hâl, Rabbimizin rahmet ve muhabbetinden mahrum olma korkusuyla O’nun sonsuz rahmet ve mağfiretine nail olma ümidinin kulun kalbinde dengeli şekilde bir araya gelmesidir.

İmam Gazali, korku ve ümidin (havf ve reca) Allah’a (c.c.) yaklaşmaya çalışanlar için iki kanat olduğunu ve onlarla beğenilen makamlara ulaşılacağını söyler. İnsan, dünya hayatında “beyne’l-havf ve’r-reca” yani korku ve ümit arasında yaşamalıdır. Bir taraftan Allah’ın sonsuz rahmetine olan ümidini her daim korumalı, Yüce Allah’ın rahmetinin gazabının önünde olduğu inancıyla kendisine dünya ve ahirette güzel muamele edeceğini ümit etmelidir. Ama diğer taraftan kudret sahibi olan Allah Teâlâ’ya hesap verme korkusuyla O’nun azameti karşısında haşyet ve saygı duymalıdır.

» Ümitle hayata sarılanların, bir dava ve ideal uğruna çaba gösterenlerin emeklerini Cenab-ı Hak asla zayi etmez. Çünkü insan için en büyük kayıp, ümidini kaybetmesidir.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.s.), Allah’ın, kulunun zannı üzere olduğunu (Buhari, Tevhid, 15) yani kul Rabbini nasıl bilirse öyle bulacağını haber veriyor. Kul, Rabbini şefkatli ve merhametli bilirse Rabbi de kuluna rahmet ve merhametiyle muamele eyler. Ancak bu konuda şöyle bir tehlike söz konusudur. Kişi, Allah’ın affına güvenerek nasıl olsa affedileceğim ümidiyle güzel amelleri ve tövbeyi erteleyerek hata ve yanlışlarda ısrar etmemelidir. Allah hakkında güzel zannını beslemek için kişi, güzel işler yapma konusunda azimli olmalı ve kötülük yaptığında da bundan pişmanlık duyup tövbe etmelidir. Yoksa kötülük yapmaya devam edip dururken Allah’tan af ve mağfiret beklentisi içinde olmak sahte bir ümit olmaktan öte bir anlam taşımaz. İmam Gazali, reca ve havf sahibi kişiyi, toprağı hazırlayıp ekmeye elverişli hâle getirdikten sonra güzel bir tohum eken ve sonra da güzel ürün bekleyen

bir çiftçiye; kuru avuntularla kendilerini oyalayanları ise çorak araziden ürün bekleyen ahmak kişilere benzetir (Gazali, *Kimyâ-i Saâdet*, Ataç Yayınları, İstanbul 2019, s. 591-592). Kişinin, umduğuna kavuşması için öncelikle samimi bir çaba ortaya koyması ve sonra ümidini Allah'a bağlaması tavsiye edilir.

Ümitvar Nesiller Yetiştirmek

Geleceğe ümitle bakan nesiller yetiştirmek ve onları hayata umutla hazırlamak, hem ailenin hem toplumun öncelikleri arasında yer alması gereken önemli bir husustur. Çocukların ve gençlerin geleceğe dair ümitlere, hayallere ve ideallere sahip olmaları teşvik edilmelidir. Çünkü insanı başarısızlığa ve tembelliğe sevk eden, ümitsizliktir. Toplumda güzel ve faydalı eserler ortaya koyanlar, ideallerine, hayallerine ümitle sarılan ve onlardan vazgeçmeyenlerdir. Başarısızlık korkusuyla hiçbir işe başlamaya cesaret etmeyenler, eli kolu bağlı

olarak umutsuzluk içinde bekleyenlerdir. Mehmet Akif Ersoy, ümitsizlik karanlığına gömülmeyi ölümle eş görmekte ve bunu şöyle ifade etmektedir: *“Atiyi karanlık görerek azmi bırakmak / Alçak bir ölüm varsa eminim budur ancak”* Ümit kaynağı olanlar ise elini taşın altına koyma iradesini gösterenlerdir ona göre: *“Ganı-tasayı bırak, iraden canlı ise! / Ümit kaynağı ol, olabilirsen herkese!”*

Ümitle hayata sarılanların, bir dava ve ideal uğruna çaba gösterenlerin emeklerini Cenab-ı Hak asla zayi etmez. Çünkü insan için en büyük kayıp, ümidini kaybetmesidir. Bir bilge, “Yangında her şeyimi kaybettim.” diyen kişiye, “Ben de sandım ki ümidini kaybetmişsin. Ümit ile her şeyi kazanabilirsin, ama kork ki ümidin giderse asıl o zaman bitersin.” diyerek ümidin insan için ne kadar büyük bir motivasyon kaynağı olduğunu ifade etmiştir. İnsan, en zor durumlardan ancak ümitle çıkabilir. Şartların zorluğuna

takılıp kara kara düşünenler değil, bu durumdan nasil çıkarım diyerek gereğini yapan ümitvar insanlar her alanda başarı elde edebilirler. Böyle insanlar, geçmiş başarısızlıklardan ve zorluklardan dersler çıkarır ve kazandıkları bu tecrübelerle geleceklelerini şekillendirirler.

Hz. Peygamber'in (s.a.s.) tüm hayatı, gençlerimize ümit aşıl原因 örneklerle doludur. O, tek başına çıktığı yolda pek çok sıkıntı ile karşılaştı. İnsanları İslam'a canla başla davet etti. Davası uğrunda sözlü ve fiilî saldırılara maruz kaldı. Peygamberimiz'in (s.a.s.) tüm bu çabalarına rağmen tebliğın ilk yıllarında çok az kişi Müslüman olmuştu. Ancak o, ümidini kaybetmeden, yılmadan Rabbine güvenerek hak bildiği yolda yürümeye devam etti. Mekke'yi terk edip Medine'ye hicret etmesiyle birlikte umutla ektiği tohumlar yeşermeye başladı. Bunun neticesinde İslam kısa zamanda geniş bir coğrafyaya yayıldı.

Genç nesillerin ve hepimizin unutmaması gereken hakikat şudur ki: İçinde buldukları şartlara takılmadan ümitlerini her daim canlı tutanlar, düşse de ümidini kaybetmeyenler, karanlığın ardından güneşin mutlaka doğacağını bilenler, Rablerinin her işine hikmetle bakanlar ve ümitlerini sadece O'na bağlayıp çalışanlar selamet ve saadet sahiline ulaşırlar. Mehmet Akif Ersoy'un diliyle:

*Allah'a dayan, sa'ye sarıl, hikmete râm ol...
Yol varsa budur, bilmiyorum başka çıkar yol.*

UZMANINA SORDUK

■ Dr. Psk. Esra CEYLAN

UFUK ÇİZGİSİDİR UMUT

■ Hatice Ebrar AKBULUT

Her insan umut eder. Umut her kalbi yoklar. Fakat kaç insan, umut penceresinden kendi hâline bakabilme cesaretini gösterir? Umut, bir şeyi beklemekten ziyade ufuk çizgisine bakmak ve yürümektir. Kendine güven değil, kendi hâlini kavrama, konumunu tayin bilgisidir. Kimliğini, durduğu ve baktığı yeri anlama eylemidir. Kendi gerçeğini okuyabilme hüneridir. İnsan beklediği şey olmadığında hüsrana uğrar. İnsanı hüsrana uğratan, gerçeğin kendisi değil, onun üzerindeki perdedir. Eğer umudumuz sahteyse perdeyi umut zannederiz. Gerçeği bilmek istemeyiz. Perde kalktığındaysa karşılaştığımız gerçek, bize çok katı ve acımasız gelir. İnsan gerçek karşısında ne kadar sarsılırsa sarsılsın onu kabullenme konusunda kendisinin de şaşıracağı bir beceriyle donanmıştır. Kendini bilmek, umut kapısını açar; bilmemek kapatır. Umut, sahte iyimserlikten değil, gerçeklikten doğar.

Umudun sahtesi, insanın kendi karmaşasını çözmesine izin vermez. Sahte umut, insana düzmece bir dünya vadeder, yalandan bir huzur verir. İnsan müşkül bir duruma düştüğünde de onu terk eder. İnsan, o tatlı sahtelikten kendi gerçeğine uyanır ama geç olur.

Umut bir serçedir,
kimi zaman
çırpınmaktan
yorulur. Gariplik
de buradadır.
İnsan, bir serçeye
tutunarak bazen
nasıl da devleşir ve
insan düşe kalka
nasıl da küllerinden
doğar.

Umudun sahteliğine tutunan kimse en umutsuz insandır. Umut, ona kendini oyalama ve kandırma sebebidir. Sahici umut ise beklenen gelmediğinde de umulan direncini artırır. Umudu sahici olan, kolayca hüsrana uğramaz. Uğramışsa da onu yenme ihtimali umutsuza nispetle çok daha kolaydır. Umutsuzluk iyileşmeyi arzulamayan, kendini sakatlamaktan haz alan insanın hâlidir. Umut, yürüme iradesini inançla sürdürmektir.

Umutlu insan, bu yönüyle diğer yürüyenlerden ayrılır. Diğerleri umuda bir avuntu gibi tutunur. Umut, yürüyüşe anlam veren, onu biçimlendirendir. Yürümenin ritmini belirleyendir. İnsan umudun telkin ettiği şevkle yürür. Hâlden dilden anlayan, umudu yormayan, usandırmayanla her yokuş çıkılır. Yoldaş, yokuşun meşakkatini alır. İnsanı yeniden yola koyulacağına, yeniden başlayabileceğine inandıran umutlu yürüyüşçülerdir. Nefeslerin insandan ayrılacağı son ana

kadar elindeki fidanı dikme ümidiyle yürüeni kimse bedbin edemez, yıldırılmaz. Umut, ruhun neşesini söndüren, kalbi alabora eden bütün tehlikelerden sağ çıkabilmektir.

Eğer umut safi samimiyetle istikamet üzereyse kişinin bakış açısı, yaşama üslubu, ahlakı olur. Yeryüzünde her şey, umut etmeye vesile olabilir. Bazen bir mekân, küçük bir söz, içten bir ses, bir yüz, tesadüf edilen bir güzellik umut kapısını ardına kadar

açabilir. Umudun asıl kaynağı, gözesi, membası insanın kendi ruhudur. Ağacın kökünde kendiliğinden/içeriden bir nemlilik yoksa ne kadar su verilirse verilsin, suyun ona bir yardımı dokunmazmış. Bir şeyin insana tesir etmesi için içinde ona dair bir duygu/his olmalıdır. Dışarıdan gelen bütün çağrılarının tesiri de buna bağlıdır. Sevdiğimiz, saydığımız, yakınlık duyduğumuz biri zor durumda kaldığında onun için her fedakârlığa hazır oluruz ama onun elinden

tutabilmemiz için de bize elini vermesi gerekir. Umut, insanın yalnızlığını keşfetmesi ve kendi yalnızlığından ürkmemesidir. Kendi yalnızlığından korkan kimse, başkasıyla insani bağlarını koparır, kendini umutsuzluğa sürükler.

Umut biraz da tecrübe etmektir, öğrenilen bir şeydir. Çaresizlik nasıl öğreniliyorsa umut da öğrenilir. Tecrübi bilgisi artan kişi, umut etme konusunda ustalaşır. Tedbir alma becerisi, bir yanlıştan tam zamanında dönebilme hüneri, aynı yerden bir kez daha ısırılmama dikkati, ihtiyatlı yaklaşma alışkanlığı umudun verdiği bilinçle kazanılır. İnsan, yapmak istediklerini yapmaya mecbur olduğu başka şeyler yüzünden ertelemek zorunda kalabilir. Gayesinde samimiyse yoluna çıkan engeller bile onu nasibine ulaştırır. Umutsuzluk insanı tüketir. Umutsuz insan, imkânların içinde yüzse yine de çıkar yol bulamaz. Umutlu insan, her kapının yüzüne kapandığını görse çıkış kapısını aramaktan vazgeçmez.

Bekleyiş, umudun hem sebebi hem sonucudur. Umut eden insan, beklerken harekete geçer. Kendisini bekleyen muhtemel durumlara hazır bulunur. Bu yönüyle umut, insanın tahmin kabiliyetini ve sabrının kapasitesini geliştirir. Umutsuz insan bekleyişte olsa da onun bekleyişi, kendini yiyen bitiren sabırsız bir bekleyiştir. Ümitler içindeki insan da zaman zaman umutsuzluğa düşer. Düşer ama zaten umut, umutsuzluğa karşı bir mücadele değil midir? Umutsuzluğu tatmayan,

ona düşmeyen umudu nasıl anlarsın? Umudu kıymetli ve vazgeçilmez kılan, umutsuzluğa rağmen var olabilesidir. Umutsuzluk, umut etmekten çok daha güçlü, insanı esir alan bir duygudur. Bir şeyin esiri olmak, kendi varlığını yok saymaktır. Buna karşın umut, insanın varlık mücadelesidir. Umudu bir yaşama biçimi, hayat tarzı hâline getiren insan, umutsuz olduğunda da ümitsizliğe düşmez. Karamsar olmayan insan için umutsuzluk, umuda yeniden sarılmanın bahanesidir. İnsanın kendini yeniden inşa etmesinin imkânıdır. Umut tökezlememek, düşmemek değil, yolunda yordamında kararlılıktır.

Umut bir serçedir, kimi zaman çırpınmaktan yorulur. Gariplik de buradadır. İnsan, bir serçeye tutunarak bazen nasıl da devleşir ve insan düşer kalka nasıl da küllerinden doğar. Tabii ki umutla. İnsanın güzergâhı, her zaman gönül şenliği ve iç huzuru ile bezenmez. Yol tekrar ve tekrar çatallanır. Umut, kendini arayıştır, kendine yürümektir. Yürüyen, aradığını bulacağından emin olan değil, aradığını bulacağına olan inancını yitirmeyendir. İnsan aradığı şeyin bilgisine sahip olacağını, sonunda aradığına kavuşacağını sanır. Oysa yol boyunca talim ettiği kendisidir.

Arayan insan, hem umudun kendisidir hem de başkasının umududur. Öyleyse umut, herkesin iç huzurudur. Yalnız kimsenin, bireyci/bencil olduğunu düşünerek onu dışlayanların sahici dostları

» Umut, ruhun neşesini söndüren, kalbi alabora eden bütün tehlikelerden sağ çıkabilmektir. Nefeslerin insandan ayrılacağı son ana kadar elindeki fidanı dikme ümidiyle yürüyen kimse bedbin edemez, yıldırılmaz.

yoktur. Onlar görseler de Hızır'ı tanıyamazlar. Umut insanın kendisiyle ve Yaradan'ıyla irtibat kurması, kendini bulması, başkalarını anlamasıdır. Umutsuz insanın hem kendisiyle hem de başkalarıyla irtibatı kesilmiştir.

Umut, beklenti içinde olmak diye tarif edilse de bir hâl içinde olmaktan çok, içinde bulunulan hâle rağmen yürüyüşünden vazgeçmemektir. Çiçek bir kere açmışsa sonrası direnmektir onun için. Umut çoğu zaman çiçeğin açıldığı an zannedilir. Oysaki açıldıktan sonraki yaşama inadıdır umut. Isrardır, vazgeçmeyiştir. Kalpteki niyeti sadakatle korumaktır. İnsan bazen elinden geleni yapsa da arzu ettiği şey gerçekleşmez. Tüm gereklilikleri yerine getirirse de olmasını istediği şey olmaz. Umut, gerçekleşmesi umulan olmadığında da insanın elini bırakmayandır. İnsan, olmasını istediği şey için ısrarla çabalarırken başına neyin geleceğini, onunla nasıl sınanacağını hesaba katmaz.

Yürümeği çok istediği yolun, kendisine neler vereceğini hangi insan önceden bilebilir? Umut, iyilerle karşılaşmayı dilemek ve iyiye doğru istikametini şaşırılmamaktır. Güçlü bir duyguyla istenilen ve nihayetinde gerçekleşmeyen bazı şeyler, insanı büyük nedametlerden korur.

Çok acı çekmiş olanlar, çok umut etmiş olanlardır. Acı, insana dermanını aratır. Her derdin bir dermanı var deyince zamanın her derde bir derman göndereceğini sanır insan. Derman, hâl çaresine bakabilme, bir şeyi yapmaya takati olma ve onu aşabilme gücüdür. Derman ansızın çıkıp gelmez. Dermanı getiren,

insanın derde dayanıklılığıdır. Umut, dert içindeyken de dermanı ararken de insanın yanı başındadır.

Umut, kendini salmak değildir, sancılıdır, inceliklerle yüklüdür. Umuda tuzak kurar, pusu kurar umutsuzluk. Yaşanan zorluklar, çekilen zahmetler umudu artırmalıdır. Değilse boşunadır. Boş ve asılsız umutlar, umutsuzluk kadar tehlikelidir. Umut kendini akışa bırakma hâli değil, olabilecek ihtimaller üzerine kafa yorduktan, gereğini yaptıktan sonraki ruh hâlidir. Yalnızca kendimiz için değil, başkaları için de umut ederiz. Bu yolda ve her yolda zorluk daima vardır ama umut her zorluğu aşacak kudrettedir.

Umudu iradesizlik, tembellik gibi yanlış tanımlayanlar çoktur. O tür umut kimseye iyi gelmez, atalete sevk eder, tembelleştirir, uyuşturur. Umut, insanın bakışını, kavrayışını değiştirir, hayretini artırır, yürüyüşüne şevk verir. Bazı insanların sezgisi, algısı, ruhu, görüşü ve hayal gücü tecrübe etmeden derinleşmez. Bazıları da tecrübesini hakikatin yerine koyar ve artık hiçbir şeye şaşırılmayan her şeyi kanıksayan ruhsuz kimseler hâline gelir. Umut eden hayattan çekilmez, hayatın her anına dâhil olur. Elinden geleni yapmış olmanın iç huzurunu hisseder. Umut kalbe yerleştiğinde onun ferahlığı insana yeter.

ALLAH'IN RAHMETİNDEN ÜMİT KESMEYİN

Doç. Dr. Nesrişah SAYLAN
Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

يَا بَنِيَّ اذْهَبُوا فَتَحَسَّسُوا مِنْ يُوسُفَ
وَآخِيهِ وَلَا تَأْيِسُوا مِنْ رَوْحِ اللَّهِ ط
إِنَّهُ لَا يَأْيِسُ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ
إِلَّا الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ

"Ey oğullarım! Gidin Yûsuf'u ve kardeşini araştırın. Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin. Çünkü kâfirler topluluğundan başkası Allah'ın rahmetinden ümidini kesmez."

(Yûsuf, 12/87)

Yûsuf suresinin 87. ayetinde: "Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin. Çünkü kâfirler topluluğundan başkası Allah'ın rahmetinden ümidini kesmez." buyrulmuştur. Söz konusu ayette geçen ümit kavramının manası kulun, Allah'ın rahmetine güvenmesi, Rabbinin lütfunu kendine yakın hissetmesidir. Bu ifadenin zıddı olan ümitsizlik ise kulun Allah'ın rahmetinden ve yardımından ümidini kesmesidir. Bu ifade, yeis olarak da kullanılmaktadır. Ümit; yüce Allah'ın ilim, hikmet, kerem ve kudretine

olan imana dayanırken ümitsizlik, bu sıfatların inkârına dayanmaktadır. Bu bakımdan Allah'ın rahmetinden ümitsizliğe düşmek, kâfirlere ait bir özellik olarak ifade edilmiştir. Başka bir ayette ise yeis, dalalette olanlar, yani doğru yoldan sapanlar için kullanılmıştır. "Doğru yoldan sapanlardan başka kim Rabbinin rahmetinden ümidini yitirir ki?" (Hicr, 15/56) ayetinin işaret ettiği üzere ümitsizliğe düşmek doğru yoldan sapanların bir özelliğidir.

Başka bir ayette Yüce Rabbiniz şöyle buyuruyor: "İnsanlara bir

rahmet tattırdığımız zaman ona sevinirler. Eğer kendi işledikleri şeyler sebebiyle başlarına bir kötülük gelirse bir de bakarsın ki ümitsizliğe düşerler." (Rûm, 30/36) Bu ayette işaret edildiği üzere, insana bir kötülük isabet ettiğinde ümitsizliğe düşmekte, karamsarlık ve keder içinde bocalamaktadır. Müminin kendi nefesine, evladına veya malına bir musibet isabet ettiğinde bu durumu sabır ve metanetle karşılamalı, bütün olup bitenlerin Rabbinizin bilgisi ve gücü dâhilinde olduğuna iman etmelidir.

Mümin dünya ve ahiretin varlık sebebini bilir ve bu doğrultuda hayatını sürdürür. Bakara suresinde bu gerçek şu şekilde ifade edilmektedir: “Onlar; başlarına bir musibet gelince, ‘Biz şüphesiz (her şeyimizle) Allah’a aidiz ve şüphesiz O’na döneceğiz.’ derler.” (Bakara, 2/156)

Müminlerin umutsuzluğa düşmeden Rablerinden gelen her şeyden bir hayır umduklarına en güzel örnek, zikrettiğimiz ayette kıssası anlatılan Hz. Yakub ve oğlu Yusuf’tur. Babaları Hz. Yakub’un, kardeşleri Yusuf’u daha çok sevdiği düşüncesine kapılan kardeşler kıskanmış ve Yusuf’a tuzak kurup onu kuyuya atmışlardı. Hz. Yakub (a.s.) yıllarca oğlu Hz. Yusuf’tan (a.s.) ayrı kalarak evlat hasretiyle yanmıştı. Yine de hiçbir zaman ümidini yitirmemişti. Yıllar sonra diğer oğlu Bünyamin’in yokluğuyla da imtihan olmuş, buna rağmen Yüce Allah’tan umudunu kesmemiş ve evlatlarına da ümitlerini yitirmemelerini tavsiye etmişti. Hz. Yakub’un kardeşlerini aramaları için Mısır’a gitmelerini evlatlarından istemesi, onun, ümidini kesmediğinin en güzel delilidir. Nitekim Allah’ın (c.c.) lütfuyla o gün gelince Hz. Yakub, her iki evladına da kavuşmuştu. Ayrıca o, geride kalan evlatlarının da bir gün doğruyu bulacaklarından ümidini kesmemişi.

“Allah’ın rahmetinden ümit kesmeyin.” ayetinde dikkat çeken bir diğer husus, rahmet ve ümit kavramlarının bir arada zikredilmesidir. Rahmet; insanın kendisinde huzur bulunduğu, genişlik, hayat bahşedici anlamına gelmektedir. Rahmet, Rabbimizin kendi üzerine yazdığı bir şeydir. En’âm suresi 54. ayetinde de belirtildiği üzere: “Selam olsun size! Rabbiniz kendi üzerine rahmeti (merhameti) yazdı.” buyurulmaktadır. Ebû Hüreyre’den nakledilen bir rivayette de bu duruma işaret edilmektedir. “Allah, rahmeti yüz parçaya ayırdı, doksan dokuz parçasını yanında tuttu, bir parçasını ise yeryüzüne indirdi. İşte bu bir parça (rahmet) sayesinde bütün mahluklar birbirlerine merhametli davranırlar. Hatta kısarak, (yavrusunu emzirirken) basıp da ona zarar verme korkusuyla ayağını (bu rahmetin eseriyle) kaldırırlar.” (Buhari, Edeb,19) Yüce Allah’ın rahmetinin sadece

Mümin bir kul, bu dünyada başına gelen iyi ve kötü her şeyin yüce Allah’ın bilgisi ve kudreti dâhilinde olduğunu bilir. Bolluk ve refah dönemlerinde olduğu gibi darlık ve sıkıntılı günlerinde de yüce Allah’a güvenip dayanır.

yüzde biriyle yeryüzündeki bütün varlıklar birbirlerine merhamet ederler, sevgi ve şefkat beslerler. Bu durum O’nun rahmetinin sınırsız olduğunu düşünerek sürekli ümit içinde yaşamamız için en güzel sebeptir.

Hangi karanlık geceden sonra sabah doğmadı? Hangi çetin kıştan sonra bahar gelmedi? Nice zor zamanlar geçirdi insanlık lakin inşirahı gönüllerimize yine Rabbimiz verdi. Öyleyse neden Yüce Rabbimizden ümidimizi keselim ki? Üstelik: “Allah kulunun zannı üzeredir.” (Buhari, Tevhîd, 15) hadis-i şerifiyle müjdelenmişken...

Müslüman, Allah’ın lütfunu kendisine yakın hissederek her an bir iyiliğin olacağı umudunu yaşarsa hayattan tat alır. Kâfirlere ait bir özellik olarak zikredilen yeis, günaha düşme hâlinde dahi mümine uğramamalı. Mümin hatasını kabul etmeli, bir daha yapmamak üzere kendisine ve Rabbine söz vererek nasuh bir tövbe ile tövbe etmelidir. Nitekim bir ayette Yüce Rabbimiz: “De ki: Ey kendilerinin aleyhine aşırı giden kullarım! Allah’ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin. Şüphesiz Allah bütün günahları affeder. Çünkü O, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.” buyurmaktadır (Zümer, 39/53). Ki kul, her hata yahut günahta, “Ben artık bittim!” demesin ve Rabbinin yüceliğini anlasın.

CAMİ CEMAATI OLARAK KADINLAR

Dr. Öğretim Üyesi Ayşe GÜLTEKİN
Uşak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

إِنِّي لَأَدْخُلُ فِي الصَّلَاةِ وَأَنَا أُرِيدُ إِطَالَتَهَا ، فَأَسْمَعُ بُكَاءَ الصَّبِيِّ ،
فَأَتَجَوَّزُ فِي صَلَاتِي مِمَّا أَعْلَمُ مِنْ شِدَّةِ وَجْدِ أُمِّهِ مِنْ بُكَائِهِ.

“Bazen kıraati uzatma niyetiyle namaza başlıyorum da bir çocuğun ağlayışını duyunca annesinin onun ağlamasıyla ne çok tedirgin olduğumu bildiğimden namazımı hafif kıldırıyorum.”

(Buhari, Ezân, 65)

Mescid-i Nebevi’yi inşa ettirmek, Hz. Peygamber’in (s.a.s.) Medine’ye hicret edince yaptığı ilk işlerden biriydi. Mescit, sadece namaz kıldırılan bir yer olmakla kalmamış; devlet işlerinin görüşüldüğü parlamento binası, adli davaların karara bağlandığı mahkeme salonu, savaş durumlarında karargâh ve hastane olarak sosyal hayatın merkezini oluşturmuştu. Kendilerini ilim öğrenmeye vakfeden suffe ashabının Mescid-i Nebevi’de kalması, mescidi yatılı bir eğitim kurumu hâline getirmişti. Vakit namazlarını Hz. Peygamber’in (s.a.s.) imamlığında kılan Müslümanlar, namaz sonrası Hz. Peygamber’in vaaz ve

nasihatlerini dinliyorlar, emirleri ve yasakları, helalleri ve haramları, sorumluluklarını, farz kılınan ibadetleri nasıl yerine getireceklerini ondan öğreniyorlardı. Bu konuda kadınlar ve erkekler arasında bir ayrım söz konusu değildi. Mescid-i Nebevi’nin müdavimleri arasında kadınların da bulunması, hem Hz. Peygamber’in (s.a.s.) imamlığında namaz kılmak hem onun sözünden sohbetinden faydalanmak için kadınların rahatlıkla mescide gidip gelmeleri, eğitim öğretim faaliyetlerinden erkekler kadar kadınların da faydalandığını ortaya koymaktadır.

Hz. Âişe’nin (r.anhâ) gözde öğrencilerinden Amrâ binti

Abdirrahmân’ın kız kardeşinin ve Resulullah’ın komşusu Ümmü Hişâm binti Hârise’nin (r.anhâ) Kâf suresini cuma günleri minberde okuyan Hz. Peygamber’in (s.a.s.) ağızından dinleyerek ezberlediklerini söylemeleri (Müslim, Cum’a, 50-52) kadınların cuma namazına da iştirak ettiklerini göstermektedir. Hz. Peygamber (s.a.s.), bu vakit namazlara ilaveten bütün kadınları bayram namazlarına katılmaya davet etmiş (Buhari, İdeyn, 12) hatta geceleyin mescide gitmek isteyen kadınlara da izin verilmesini istemişti. (Buhari, Ezân, 162) Hz. Âişe’nin. “Resulullah sabah namazını kıldırıldığı zaman mümin kadınlar örtülerini örterek

orada hazır bulunur, daha sonra da evlerine dönerlerdi. Hava karanlık olduğu için onları kimse tanıyamazdı.” (Buhari, Salât, 13.) şeklindeki sözleri, kadınların sabah namazlarına yoğun bir şekilde katılarak bu çağrıya uyduklarını ortaya koymaktadır.

Kadınları cemaatle namaz kılmaya teşvik eden Hz. Peygamber (s.a.s.), kadınların rahat etmesi için her türlü önlemi de alıyordu. Kadınların mescide rahatça girip çıkabilmeleri için sadece onların girip çıkabilecekleri özel bir kapı açtırmayı düşünmesi (Ebû Dâvûd, Salât, 17), erkeklerin önde kadınların da arkada saf tutmalarının daha hayırlı olduğunu belirten ifadeleri (Abdürrezzâk, Musannef, III,148), cemaatle kılınan namaz sonrasında Resulullah (s.a.s.) ve ashabın, kadınların rahatça namazdan çıkmalarını temin etmek için oturarak beklemeleri (Buhari, Ezân, 163, 164) alınan tedbirlerden bazılarıdır. Allah Resulü'nün (s.a.s.), “Bazen kıraati uzatma niyetiyle namaza başlıyorum da bir çocuğun ağlayışını duyunca annesinin onun ağlamasıyla ne çok tedirgin olduğunu bildiğimden namazımı hafif kıldırıyorum.” (Buhari, Ezân, 65.) demesinden, yavrusu ağlarken namaz kılan annenin ruh hâlini anladığını ve ihtiyaca yönelik bir çözüm geliştirdiğini görüyoruz.

Hz. Peygamber (s.a.s.) devrinde rahatlıkla mescide giden kadınlar, dört halife döneminde de cemaate katılmışlar

ve bu konuda herhangi bir engellemeyle karşılaşmamışlar. Ancak zamanla kadınların camiye gelmesi yadırganır hâle gelmiştir. Bugün bile bazı camilerimizde kadınların namaz kılması için ayrılan yerlerin, izbe odalar, ışısız bodrum katları, her türlü kullanılmayan eşyanın da bulunduğu depolar olması bunu hissettirmektedir.

Hz. Zekeriya (a.s.), mabet hizmetine adanan Hz. Meryem'i, küçük yaşta oraya yerleşmesine karşı çıkan din adamlarına karşı nasıl koruduysa (Âl-i İmrân, 3/37) Hz. Peygamber de kadınları, mescide gitmelerine engel olmak isteyen eşlerine, babalarına, kardeşlerine karşı korumuş ve kadınların mabetle ilişkisinin kesilmesine gönlü razı olmamıştır. Bugün hepimiz camilerin cemaatsiz kalmasından, cemaati oluşturan kişilerin genellikle yaşlı kimseler olmasından şikâyet ediyoruz. Camileri şenlendirmenin yolu, camileri sadece erkeklerin değil, kadın, çocuk ve gençlerin de rahatlıkla girip çıkabilecekleri merkezler

Kadınların camiye daha çok gelmesini sağlamak manevi hayatımıza dinamizm kazandıracak, cami odaklı faaliyetlerle eğitilen anneler, toplumun değişmesine de öncülük edeceklerdir.

hâline getirmekten geçiyor. Bunu sağlamak için öncelikle doğru bilgi sahibi olmalı; Hz. Peygamber (s.a.s.) zamanında kadınların sosyal hayatın içinde yer aldığını, camilere kadınların ve çocukların hiçbir kınamayla karşılaşmadan, rahatlıkla huzur ve güven içerisinde girebildiklerini, cemaatle kılınan namaza katılıp cami hizmetlerinin tamamından erkekler gibi faydalandıklarını öğrenmeli ve öğretmeliyiz. Geçmişte hanıyla, hamamıyla, iş yerlerine şehrin tam ortasında bulunan, hayatın içinde ve etrafında aktığı camilerimize benzer camiler inşa etmeliyiz. Camilerimiz sadece namaz kılınabilecek yerler olarak tasarlanmamalı, içlerinde yer alan konferans salonu, eğitim öğretim derslikleri, bilgisayar salonları, kütüphaneleri vb. ile her türlü dinî, sosyal ve kültürel aktivitenin yapılabileceği mekânlar olmalı. Bu mekânlardan kadınlar ve çocuklar da azami derecede faydalanmalıdır.

Din görevlilerimiz, camilerini fiziki yönden güzelleştirmeye çalıştıkları gibi cemaatini artırmaya, kadınları, gençleri ve çocukları da cemaate dâhil etmeye yönelik faaliyetlerde bulunmalı ve bu cemaatin ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak çözümler üretmeyi de kendilerine görev addetmelidirler. Kadınların camiye daha çok gelmesini sağlamak manevi hayatımıza dinamizm kazandıracak, cami odaklı faaliyetlerle eğitilen anneler, toplumun değişmesine de öncülük edeceklerdir.

? MERAK EDİYORUM

Kafein Kahve Çekirdeklerinden Nasıl Uzaklaştırılır?

Kahve çekirdeğinin türüne ve işleme yöntemine bağlı olarak değişmekle birlikte bir bardak kahve yaklaşık 50-150 mg kafein içeriyor. Olumsuz etkileri nedeniyle kahve çekirdeklerinin içindeki kafein farklı yöntemler kullanılarak uzaklaştırılıyor.

Önceleri kahvenin içindeki kafeini ayırmak amacıyla insan sağlığı üzerinde olumsuz etkileri olan farklı kimyasal maddeler kullanılıyordu. Günümüzde ise çoğunlukla diklorometan ve etil asetat (Farklı meyve ve sebzelerde doğal olarak bulunan bir madde) tercih ediliyor. Bu çözücüler, buharda bekletilmiş kahve çekirdekleriyle karıştırılıyor. Ancak kahvedeki kafeinin büyük kısmının ayrılabilmesi için işlemin birkaç kez tekrarlanması gerekiyor.

Diğer yöntem, suyla özütleme. Kahve çekirdekleri sıcak suyla karıştırılıyor. Bu süreçte kafein ve suda çözünen diğer maddeler kahve çekirdeklerinden ayrılıyor. Çözelti daha sonra kafein moleküllerini yüzeyde tutarak çözüldüğüden ayrılmasını sağlayan aktif karbonla karıştırılıyor.

Bir başka yöntem, karbondioksitle özütleme. Yüksek basınç altında sıkıştırılarak sıvı hâle getirilmiş karbondioksit, kahve çekirdekleriyle karıştırılıyor. Bu karışım ısıtıldığında akışkan hâle geçen karbondioksit kahvenin içinde bulunan kafein moleküllerini çözüyor. Bu yöntem sayesinde kahvenin içindeki kafeinin % 97-% 99'u uzaklaştırılabiliyor.

TAKVİM YAPRAĞI

- Türk lirasından altı sıfır atıldı. (1 Ocak 2005)
- Soyadı kanunu yürürlüğe girdi. (2 Ocak 1936)
- Arif Nihat Asya vefat etti. (5 Ocak 1975)
- Darülaceze kuruldu. (20 Ocak 1895)
- Televizyon icadı resmî olarak ilk kez tanıtıldı. (26 Ocak 1926)

5237 TCK Madde 106- Tehdit

(1) Bir başkasını, kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden bahisle tehdit eden kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Mal varlığı itibarıyla büyük bir zarara uğratacağından veya sair bir kötülük edeceğinden bahisle tehditte ise, mağdurun şikâyeti üzerine, altı aya kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur.

(2) Tehdidin;

- Silahla,
- Kişinin kendisini tanınmayacak bir hâle koyması suretiyle, imzasız mektupla veya özel işaretlerle,
- Birden fazla kişi tarafından birlikte,
- Var olan veya var sayılan suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu güçten yararlanılarak işlenmesi hâlinde, fail hakkında iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(3) Tehdit amacıyla kasten öldürme, kasten yaralama veya malvarlığına zarar verme suçunun işlenmesi hâlinde,

ayrıca bu suçlardan dolayı ceza verilir.

EĞRİSİ

**Kollektif
İlüzyon
Sellektör
Kollej
Kolleksiyon**

DOĞRUSU

**Kolektif
İllüzyon
Selektör
Kolej
Koleksiyon**

BİR ACAYİP KELİME

Gayzer

Gayzerler, sıcak su buharının yer altından yüzeye doğru fışkırarak çıktığı yer kabuğundaki açıklıklardır. Bu oluşumlara dünya üzerinde sadece birkaç bölgede rastlanır. Dünya dışında da gezegenlerde ve uydularda iç sıcaklığın suyu ve buzu ısıttığı görülebilir. Gayzerler, genellikle volkanik olarak aktif bölgelerde bulunur. Dünya'daki en ünlü gayzerler; Amerika'da (Wyoming), İzlanda'da (Stokkur Gayzeri) ve Afrika'dadır (Danakil Çöküktüsü).

Yüzeyden aşağı doğru sızan sular, yer altında sıcak magma ile karşılaştığında ısınmaya başlar. Ancak burada basınç çok yüksek olduğundan sıcaklığı artan su gaza dönüşmez. Kanalin üst kısımlarında basınç ve sıcaklık daha düşük olduğundan bu bölgedeki sular gaz hâline dönüşmeye başlar. Buharlaşma devam ettikçe basınç azalır ve alt kısımlardaki sular da gaz hâle geçebilir. Yukarı doğru ilerledikçe su baharı küreciklerinin hacimleri artar ve belli bir noktadan sonra bu kürecikler, üzerlerindeki suyu yukarı doğru iterek sıcak su-buhar karışımını yüzeyden metrelerce yükseğe fışkırtır.

Gayzerler son derece verimli ısı ve elektrik kaynaklarıdır.

500 YILLIK GELENEK: 1001 HATİM

■ **Sinan POLAT**
Başkanlık Vaizi

*Bin bir hatim nuru Arş'ı doldurmuş
Bela musibeti yerden kaldırmış
Düşmanları kahrelemiş öldürmüş
Mevla'ya emanet olsun Erzurum.
Alvarlı Efe Hz.*

Erzurum'da devam eden 1001 hatim geleneğinin tarihi, çok net olmamakla birlikte hicri 945, miladi 1533'e dayandırılmaktadır. Rivayetlere göre Pir Ali Baba, Yavuz Sultan Selim ve Kanuni Sultan Süleyman dönemlerinde Erzurum Dutçu köyünde (Tuzcu Mahallesi) yaşamıştır. Âlim, fazıl, zahit mübarek bir zat olup aynı zamanda o devrin mutasarrıflarından hâli vakti yerinde bir insandır. Görmüş olduğu bir rüyadan hareketle "Eğer her yıl 1001 hatim okursanız Allah Teâlâ bu memleketi her türlü semavi ve arzî afetlerden, salgın hastalıklardan hususiyetle zelzeleden korur." diyerek sahibi olduğu mülklerden büyük bir kısmını 1001 hatim okuyan hafızların iâşesi için vakfederek bu güzel geleneği başlatmıştır. Bu kutsi heyecanla her yıl evlerde ve mabetlerde hatimler okunur. 1001 hatmin sonuncusu ise şehrin etrafını at sırtında dolaşan iki hafız tarafından okunarak 1001'e tamamlanır.

Bu yıl 489'uncusu okunan 1001 Hatim, Birinci Dünya Savaşı yıllarına kadar devam etmiş, fakat o yıllarda meydana gelen bazı aksaklıklar nedeniyle okutulamayan 1001 Hatimler, bir süre sonra Erzurum Müftüsü Hacı Muhammed Sadık Solakzade ve o zamanın Erzurum milletvekillerinden Mühirzade Asım Efendi ve Zihni Bey'in girişimiyle yeniden başlatılmıştır.

1001 hatim mevsimi 15 Aralık ile 15 Ocak tarihleri arasındadır. Mevcut yılı Kur'an'la bitirip yeni yıla Kur'an'la başlama düşüncesiyle evlerde, camilerde ve iş yerlerinde büyük bir heyecanla okunmaya başlanır. Hatimler hemen hemen her camide okunmakla birlikte özellikle Ayaz Paşa Camii'nde ve İhmal Camii'nde okunur. Günümüzde bu camiler 1001 hatmin sembol camileridir.

Hatim okumaya iştirak etmek insanda tarifi mümkün

olmayan bir haz doğurur. Bu manevi ziyafet müthiş bir huzur kaynağıdır. 1001 Hatim geleneği Erzurum'da âdeta bir okuldur. Eğitim ve öğretimin birlikte yürütüldüğü Peygamberî eğitimin bir numunesidir. Bir kubbe altında ibadet aşkı ve niyetiyle oturup kıraatte bulunan insanların bu manevi sofradan mahrum kalmamaları için herkesin o ortamda yapacağı bir iş vardır. Hafız olmayanlara okunan cüzler verilir, okumayı bilmeyenler su ve cüz dağıtımı yaparken okunan cüzler de mutlaka takip edilir. Dönemin ulaması bu hatim okumalarını yakinen takip etmişlerdir. Örneğin Ayaz Paşa Camii'nde Sakıp Efendi, Cennetzade Camii'nde Fevzi Efendi, İhmal Camii'nde Hafız Yusuf Efendi gibi dönemin âlimleri hatimlerin kusursuz okunmasını yakinen takip ederek katkıda bulunmuşlardır.

Hatimler 1960'lara kadar 40 gün sürer, çevre köylerden

gelen hafızlar 40 gün boyunca hanlarda misafir edilir, hatimler bitince Erzurum eşrafı ve esnafı köylerden gelen hafızların masraflarını ve harçlıklarını karşılardı.

Dünyada İslam beldelerinden sadece “Kilid-i Mülk-i İslam” diyarı olan, Diyar-ı Huffaz şehrimiz Erzurum’a nasip olmuş bu güzel haslet. Erzurumlular için 1001 hatim, dinî ve millî duyguların canlı tutulduğu, kulluk şuurunun ete kemiğe büründüğü bir ruh hâlidir. Geçmişî rahmet ve hayırla yâd ederken geleceği daha güzel bir şekilde inşa etme gayretidir. Allah kelamının dillerde terennüm edilerek gönüllere ve topluma dalga dalga yayılmasıdır. Hira Dağı’ndaki ilahi sesin, Palandöken Dağı’nın eteklerindeki yankısıdır.

1001 hatim, dinî ve millî değerlerin en yüksek düzeyde canlı tutulduğu bir gelenektir. 1001 Hatim, Allah kelamının

dillerde terennüm edilerek gönüllere ve topluma dalga dalga yayılmasıdır. 1001 Hatim, seher vaktinden önce Erzurum’un zemheri soğuşuna aldırılmadan gecenin 02:00 veya 03:00 ‘de gelip kafasını caminin duvarına yaslayıp kapının açılmasını beklemenin adıdır. 1001 Hatim, amandır. Allah’ın kelamı yanlış okunmasın diyerek Kur’an’ı zayıf okuyan kardeşlerimizin ellerinden cüzlerin alınmadığı ve Kur’an’la ilişkisi ile heyecanı devam etsin diyerek de özel alakanın gösterildiği fakat bu kardeşimizin okuduğu cüzleri tekrar hafızlara okutma titizliğidir.

1001 Hatim, Kur’an-ı Kerim’le alakalı ilahi müjdelere mazhariyet adına, ramazan ayı dışında da ilahi kelamı okuma ve anlamaya yönelik heyecanın zirve yapmasıdır. Peygamber Efendimiz’in (s.a.s.): “Allah evlerinden bir evde (cami veya mescit) Allah’ın kitabını okumak ve aralarında müzakere etmek için bir araya gelen topluluk üzerine huzur iner, onları rahmet kaplar, melekler kuşatıverir. Allah kendi katındakilerle onları zikreder.” (Ebû Davûd, Vitr, 14; Tirmizi, Fezailü’l Kur’an 10.) buyurduğu ilahi şerefe mazhar olmanın gayretidir. 1001 Hatim okumaları bu arzunun âdeta ete kemiğe bürünmüş hâlidir ki, her yıl hatim okuma geleneği kapsamında yaklaşık bir ay zaman zarfında 30-40 bine yakın hatim okunmaktadır. Son 10 yılda ise, okunan hatim sayısı daha da artmıştır. 2012’de 17.167 iken bu sayı artarak 2020’de 136.890’a ulaşmıştır. Erzurum

camilerinden ve evlerinden seher vaktinden kuşluk vaktine kadar, beş vakit namazın öncesi ve sonrası şehrin dört bir tarafındaki mabetler ve evler Kur’an tilavetiyle nurlanmıştır.

Erzurum’da, yurt içi ve yurt dışından okunan hatimlerin duası için çevre illerden, ilçelerden ve köylerden gelen vatandaşlarla Ulu Cami’de bir program gerçekleştirilir. Vaazlar verilir, aşr-ı şerifler okunur. Tilavet secdeleriyle ilgili ayetler teker teker okunarak yeniden cemaatle birlikte secdeler yapılır. Tam bir bayram havası hâkim olur. Birlik ve vahdet ruhu hâkimdir. Gözler yaşarır, kalpler titrer, eller duada milletimize, memleketimize ve bütün İslam âlemine dualar edilir.

Bu güzel gelenekten esinlenerek Erzurum merkez dışında Bursa ve Erzurum’un bazı ilçelerinde de (Tortum, İspir, Pasinler ve Horasan) bu gelenek sürdürülmektedir.

1001 hatim, dinî ve millî değerlerin en yüksek düzeyde canlı tutulduğu bir gelenektir. 1001 Hatim, Allah kelamının dillerde terennüm edilerek gönüllere ve topluma dalga dalga yayılmasıdır.

BORDERLINE KIŐILIK BOZUKLUĞU

■ Beyza ATAGÜN
Psikolog

Borderline kişilik bozukluğunun oluşumunda tüm kişilik bozukluklarında olduğu gibi ilk çocukluk döneminde yetersiz destek ve ilgi görme, disiplinin olmayışına bağlı benlik sınırlarının yeterince belirlenememesi gibi durumlar etkilidir.

Yeryüzündeki sayısız renkten sadece siyah ve beyazı görebiliyor olduğunuzu düşünün.

Sınırdaki kişilik bozukluğu diğer adıyla “borderline kişilik bozukluğu”na sahip bir kişinin dünyası da işte böyle yalnızca siyahlar ve beyazlar ile çevrilidir. Bu kişilik bozukluğuna sahip kişilerin dünyayı algılama biçiminde, düşünme tarzında, ikili ilişkilerinde, benlik yapılarında ve duygularını kontrol etmede sorunları vardır (Ançel, G., Durmuş, Ö., & Doğaner, G. (2010). “Borderline Kişilik Bozukluğu: Tedavi ve Hemşirelik Bakımı”, *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 1(3), 133-138).

Klinik psikolog ve başarılı yazar Jonathan Kellerman’a göre borderline bireyler, “kronik olarak depresif, ısrarlı şekilde bağımlı, bir duygusal felaketten başkasına atlayarak yaşayan kişilerdir... Egoaları keten helvası kadar narindir ve akılları, en önemli parçaların eksik olduğu bir yapboz gibi telafi edilemez şekilde parçalanmıştır. Hevesli şekilde rol yapar, kendileri hariç herhangi biri olma konusunda uzmanlaşırlar, yakınlık ister ancak bulduklarında geri çevirirler. Bazıları sahne ya da ekranın cazibesine kapılırlar, bazıları da oyunculuğu çok daha gizli şekilde yaparlar... Sınırdaki kişiler, iç parçalayıcı boşluk hisleri için sihirli bir kurşun bulma ümidiyle terapistten terapistte koşarlar. Kimyasal ilaçlara yönelirler, sakinleştirici, antidepresan ya da bağımlılık yapacak

maddeleri yalayıp yutarlar.” (Nazlıgöl, M. D. (2017). “Kişilik Bozuklukları”, *Anormal Psikoloji*, 12. baskı. Nobel Yayıncılık, Ankara. 2017. ss: 476-477)

Kellerman’ın anlatımında bu kişilerin bir müzik aletinden çıkan uyumsuz notalar gibi etrafa savrulduğunu ve bir türlü anlamlı bir ses çıkarmayı başaramadıklarını görebiliriz.

Borderline Bireyler ve “Ya Hep Ya Hiç” Düşünce Tarzları

Borderline kişilik bozukluğuna sahip kişiler, “ya hep ya hiç” bakış açısına sahiptirler. Onların hayatlarında gri renk, orta karar veya denge sağlayan mekanizmalar yoktur. Bir hedef ya da amaca doğru giderken karşılarına çıkan en ufak pürüzü felaket belleyip çabucak yollarından vazgeçebilirler. Bu bakış açısı onların hayata, insanlara ve kendilerine karşı belirli sınırlar koymasına engel olur. Bu kişilerin ruh hâli ve ilişkileri istikrarsız, davranışları ise dürtüsel olabildiğinden çevresindekiler tarafından ipe sapa gelmez kişiler olarak nitelendirilebilirler. Ayrıca aşırı yeme, madde kullanma, kumar oynama, dikkatsiz ve hızlı araba kullanma, ihtiyaç dışında aşırı para harcama gibi uç noktalarda davranışlar sergileyebilirler.

Borderline Bireyler ve İlişkileri

Borderline bireylerin ilişkileri, karşılarındaki kişiyi aşırı idealleştirmek ile yerin dibine geçirmek arasında gelip gider. Bu ilişkinin son derece tutarsız ve gergin bir örüntüye

sahip olduğu söylenebilir. Bir gün yakın arkadaş olarak gördükleri kişiyi ertesi gün düşman olarak görebilirler. Bu dengeli olmayan hâl, sosyal hayatlarını olumsuz etkileyerek onların bir çevre ya da gruba tutunmalarını zorlaştırır. Kendilerini bir yere ait değilmiş gibi hissetmeleri sonucunda yalnızlık ve terk edilme duyguları ile baş başa kalırlar. Bu, onlar için çok yıpratıcı bir süreçtir çünkü borderline kişiler yalnız kalmaya tahammül edemezler. Terk edilen, bırakılan ya da vazgeçilen olmak istemezler hatta bunun gerçekleşmesinden çok korkarlar. Terk edildiklerinde öfke nöbetleri geçirebilir veyahut depresyona girerek kendilerine veya başkalarına zarar verebilirler.

Borderline Kişilik Bozukluğunun Görülme Sıklığı Nedir?

- Ergenlik ve genç yetişkinlik döneminde gelişmeye başlayan bu rahatsızlığın toplum içerisinde görülme oranının % 2-3 olduğu düşünülmektedir.
- Psikiyatri kliniklerine başvuran kişilik bozukluğu vakalarının yaklaşık % 30-60'ını borderline kişilik bozukluğu vakaları oluşturur.
- Kadınlarda erkeklere kıyasla 2-3 kat daha fazla görülür.
- Bu rahatsızlığa sahip kişilerin birinci derece yakınlarının aynı tanıyı alma ihtimalleri, genel toplumdaki kişilerin bu tanıyı almalarından çok daha fazladır.

Borderline Kişilik Bozukluğunun Ortaya Çıkma Nedeni

Borderline kişilik bozukluğunun oluşum mekanizması hâlen tam olarak açıklanamamış olsa da çeşitli etkenler bundan sorumlu tutulmaktadır:

- Ebeveynlerden ayrılma, evlatlık olma, aile içi şiddete uğrama, aile üyelerinde suç öyküsünün olması gibi çevresel etkenler,
- Birinci dereceden akrabalarda kaygı bozuklukları, depresyon, intihar eğilimi gibi psikiyatrik bozuklukların bulunması gibi genetik etkenler,
- Çocukluk çağında meydana gelen duygusal, fiziksel ve cinsel travmatik olaylar,

borderline kişilik bozukluğunun gelişmesinde başta gelen risk faktörlerindedir.

Ancak tüm kişilik bozukluklarında olduğu gibi ilk çocukluk döneminde yetersiz destek ve ilgi görme, disiplinin olmayışına bağlı benlik sınırlarının yeterince belirlenmemesi gibi durumlar da bu rahatsızlığın oluş nedenleri arasında dâhil edilebilir (Kutlu, M. A. (2018). "Borderline Kişilik Bozukluğu: Bir Gözden Geçirme", *Medeniyet Araştırmaları Dergisi*, 3(5), 11-20).

Borderline Kişilik Bozukluğunda Tedavi Süreci

Borderline kişilik bozukluğunda ilaçtan ziyade uygulanabilecek en etkili tedavi yöntemi psikoterapidir (konuşarak tedavi). Ancak gerekli durumlarda psikiyatrist tarafından ilaca başlanması uygun görülebilir.

- Bireysel psikoterapi, grup psikoterapisi, farmakoterapi, bilişsel davranışçı terapi, sanat terapisi ve hipnoterapi gibi tedaviler borderline kişilik bozukluğunun tedavi ve terapisinde yararlanılacak temel yaklaşımlardandır (Ançel, G., Durmuş, Ö., & Doğaner, C. (2010). "Borderline Kişilik Bozukluğu: Tedavi ve Hemşirelik Bakımı", *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 1(3), 133-138).
- Diyalektik Davranış Terapisi (DBT), Kabul ve Kararlılık Terapisi (ACT) gibi psikoterapi yöntemlerinin ise borderline kişilik bozukluğunun

Borderline kişilik bozukluğuna sahip kişiler, "ya hep ya hiç" bakış açısına sahiptirler. Onların hayatlarında gri renk, orta karar veya denge sağlayan mekanizmalar yoktur. Bir hedef ya da amaca doğru giderken karşılıklarına çıkan en ufak pürüzü felaket belleyip çabucak yollarından vazgeçebilirler.

tedavisinde etkili olabileceği farklı araştırmalar ile ortaya konulmaktadır (Kutlu, M. A. (2018). "Borderline Kişilik Bozukluğu: Bir Gözden Geçirme", *Medeniyet Araştırmaları Dergisi*, 3(5), 11-20).

- Borderline kişilik bozukluğu; depresyon, kendine zarar verme davranışları, yeme bozuklukları, alkol/madde kullanımı, anksiyete bozuklukları gibi diğer psikiyatrik rahatsızlıklar ile beraber görüldüğünde buna uygun kapsamlı bir tedavi planı uygulanır.
- Kişinin tedavi sürecine uyum sağlayabilmesi, iyileşme konusunda yeterli motivasyon ve isteğe sahip olması da tedavinin etkisi açısından oldukça kıymetlidir.

Borderline Kişilik Bozukluğu ile Kendi Kendinize Başa Çıkmanın Yolları

- Yargı veya eleştiri olmadan, duygularınızı deneyimlemeye çalışın. Geçmişi ve geleceği bırakıp sadece ana odaklanın.
- Duyularınızdan birini veya birkaçını uyarın. Bir mum yakın, çiçekleri koklayın, en sevdiğiniz parfümü sürün. Dikkatinizi çeken bir görüntüye odaklanın. Bu, yakın çevrenizdeki harika bir manzara, güzel bir çiçek, favori bir resim, fotoğraf veya hayal gücünüzde görselleştirdiğiniz bir şey olabilir. Rüzgâr, yağmur veya deniz sesi gibi yatıştırıcı sesleri dinleyin.
- Duyusal duyarlılığınızı azaltın. Ruh hâli değiştirici ilaçları kullanmaktan kaçının, faydalı ve dengeli beslenin, düzenli egzersiz yapın, stresi minimize edin.
- Zor duygularla karşılaştığınızda ve boğulacakmış gibi hissettiğinizde sessiz bir yer bulun ve rahat bir pozisyonda oturun. Vücudunuza odaklanın. Nefesinize konsantre olun. Yavaş ve derin nefes alıp üçe kadar sayın. Sonra yavaşça nefesi verip bir kez daha üçe kadar sayıp bekleyin. Bunu nefes egzersizini, birkaç dakika devam ettirin.
- Sakinleşme denemeleriniz işe yaramazsa ve yıkıcı dürtüler tarafından boğulmuş hissetmeye başlıyorsanız, dikkatinizi dağıtmak yardımcı olabilir. Üzgün hissediyorsanız komedi; kızgınsanız, rahatlatıcı bir program/film/dizi vb. izleyin. Resim yapmak, müzik aleti çalmak, örgü örmek gibi sizi meğgul eden sevdiğiniz bir şey yapın. Kendinizi işe verin. Ev işleri ile ilgilenin. Yürüyüşe çıkın ya da bir arkadaşınızı arayın.
- Stres altında, başkalarına asabi davranıp daha sonra pişman olacağınız bir şey(ler) söylemeniz olasıdır. Böyle anlarda, duraklayın. Birkaç yavaş ve derin nefes alın ve kendinize şu üç soruyu sorun: "Kendime kızıyor muyum? Utanıyor veya korkuyor muyum? Terk edilmek konusunda mı endişeliyim?" Eğer cevabınız "evet" ise, konuşmaya bir mola verin. Diğer kişiye, duygusal olarak yoğun hissettiğinizi ve daha fazla konuşmadan önce düşünmek için biraz zaman istediğinizi söyleyin.
- İlişkilerinizdeki rolünüzün sorumluluğunu alın. Eylemlerinizin, sorunlarınızda katkı payı nedir? Sözleriniz ve davranışlarınız başkalarına nasıl hissettiriyor? Başkalarını saf iyi ya da saf kötü olarak görme tuzağına mı düşüyorsunuz? Kendinizi başkalarının yerine koymak için çaba sarf ettiğinizde ve daha olumlu düşünerek savunmacı davranışlarınızı azalttığınızda, ilişkilerinizin kalitesinde değişen farkı görmeye başlayacaksınız.

(<https://yasantipsikoloji.com>)

YOLCULUK

■ Nilüfer ATEŞ

Hazırlıklara çoktan başladım. Yapıp tamam ettiklerimin yanına bir işaret koyuyorum. Yapacaklarımı sıraya koymak için ise bana verilen listeye tekrar bakıyorum. “Lütfen yanınıza kişisel seccadenizi alınız.” diye yazıyor. Yatağımın yanındaki daracık yere serili olan bir ucu kıvrık seccademe kayıyor gözlerim.

Alabilir miyim yanıma? Bir hayli eprimiş. Ayıp olur mu? Peki ya almazsam seccademe vefasızlık olur mu? Alayım, kime ne?

Derin düşüncelere dalıyorum bakıp bakıp. Onu bana annem hediye etmişti. Kumaşı kadifeye benzerdi. İnce, yumuşak, parıl parıl tüyleri. Avucunuzun altında usul usul dalgalanan ve güneş vurduğunda ışıltılı yanan. Gece ayrı bir güzel rengi, gündüz ayrı. Ortasında, revak sütunları arasından görünen bir Kâbe resmi. Beni kutsal yolculuk hayallerine salan. İkimizin de ilkbaharıydı. Benim gözlerimin ışıltısı onun renklerini kışkandırıyor. En ufak bir iz, en ufak bir pürüz yok ikimizin de yüzünde, kalbim onun tüyelerinden de yumuşak.

Seccadem geçip giden o günlerime, eski zamanlara aralanan bir kapı oluyor. Bu kapıdan süzülüp yanıma geliyor gençliğim ve onun gençliği. Eski günleri yâd

ediyoruz. İçimde umudun yeşil olduğu günleri. Her kırığı budak sayan biz idik...

Alabilir miyim yanıma? Bir hayli eprimiş. Ayıp olur mu? Peki ya almazsam seccademe vefasızlık olur mu? Alayım, kime ne? Uzun bir müddet bu düşünceler arasında gidip geliyorum. En sonunda çarşıya gidip yeni bir seccade almaya karar veriyorum.

Hazırlanıp çıkıyorum evden. Vakit ikindi. Mevsim sonbahar. Üstelik ben kırklı yaşlarını yaralamış bir yolcuymuş şimdi. İkindinin, sonbaharın ve kırklı yaşların hüznüyle bir ilişkisi olmalı. Mutlaka olmalı sarı rengin bunlarla akrabalığı. İçimde köpüren bir acı, gelip girtlağıma dayanıyor. Bir avuntu için gençliğimin geçtiği sokaklardan geçeceğim. Ezber ettiği yollardan yürüyeceğim. Onun selam verdiği eski komşuları arayacak gözlerim. Ama heyhat! Sahipsiz kalmış evlerin panjurlarını sıkı sıkı kapatılmış bulacağım. Melek Teyze'nin çiçekli çardağını yabani otlar basmış olacak. Etraf taze sulanmış toprak kokmayacak. İki katlı evlerin yerine konan apartmanlardan tanımadık yüzler fırlayacak. Bilinmez bir el geçmişe, yaşanmışa dair mutluluk veren ne varsa toparlayıp rafa kaldıracak.

“Sence de biraz abartmıyor musun?” diyorum kendi kendime.

“Altı üstü eskimiş, eprimiş seccadenin yerine yenisini alacaksın. Nedir bu içindeki yas töreni? Saçak saçak olmuş, dökülmüş iplikleri; oturduğunda parmak aralarına girmeyecek, kanatmayacak onları kesip kesip. Bunca hislenmeye ne gerek var?”

“Haklısın.” diyorum kendi kendime.

“Haklısın da sen beni biliyorsun. Ben kolay kolay ayrılamam, terk edemem. Bedenim ayrılır, ruhum kalır biliyorsun. Ben kolay kolay bırakıp gidemem. Kolay kolay unutamam birlikte ömür tükettiklerimi. Hatıraların hatırı vardır bende biliyorsun.”

“Biliyorum.” diyor kendim kendime.

“Biliyorum, anılarını biriktirdiğin bir kutun oldu hep senin. Çıkarıp çıkarıp baktın onlara. Kesilmiş saçlarını sakladın, ağladıklarında onları tekrar tekrar taradın. Yıllar önce bitirdiğin kitapları rafından indirip satırlarını yokladın. Biliyorum. Yerleştiğin her evi selamladın önce, taşınırken duvarlarını okşadın. Okuduğun okulun, yattığın yatakhane'nin, kaldığın hastane'nin, sarındığın battaniyenin hakkını gözettin...”

“Öyle yaptım, belki de yapmamalıydım. Hatıraları kendime yük ettim. Neden

herkes gibi arkama bakmadan yürüme yi beceremedim.”

“Belki de senin balçığın biraz daha fazla vefa ile yoğrulmuştur.” diyor kendim kendime.

Usuldan gülüyorum, “Çok mütevazısın.” diyorum kendi kendime.

Yürüyorum, yürüyorum, yürüyorum. Başımı kaldırdığımda, o sokaklardan geçtikten sonra yani, yanlış caddeye girdiğimi fark ediyorum. Her şeye modanın ömür biçtiği, yeninin eskiyi tek yumrukla yere serdiği bu caddeyi yürümeyi reddediyor, dikine geçiyorum içinden.

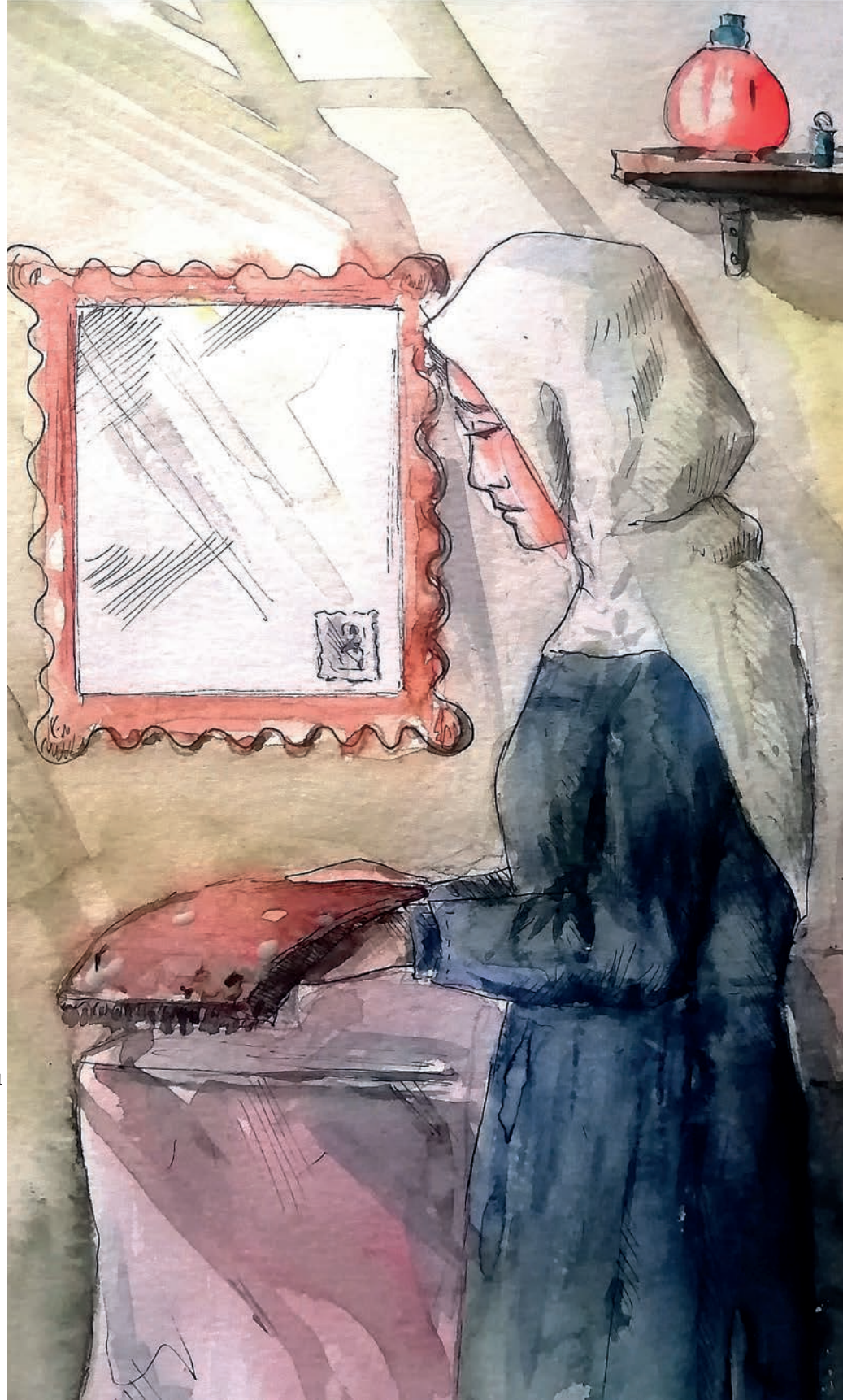
İçimdeki ben ise hiç susmuyor:

“Kişisel seccade diye yazıyordu değil mi listede? Sahi eşya ne zaman kişisel olur? Bedeli ödenen her şey kişiselleşir mi?” diyorken, yoldan geçen biri ile çarpışmaktan son anda kurtuluyorum.

“Affedersiniz.” diyorum.

“Önüne bak be kardeşim” sitemi ile karşılaşıyorum.

Bir şey düşünmeden, önüme bakmaya çalışarak daha dikkatli ilerliyorum. Eski tenha bir caddenin başında alıyorum soluğu. Aradığım dükkânlar bu caddenin sonunda. İkincinin sarı ışıkları, gölgeleri uzatıyor. Dalları karşı kaldırımındaki ağaç dalları ile buluşmuş çınarların yanından geçiyorum. Serin, bir nefeslik, iki kelimenin belini kırmalık yerlerin. Tahta sandalyelerin, demli çayların, kasketli ihtiyarların. Hepsi bastonlarına yâr eli kavrar gibi sıkı sıkı tutunmuş. Yaslanmış

onlara. O bastonlar ki sahiplerinin varlıkları silinsin, tıktırtıları kimseleri rahatsız etmesin diye uçlarına lastik geçirilmiş.

Suyu çekilmiş hayrat çeşmelerinin önünden geçiyorum. “El-Fatiha” yazıyor levhasında. Elbette deyip bir Fatiha okuyorum tüm geçmişlerin ruhuna. Zincirine sıkı sıkı tutunup kuru çeşmenin başını bekleyen taşı selamlıyorum. Vefa güzel

şeydir, asla terk etmemesini tembihliyorum.

Ayakkabı tamircilerinin tak tak sesleri eşliğinde yine düşünmeye koyuluyorum. Bir müddet giyilen ayakların şeklini almış ayakkabıları seyrediyorum.

“Eşyayı kişisel kılan nedir diye sormuştum” diyor kendim.

“Sahi orada kalmıştı değil mi?” diyorum. “Bir şekilde, bir yerinde senden izler olmalı.

Ruhun sinmeli eşyaya.”

“Nasıl yani.”

“Sahibini yansıtmalı, hatırlatmalı onu. Eşya sahibine, sahibi eşyaya benzemeli bir müddet sonra. Eksik kalmalı biri, öteki olmayınca.”

Bitpazarına varıyorum. Ah. Bitpazarları; ağıtçısı dünyanın. Yitip gidenin, çarkı ters dönenin, devranı bitenin. Bir başkasının göz bebeğinin pazara çıkarıldığı yerler.

Hıçkırıklar, iniltiler birbirine karışır. Bütün eşyanın kalbi kırık, gözü yaşlıdır.

Bir camekânın tahtasına asılmış gümüş, telkâri bir tepsiye takılıyor gözlerim. Nasıl bir sanatkâr yaptı seni diyorum. Nasıl bir sabırla kıvrıldı tellerin. Peki, kimin titreyen elleri kulplarını tuttu. Kim, hangi yürek çarpıntısı ile kime kahve sundu?

Hiç aklımda yokken içeri giriyorum. Kesmelerinin üzeri tozlanmış ufacık bir sürahi karşıyor beni.

“Hacı Hanım öldü.” diyor. “İçimdeki son zezemi dudaklarına sürdüler.”

Ellerimle, büyük boynunu okşuyorum. Tozlarını almaya çalışıyorum kimsesizliğinin.

Bir masa aynası görüyorum öteki rafta. Çerçevesi oymalı, zarif, ince. Ayna ayna söyle bana diyorum. Kimler baktı sana. Kimler o çok sevilenlere özgü, güzelliğine güzellik katılmış bir gülüş bıraktı yüzüne. Kimlerin ışıldayan gözlerini yansıttın. Hangi pembe yanakları. Ayna ayna şimdi neredeler söyle bana.”

Tozlu kitapları karıştırıyorum.

“Muhterem Şinasi Bey’e... En derin hürmet ve muhabbetlerimle. Kardeşiniz...”

Kimin bozguna, talana uğramış kütüphanesinden bunlar. Vah ki hürmeti de muhabbeti de bitpazarında satılığa çıkarmışlar.

“Nermin’e” diye imzalanmış bir başka kitap. Arasından siyah beyaz bir resim düşüyor. Resimde bir genç kız; krepeli

saçları ile mutlu mesut gülümsüyor.

Dükkânda başka hangi eşyalarla konuştum, neler dinledim, hangi hikâyelere kulak kesildim hatırlamıyorum. Ağır yaralı bir şekilde caddenin sonuna doğru yola koyuldum.

*

Elimde bir poşet ile eve döndüğümde vaktin bir hayli ilerlemiş olduğunu anlıyorum. Telkâri tepsiyi parlatacak bir yer ararken çok vakit kaybetmiş olmalıyım. Kitapları kitaplığıma yerleştiriyorum. Nermin’in resmini, artık bana gülümsemesi için duvardaki tablonun çerçevesine iliştim. Aldığım seccadeyi... Onu ne yapacağımı bilmiyor, paketi ile birlikte yatağımın üzerine bırakıyorum.

Tozlu sürahiyi bulaşık makinasına attıktan sonra, aynanın yüzüne nefesimle buğu yapıyor, pamuklu bir bez ile güzelce silip parlatıyorum. Yatağımın karşısındaki komodeye yerleştiriyorum. Başımı hafif eğdiğimde, benimle birlikte yerdeki seccademin de aynanın yüzeyine yansıdığını görüyorum.

Ayna ayna söyle bana demeye kalmadan, ayna başlıyor acı acı konuşmaya. İlk saçımdaki tutam tutam aklar görünüyor gözlerime, seccademin dağılmış, beyaz, atkı ve çözgü ipleri ile birlikte. Benim alnım ve göz kenarlarım kırış kırış; değdiği yerde ise alnım ve avuçlarım seccademin tüylerini budamış. Benim gözlerimin

feri sönmüş, o ışıldamıyor. Kolum kanadım kırık benim, seccademin tek tek dökülmüş saçakları.

Aynadan yüz çeviriyorum. Eğilip yerden seccademi topluyor ve katlıyorum. Benim seccademi! Kişisel seccademi! Ağladığımı da güldüğümü de bilen, sitemlerime de şükürlerime de şahitlik eden. Ömrünün yirmiyi aşkın yılını benimle geçiren. Okuduğum okullara benimle gelen, atandığım memleketlerde bana arkadaşlık eden. Benimle birlikte eskiyen, benimle birlikte epriyen. Benimle birlikte yol yürüyen. Göçüp gitsem, bu hâliyle bitpazarına bile düşemeyecek kadar değersizleşecek seccadem. Benim seccadem. Benden sonra hiçbir değeri kalmayacak seccadem. Son bir gayretle, “onarayım” diye geçiriyorum içimden. Emlemeyle iyileşmeyecek, dağlamayla kapanmayacak yaraları kendi hâline bırakmalı diyor, vazgeçiyorum bu fikrimden.

*

Uçağın kalkış anonsu yapıyor. Evde bıraktıklarına içimden bir selam gönderiyor, tekrar görüşmeyi diliyorum. Zihnim valizimin içini tarıyor. Mutluyum. Birkaç saat sonra, “Sen davet ettin, ben geldim” diyeceğim, seccademi avuçlarımda sıkı sıkı tutacağım. Revak sütunlarının arasından geçip, beyaz mermerler üzerine sereceğim onu. İkimizin de yüzü ışıldayacak. Asıllar yansiyacak yüzlerimize. Onulmaz yaralarımız onarılacak belki de.

dijital algoritma. Amaç sizi konfor alanınızda tutarak platformda geçirdiğiniz süreyi uzatmak ve sizin üzerinizden maksimum kazanç sağlamak. Karşınıza ilginizi daha çok çeken reklamlar çıkararak daha fazla alışveriş yapmanıza kapı aralamak. Mutlu olma hayali

ile peşinden mütemadiyen koşup durduğunuz ev, araba, beyaz eşya, tatil ya da her neyse o şeyle ilgili ekranınıza daha çok bilgi düşürerek vaktinizi çalmak. Bu hiç de masum olmayan amaçları icra ederken de epigrafta atıfta bulunduğumuz arkadaşlık ilişkilerinizi kullanarak

dikkatinizi çekmek ise en yaygın olarak kullanılan yöntem. Hikâyeler arasında gezinirken karşınıza çıkan reklamları kim belirliyor? Haftaya memleketeye gidip uzun zamandır yüz yüze görmediğimiz o akrabanın dört gün önceki fotoğrafı niye şimdi önümüze düşüyor?

BİLİYOR MUSUNUZ?

- Bugün vaktimizin önemli bir kısmını çalan dijital medya uygulamaları aslında birer şirket ürünü. Gıda marketleri nasıl şirkete sosyal medya platformları da birer şirket. Ve bu şirketlerin de amacı daha çok müşteri çekip pazardaki pastadan büyükçe bir dilim yiyebilmek.
- Şirketler tarafından kullanıcılarını “mutlu etme isteği” ile “içeride tutma” amacıyla oluşturulan filtre balonları zaman içinde bakış açımızın sıradanlaşmasına yol açıyor ve bu da bizi bir düşünce körlüğüne sürüklüyor.
- Hep aynı gazeteleri, aynı köşe yazılarını takip eden; aynı kanalları ve programları izleyen kişilerde de görülen düşünce körlüğü zaman içinde toplumsal birlikteliği de sekteye uğrattıyor ve bugün hepimizin muzdarip olduğu fanatikleşme, radikalleşme ve kutuplaşmaya zemin hazırlıyor.

DAHA FAZLASINI MERAK EDENLERE

- Jean Baudrillard'ın 1970'lerin dünyasını anlatan ama günümüze de ışık tutan *Tüketim Toplumu* isimli kitabı.
- Paco Underhill tarafından kaleme alınan, büyük firmaların satış ve pazarlama stratejilerinin aslında biz insanların en temel ihtiyaçlarından doğduğunu anlatan *Neden Satın Alırız?* isimli eser.
- Filtre balonu kavramının isim babası Eli Pariser'in TED konuşması.

Bİ' ŞEY YAPMALI!

- Burada tüm suçu web tabanlı uygulamalara atmak tabii ki çok insafsızca olur. Bazılarını bazılarına tercih etmek, arkadaşlık ilişkilerini bazılarıyla daha da ilerletmek, benzer fikirlere ve görüşlere sahip olanlarla daha fazla vakit geçirmek bizi insan yapan en önemli özelliklerimizden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Amerikalı ünlü yazar ve girişimci Jim Rohn'un da ifade ettiği gibi “İnsan, en çok vakit geçirdiği beş kişinin ortalamasıdır.”
- Harekete geçmek ise zor olmamakla beraber rahatsızlık verici. Balonu patlatmak aslında çok kolay ama konfor alanınızın dışına çıkmak var işin ucunda. Yapmanız gereken bugüne kadar okumadığınız, izlemediğiniz kısacası “size göre” karşıt görüşle tanışmak.
- Her geçen gün daha göreceli hâle gelen hakikati bulmak modern zamanlarda hakikaten zorlaşıyor. Hele bir de ekranlarımıza servis edilen şey onlarca hatta yüzlerce filtreden geçmişse... Yapılması lazım gelen şeyi Namık Kemal'in meşhur sözüyle özetleyelim: “Bârîka-i hakikat, müsâdeme-i efkârdan doğar.”

PROF. DR. MİM KEMAL ÖKE İLE HAYAT ÜZERİNE...

■ Mahir KILINÇ

Mim Kemal Öke, kökeni Orta Asya Uygur Türklerine dayanan bir ailenin çocuğu olarak 1955'te İstanbul'da doğdu. İlköğrenimini Şişli Terakki Lisesinde bitirdi. 1973'te Robert Kolejinden mezun olduktan sonra İngiltere'ye giderek Cambridge Üniversitesinde İktisat ve Tarih alanlarında yüksek tahsilini tamamladı. Sussex, Cambridge ve İstanbul Üniversitelerinde Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler ihtisası yaptı. 1979'da BM Filistin Dairesinde çalıştı. 1980'de Türkiye'ye gelerek akademik kariyere yöneldi. Boğaziçi Üniversitesinde 1984'te doçent, 1990'da profesör oldu.

1983'te TRT'de genel müdür danışmanlığına getirildi ve kuruma başta *Timur Devrinde Kadiz'den Semerkant'a Seyahat* olmak üzere çeşitli belgeseller hazırladı. TRT ve özel kanallarda yarışma, sohbet, haber ve tartışma programlarına imza attı.

Tarihin akışı içinde insanın ikilemlerini resmeden *Günbatımı, Kızılma, Yaşanmamış Anılar ve Duvardaki Kan* adlı romanları da bulunmaktadır.

Son on yıldır insan ve toplum bilimlerine "insan telakkisi" ışığında eğilmekte ve bu bağlamda Türk tasavvuf felsefesi üzerinde durmaktadır: *Aşkla Dans: Türkler, Tasavvuf ve Musiki. Yazarın Sufi Kitap'tan Aşkın Ekolojisi; Yaralı Ceylanlar Kulübü, Dervişin Seyir Defteri, Dervişin Sema Defteri ve Dervişin Safâ Defteri* isimli beş eseri bulunmaktadır.

Kültürel ve bilimsel çalışmaları nedeniyle çeşitli ödüller alan Öke, karakalem resimlerinden oluşan kişisel ve kolektif sergiler açmıştır. Evli ve iki çocuk babasıdır. Kızıyla beraber Türk sanat, halk ve tasavvuf musikisi korolarına katılmakta ve binicilik sporu yapmaktadır.

**İnsan kendini nasıl tanımlar?
Mim Kemal Öke'nin yaşam
öyküsünü, onu bugünlere
getiren hayat yolunun iniş
ve çıkışlarını kendisinden
dinlemek istesek neler
söylersiniz?**

İnsanın kendini tanımlaması çok önemli bu hayatta. İnsan kendisini tanımladığı vakit; kendini tanıyacak, Rabbini tanıyacak, haddini bilecek ve acziyetini anlayacak. Kendini tanımak açısından ben mesela bütün hayatım boyunca kendimi mim ile tanımlarım... Mim'in sırrına vakıf olmak ve o sırra ermek... Benim hayalim, emelim, hayata bakış açım mim'in sırrına mazhar olabilmek. Yani mim dediğiniz vakit muhabbet ilmini marifet ilmine dönüştürebilme kemalatı.

Zaman zaman bana kendimle ilgili sorular soruyorlar. Ben hiç kendimi dinlemedim. Ben hiç kendimi sorgulamadım. Hiç kendimle yüzleşmedim. Hiç geriye doğru bakıp ya ne yapmışım falan demedim. Hâlime bakıp hiç şikâyetçi olmadım ama hep ileri baktım. Nereye gitmem gerektiği yönünde kendime hedefler koyarak, hayaller kurarak ve varmak istediğim menzile nasıl ulaşabilirim diye kendime göre gayret ederek gittim. Yorgunluk ya da tükenmişlik yaşamadım, hep Allah'ıma sığındım.

Allah (c.c.), insanın önüne kader diye bir yol haritası koyuyor ve pusulayı da kendisi veriyor zaten. Pusula da gönlünüz. Ne tarafa doğru yol açıksa ve akıyorsa o

tarafa doğru gidiyorsunuz. Ben genelde de öyleyimdir zaten. Hiç beklemem, hiç sorgulamam. Gönül pusulasınca yoluma devam ederim. Yol boyunca inişler, çıkışlar oluyor elbette. Ancak önemli olan, o yolun sahibine sadakat, teslimiyet duymak ve yolu hakkınca yürümektir.

Evvela insan Allah'ı
aşkla zikretmeli.
Allah'a muhabbet
dolu, aşk dolu
bir gönülle
bağlanmalı.
İnsanın edep dolu
bir üslubu olmalı.
İnsanda baştan
sona bir edep
olmalı.

**Akademik hayatınız
başarılarla dolu. Nasıl
bir çalışma disiplininiz
var? Zorlu yaşantınızın bu
başarılarınızdaki etkisi nedir?**

Akademik hayatımdaki tüm çalışmalarımı bir makama varmak, bir maaş farkı almak, bir rütbe kazanmak ya da şöhret olmak için değil, sevdiğim için yaptım. Çalışmalarım esnasında çok disiplinliyimdir. Bir dakikam boş geçmez. Hayatımda da bu böyledir. Her gün en az yüz sayfa okurum, en az beş sayfa yazı yazarım. Yazacaklarım ya da okuyacaklarım hep yanımdadır. Otobüste bile yazarım. Mesela dün az kalsın

arabayı çarpıyordum. Çünkü kafamda o günkü yazacağım yazımı kuruyordum. Üniversite yıllarımdan beri bu disiplini hiç bozmadım.

İlme karşı sevgim ve cehdimin sırrı aslında şu hadis-i kutsidir: "Ben bilinmek ve sevilme istedim." İşte ben de ilmi, bir mevkiye geleyim diye değil, Allah'ın (c.c.) eserini temaşa edebilmek, görebilmek, anlayabilmek, bilebilmek, taakkul, tefekkür ve tezekkür edebilmek için yaptım. Bu durum sizi Allah'ın büyüklüğüne yaklaştırır. O tecelliler oralara yansıdığı için hep bir arayışın ve cehdin içerisinde olmam gerektiğini düşündüm. Bu düşünce de hayatımdaki zorluklar ve sıkıntılara rağmen beni o disiplinden hiç koparmadı.

**Akademik kariyerinizden
devam edelim istiyorum.
Birleşmiş Milletler Genel
Sekreterliği Filistin
Dairesinde çalıştınız,
Cambridge Üniversitesinden
öğretim görevliliği teklifi
aldınız fakat siz Türkiye'ye,
vatanınıza dönmeyi tercih
ettiniz. Sizi vatanınıza çeken
şey neydi?**

Türbe... Ben niye Türkiye'yi bırakıp gidemem, türbelerden dolay. Benim için vatan konsepti 3 T'den oluşur: Toprak, türbe, tekke. Amerika ve İngiltere başta olmak üzere dünyanın pek çok yerini gördüm ve kaldım ancak oralarda gördüm ki benim manen nefes alabilmem için türbeye ihtiyacım var. Ben türbeleri hep dolaşırım. Sanki oraları dolaşırken

nefes aldığımı hissedirim ve rahatlarım. Zaten kader bizim elimizde değil ki. Cenab-ı Allah da bırakmıyor demek ki...

Tarih, kültür ve edebiyatı meczeden çalışmalarınızda kitaplarınızın da ayrı bir yeri var. Kalemizinle tarih şuurunun, millet bilincinin, medeniyet tasavvurunun oluşmasına katkı sunmaktasınız. Bu kavramların sizdeki karşılığı nedir?

Mim Kemal'in tarihçi, sosyal bilimci ve insan bilimcisi olarak en merak ettiği, "Medenileşmenin neresindeyiz?" sorusudur. Ben kendimi bildim bileli bu soruyu soruyorum. Medenileşmek ne demek? Medenileşmek, bence Hz. Peygamber'in (s.a.s.) Mekk'e'den gelerek Medine-i Münevver'e'yi kurması hadisesidir. Asıl olan, bu hadisenin sırrını keşfedebilmek. Ona layık olabilmek, onu yaşayabilmek için etrafımızı nasıl ümran hâle getirebiliriz diye düşünmek lazım.

Tarih boyunca araştırdık, insanları mutlu ve medeni kılabilecek en iyi sistem nedir diye. Sistemler insanlar tarafından oluşturuluyor. İnsan kötü olunca sistemi de bozuyor. O zaman insan telakkisi olması lazım. İnsanı aramak, insanı bulmak ve insan tasavvurunu ortaya koymak lazım. Nasıl bir insan olmak lazım? İnsan ruh mudur, kalp midir, akıl mıdır? Hep bu sorular etrafında durdum.

Tarihe baktığımız vakit de Cenab-ı Allah'ın halkiyattan

Allah (c.c.), insanın önüne kader diye bir yol haritası koyuyor ve pusulayı da kendisi veriyor zaten. Pusula da gönlünüz. Ne tarafa doğru yol açıksa ve akıyorsa o tarafa doğru gidiyorsunuz.

bir muradı var. Tarih içerisinde insanlar halikiyattan Allah'ın o muradını anlayabildikleri ölçüde tekâmül edebiliyorlar. Yani burada kültür çok önemlidir, medeniyet çok önemlidir. Medeniyette bir ruh vardır. Ruhu kadim olanlar, bilgelikte ilerler diğerleri

düşerler. Medeniyet dediğimiz o insan topluluğu bir süre sonra tarihe mal olurlar.

Kitapların dünyasından devam edelim. Birçok yaralı ceylanın kalbine dokunduğunuz "Yara(r)lı Ceylanlar Kulübü" fikri nasıl doğdu?

Benim yirmi yıllık bir tasavvurumdur. Nazlı doğdu, büyüdü, çeşitli sıkıntıları oldu. Buna müzik terapisinin iyi geleceğini söylediler. Ben de müzik terapiyi öğrendim. Bu bağlamda öğrendiklerimi hem Nazlı gibi evlatlarımızla hem de onların aileleriyle paylaştım. Müzik terapi esnasında en çok sevdiğim türkü "Ben Bir Yaralı Ceylanım" adlı türküydü. O türküyü söyledikçe kalbim yandı benim. Engelli çocukları olanlar, çocuklarını yaralı ceylan olarak görürler. Aslında yaralı ceylanlar bizleriz. Ben ve benim gibi insanlardan bir kulüp oluşturalım

istedim ve ismini de “Yaralı Ceylanlar” olarak koyduk. Sonrasında kurucumuz Oya Hanım, bu çocukların hem yaralı hem yararlı ceylanlar olduğunu söyledi. Biz de “Yaralı Ceylanlar” ismini “Yararlı Ceylanlar” olarak değiştirdik. Başka bir açıdan düşündüğümüzde o çocuklar bizleri rehabilite eden yararlı ceylanlar aslında.

Akademik anlamdaki başarılarınız başta olmak üzere ulusal ve uluslararası bürokrasinin de teveccühüne layık olmuş birisiniz. Kitaplarınızla okurların hem zihin hem gönül dünyalarına dokunuyorsunuz. Ancak bütün bunların yerine “Nazlı'nın Babası” olarak anılmayı neden tercih ediyorsunuz? O makam, nasıl bir makam ve kendinizi orada gördüğünüzde neler hissediyorsunuz?

Kendimi ab-i aciz olarak hissettim. Yani o benim teslimiyetimi o kadar geliştirdi ki. Nazlı'nın üzerinde o kadar farklı esma tecelli ediyor ki her birinden de bir şeyler alıyorsunuz. Ebu'l-Kasım değil miydi Peygamber

Efendimiz'in (s.a.s.) künyesi? Mim Kemal, profesör olsa ne olur, olmasa ne? Asıl profesörlük, Nazlı'nın ve Nazlı gibilerinin babası olmak demektir. Bu da hayatta bir insanın görüp görebileceği en güzel makamdır. Türkiye'nin en genç profesörü olmak önemli değil, babalık mesleğinin profesörü olabilmek çok önemli bir meziyettir bence. Tasavvufta da vardır babalık ifadesi. Büyükler baba olarak anılır ve onlara öyle hitap edilir. Oradakiler soy evladı değil yol evladıdır ve onlar nefisten evlat değil nefesten evlattır. Nazlı ve Nazlı gibi evlatlarım beni mutlulukla bağrına basıyorlarsa en büyük madalya benim için odur işte. Nazlıların babası olabilmek en büyük mazhariyettir ve makamdır. Bu çocuklara hizmet ettiğim vakit çok büyük bir mutluluk yaşıyorum

Son olarak “Zamane Dervişi” Mim Kemal Öke, zamane insanlarına ulaşabilmek ve onların hayatlarına dokunabilmek adına bu uğurda çalışan, çabalayan kimselere neler söylemek ister?

Etrafımıza bakıyoruz, herkes çok stresli, çok sıkıntılı durumda. Küreselleşme, kapitalizm, para hırsı, reklamlar, eğlence endüstrisi insanları insanlığından alıp götürüyor. Birtakım spirütuël akımlar çıkıyor. Sonrasında insana kendisini iyi hissedebilmesi için ne diyorlar? Kendini düşün, kendini sev. Kendini sev de sende “Bende bir ben var benden içeri...” diyebileceğin bir sevgi varsa o zaman sev. Kendinle barış diyorlar. Bu, kişiyi bencillığe, bireyciliğe götürüyor. Ben de kendinle barış diyenlere diyorum ki önce Allah'la (c.c.) barış.

İnsanın kendisine sunulan kaderden şikâyetçi olmaması gerekiyor. Şikâyet etmeyi, tenkit etmeyi, başkalarını eleştirmeyi bırakmak gerekiyor. Ne etmişsen güzel etmişsin Allah'ım, demeyi bilmesi ve bunu yüreğine sindirmesi gerekiyor. İnsanlar zahirde ibadet ediyor ama hayattan, kaderden hoşnut değil.

Evvela insan Allah'ı aşkla zikretmeli. Allah'a muhabbet dolu, aşk dolu bir gönülle bağlanmalı. İnsanın edep dolu bir üslubu olmalı. İnsanda baştan sona bir edep olmalı. Muhabbetin de edebi olur zira. Edepsiz bir muhabbet görüyoruz etrafta. Ölçüdür İslam dini ve bunun için edep şarttır. Allah'la yakın olmak ayrıdır, edebi gütmek ayrıdır. Bu bağlamda edep çok önemlidir. Muhabbet ve edep... Edebin muhabbeti, muhabbetin edebi...

İMA'NIN GÜCÜ

■ Ali Necip ERDOĞAN

Bir şeyi ima etmek tasarım ve kurgu gerektirir. Bu, bazen aniden bazen de süreç içinde tasarlayıp kurgulamakla olur. Her iki durumda da ima, gücünü düşünme faaliyetinden alır. Bilgi birikimi ve tecrübe, aniden gelişen imada son derece belirleyicidir. Süreç içinde tasarlayıp kurgulamak da belirli bir çalışmayı gerektirir. Doğrudan anlatmak için gördüklerini ya da duyduklarını aktarmak yeterlidir ama dolaylı anlatmak için başka şeylere ihtiyaç vardır. Bu ihtiyaç da bilhassa sanatı besler.

İma, öncelikle bir söz sanatıdır. Söyleneni, başka bir şeyi kast ederek, başka bir olayı anırtarak söylemektir. İkinci olarak da bakış ile anlatmaktır. Annelerin çocuklarına bakışlarıyla yapmaları gerekenleri hatırlatması ya da çocuğu yaptığı bir şeyden men etmesi; hastalığı nedeniyle namaz kılamayan birinin ima ile namaz kılması; son olarak da iğnelemek de dediğimiz laf dokundurmak için imaya başvurusu.

Sözel olsun bakışla olsun neden imaya başvuruyoruz? Doğrudan söylememizi engelleyen nedir? Ya doğrudan söylemeye cesaretimiz yok ya da cüret edemiyoruz. Belki de yanlış anlaşılma korkusundan ima'nın kapısını çalıyoruz. Yanlış anlaşılma diye ifade ediyoruz ama aslında anlaşılın şey genellikle doğrudur, olumsuz tepki alırsak yanlış anlaşıldı diyerek ima ettiğimiz şeyden geri dönebilmemizi

sağladığı için yanlış anlaşıldı diyoruz. İma'nın konforuna sığıyoruz. Sebep ne olursa olsun imayı hayatımızdan çıkarsak geriye neredeyse hiçbir şey kalmıyor. İma, oyun kuran bir etkiye sahip ve oyun oynamaktan kaçınmıyoruz. Çünkü yaşamak, oyun oynamaktır. Çünkü dünya hayatı oyundan ibarettir. Üstelik bu oyunda düşünüp ibret alacağımız şeyler, tutmamız gereken öğütler vardır.

İmanın iki tarafı var: İma eden ve imayı anlayacak olan. İma eden aktif, imayı anlayacak olan pasif konumdadır. İma edecek olanın sadece kendisinin gördüğü, bildiği, tasarladığı, kurguladığı bir mesaj var. Bir de bu mesajın iletileceği pasif konumdaki

İma, gizlenmesi gerekeni hem gizler hem de aşikâr eder. Kimsenin bilmemesi gereken kişiye ait o sırrı, yine kimseye hissettirmeden muhatabına hatırlatır. Bunu ya sırrın gereğinin yapılması için ya da sırrın hâlâ muhafaza edilip edilmediğini kontrol etmek için yapar.

imayı anlayacak olan. Taraflar oluştuğunda ima, üçüncü bir taraf olarak var olur; hem zorunlu olarak görünürdür hem de ihmal edilebilir şekilde görünmezdir ve tuhaf bir şekilde diğer iki tarafı var eden düşünce gücüne dönüşür. İma, gücünü düşünceden alır. Çünkü düşünceyi iletmenin belki de en etkili yolu ima etmektir. İma edilen, muhatabı tarafından anlaşılınca hem muhataba keşfetme hazzı verir hem de ima edenin inceliğini göstermiş olur; aynı anda da bu güç yani düşünce muhataba geçer. Böylelikle düşünce hem ima edene hem de imayı anlayana varlık kazandırır.

İma, söz sanatlarını doğuran inceliklerdir. İma eden zorunlu olarak kendine has (bazen sembolik) bir dil (ya da işaret) geliştirmek zorundadır. Aksi takdirde ima olmaz. İma edecek olanın gücü tam da buradadır: Kendine has (sembolik) dili bulmak. İma edileni anlamak da gayret ve çaba gerektirir, böylece ima edileni kendi gayret ve çabasıyla anlayan kişi bildiklerini kullanmak zorunda kalacaktır. Düşünmek işte burada haza dönüşür. Kindi, rüya ile ilgili şöyle bir tespit yapar: Uykuda nefis, duygudan düşünceye yöneldiği için, düşüncede oluşan izlenim rüyadır. Rüya, hareketin bitmesiyle yani uykuya geçildikten sonra görülür, bu, duygunun hareketle ilişkisine, aynı zamanda da düşüncenin durmakla mümkün olacağına yapılan vurgudur. İma edileni anlayabilmenin yolu da

durup düşünmekle mümkün olacaktır. Çünkü oluşan izlenimleri diğer tüm dış uyaranlardan izole ederek tek uyarana (ima edilene) yöneltmek gerekecektir. Rüyanın sembolik dili tabir edilmeyi gerektirir, zira rüya tamamen rüyayı gören kişinin anlam dünyasının bir ürünüdür; imanın da anlaşılması için kişinin kendine yönelmesi gerekir, imanın muhatabı sadece kendisidir.

İma, gücünü yücelikten alır, yüce olmaktan, olabildiğince geniş olmaktan... Sadece o zaman varlık kazanır. Hiçbir olayı nefis mücadelesine dönüştürmez. Çiğliğin, kabalığın, nobranlığın iması olmaz. İma, daima yukarıdan gelir, temkinli ve nezaketlidir. İncitmeme üzerine ama aynı zamanda bir hatırlatma olarak ikaz üzerinedir. Muhatabını çiğlikten olgunluğa çeker ve bunu elini uzatarak değil, yukarı çıkılacak basamakları hissettirerek yapar, gücünün kıymeti buradadır. Muhatabına, yukarı çıkılacak basamakları kendisine bulduracak şekilde hissettirir. Muhatabını sürekli olarak düşünmeye sevk eder: Düşün ve bul. Herakleitos şöyle söyler: “Delphoi kâhini ne söyler ne de gizler, sadece ima eder.” Delfi tapınağının kâhinleri, kendilerine sorulan sorulara cevap verirler ve her zaman doğruyu söylerler. Ama bunu ima ederek söylerler. Çünkü “doğrudan söylemek hakikati yaralar.”

Büyük ve yüce olan, sıradan olanı doğrudan muhatap

almaz ve ona doğrudan söylemez. Doğrudan söylemek daha aşağıda ve dar olanın kırılmasına sebep olur, kırılan kişi muhakkak hatasına daha sıkı sarılır ve savunmaya geçerek hatasını rasyonalize etme gayretine girer. Büyük ve yüce olandan “geleni” anlayabilmek için teşhiz edilmek ve donatılmak gerekir. Tecrübe ettiğimiz her şey aynı zamanda bizi teşhiz eder, donatır. Tanrı ima eder. İmayı anlamayan, bunlar benim başıma neden geliyor, der.

“İma edilen bir şey, bildirilen bir şeyden çok daha etkilidir.” der, Borges. Bildirilen şey ya kabul edilir ya da reddedilir ve her iki durumda da genellikle kısa süre içinde unutulur. Oysa ima edilen şey, imayı anlayacak kişi tarafından anlaşıldığında, sahiplenilir, zira onu anlamıştır, kendi gayret ve çabasıyla, bilgi ve tecrübesiyle onu

anlamıştır, bu yüzden anladığı şey kendisinin ve kesinlikle unutmaz. İma, bu şekilde muhatabını var eder, ona düşünmenin ve keşfetmenin hazzını bahşeder. Bu haz nedeniyle ima edilen şey bilgiye de dönüşür.

İma, gizlenmesi gerekeni hem gizler hem de aşikâr eder. Kimsenin bilmemesi gereken kişiye ait o sırrı, yine kimseye hissettirmeden muhatabına hatırlatır. Bunu ya sırrın gereğinin yapılması için ya da sırrın hâlâ muhafaza edilip edilmediğini kontrol etmek için yapar.

“Daima hakikati söylerim. Ama hakikatin tamamını değil. Çünkü hakikatin tamamını kimse söyleyemez, bu imkânsızdır. Hakikati gerçeğe yaklaştıran da bu imkânsızlıktır.” der Lacan. Buradaki “hakikat” ve “gerçek” kavramları birbirinin yerine rahatlıkla kullanılabilecek kavramlardır. “Tamamının söylenmesi imkânsız hakikati söylemek”, denildiğinde kast edilen, hakikati bütünüyle kavramanın zor olduğu, bu yüzden de onu ancak indirgeyerek söyleyebileceğidir. İndirgenerek söylenebilen hakikat gerçeğe yaklaşabilir ve bu yaklaşmayı sağlayan benim indirgediğim hakikattir, benim söylediğim hakikati anlayacak olanın hakikati değil. Lacan’ın bu cümlesini böyle anladığımızda, ima etmenin zorunluluğu da ortaya çıkıyor. Çünkü benim anladığım/ indirgediğim hakikat, benim gerçeğime yaklaşan hakikattir;

İma, söz sanatlarını doğuran inceliklerdir. İma eden zorunlu olarak kendine has bir dil geliştirmek zorundadır. Aksi takdirde ima olmaz. İma edecek olanın gücü tam da buradadır: Kendine has dili bulmak. İma edileni anlamak da gayret ve çaba gerektirir.

sen benim hakikatimi ancak benim ima ettiğim kadar ve kendi müktesebatınca anlayabilirsin, oysa sen de kendi hakikatini söylersen, sen de kendi hakikatini kendi gerçeğine yaklaştırabilirsin. İma'nın düşünceye çağırıldığı en etkileyici alan belki de burasıdır zira iradenin devreye girmesini mümkün kılıyor. Eğer hakikat doğrudan ve herkese aynı şekilde gelmiş olsaydı iradenin varlığından söz edilemeyecekti.

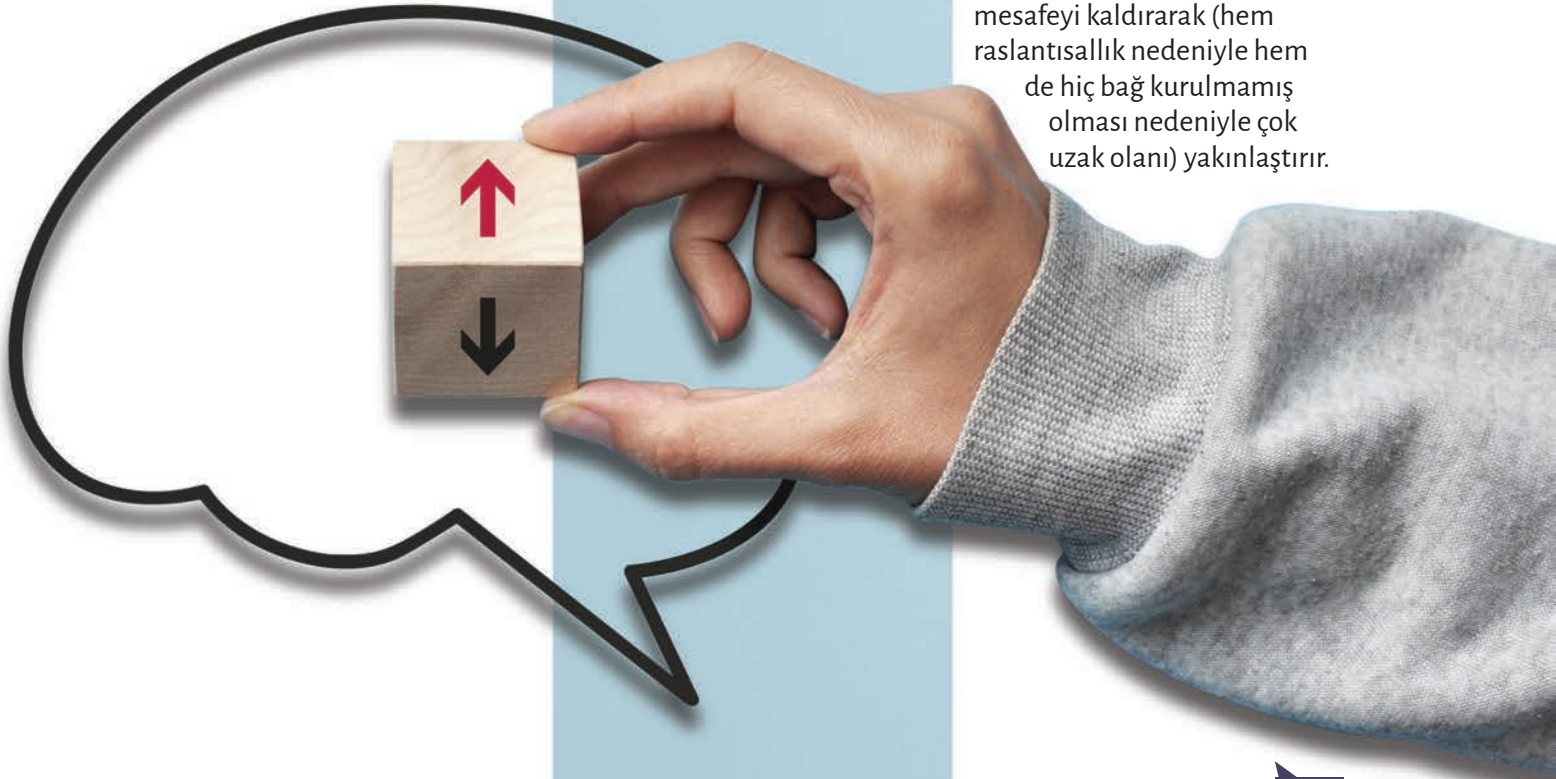
İma'nın şu ana kadar vurgulanmamış en önemli işlevi ve etkisi, anlamı sabitlemeyerek, muhatabının yorumlamasına imkân vermesidir. Yani ima edilen bir şeyi yanlış anlamak ya da anladığı şeyi anlamamazlıktan gelmek yahut bütün bunların dışında bambaşka bir anlam üretmek mümkündür. İma, yorumu mümkün kılar.

Hem ima edene hem de imayı anlayacak olana sürekli alan açar ve bunu mesafe koyarak yapar. Dolaylı ve dolambaçlı anlatım, muhatabın zeminini kaydırmaz, onu tutamaksız bırakmaz; ona yukarıdan söyler ama bunu onun yanına inerek yapar. Böylece, mesafeyi hem vurgular hem de görünmez kılar. Tam da bu, ima edilene ulaşma (onu bulma, keşfetme) hazzını bahşeder.

İma, bakış atmaktır. Muhataba gösterilen ilginin ilk gösterenidir. Doğrudan yaklaşmak itici, dolaylı olan çekicidir. Eros'un oku, bakışın okudur, karşılık bulamadığında geri dönmeye imkân verir. Her şeyi, hiçbir şey söyleyerek dile getirir, böylece imayı anlayan muhatap ya anlamamış gibi yapar (bu da onun geri dönüş imkânıdır) ya da aynı şekilde imayla karşılık verir ki anlaşılacak olan

(yani ima edilen) zamanla belirsiz, ortaya çıksın. İma, oyun oynama hazzının bahşedenidir. Muhatabından onay bekleyendir, onayı yine imayla alır. Böylece oyun, karşılıklı olarak var eden bir süreci yaşatır.

İma, yani bakış atma, genellikle oyunu raslantısallıkla kurar, her türlü tasarımı ve kurgudan uzaktır. Aniden ortaya çıkar. Muhatap, imayı aynı raslantısallıkla alır ve kendisiyle ilgili tüm tasarımı ve kurguları hızlıca yıkılır ve yıkılır yıkılmaz yeniden kurulur. Artık o bambaşka biridir. Eğer kendisine bakış atana yine imayla cevap verirse, ona da (ima edene) varlık kazandırır. Böylece oyun, şimdide kurularak her ikisinin de geçmişini yeniden şekillendirir ve geleceklerini de mümkünler alanı olarak hem sınırlar hem de var eder. Bakış atmak, sözel ima'nın aksine mesafeyi kaldırarak (hem raslantısallık nedeniyle hem de hiç bağ kurulmamış olması nedeniyle çok uzak olanı) yakınlştırır.

DOSTLUK BAĞI

■ Büşra ŞİŞMAN

İnsanın neden sağlam dostları olmalı? Bir soru üzerinden, hele de "-malı,-meli" içeren bir cümle üzerinden tarif edilemeyecek ve bir zorunluluğa bırakılmayacak kadar doğal bir süreç; dost olmak, dost edinmek. İnsan, ünsiyet üzerine bina edilmiş ne de olsa. Bağ kurmak, ana rahminden tattığımız, bizi sadece rahim duvarına değil, hayata tutturun, bir kordondan daha fazla anlam taşıyan ilk hissimiz, ilk sahipliğimiz. Bize beslenmenin yanında, annemizin sevgisini, Rabbimizin merhametini taşıyan, hem bedenimizi hem ruhumuzu doyuran ilk eylemdir "bağ"lanmak. Dünyaya merhaba diyen bir bebeğin, ilk kez annesinin sütüyle tanışması da sadece bir beslenme sayılmayacak kadar özel bir bağıdır. Yine bunun gibi, minicik avucunun içine parmağınızı koyduğunuzda iştihakla yapışvermesi de insanın ülfet ve ünsiyet üzerine yaratıldığının en güzel emsalindendir. İnsan, bir menfaat için, bir kâr elde etmek için değil, özündeki bu ihtiyaç ile meyleder insana. İnsan, insanın yurdu, insan insanın mayasıdır, ruhların tanışıklığından sebep, tanıdık bir yüz arayışımız vardır.

Hani bilinen bir hikâyedir, bir saka, yani su satıcısı, başka bir sakaya rast gelmiş, "Kardeş, susuzluğum bağırmı yaktı, bana suyundan bir tas versene!" demiş, öbür saka şaşmış bu işe, demiş "Hey şaşkın! Arkanda su kırban var, ne diye ondan içmiyorsun?" Bizim sakanın cevabı asıl susuzluğunun suya değil, dostluğa olduğunu fısıldıyor bize, "Sen," diyor saka, "bana senin suyundan ver, zira ben kendi suyum içmekten çok sıkıldım." Su gibi, ekmek gibi, aşk gibi, hasret çekeriz gönülden gönüle köprü kurmaya da yollar açmaya da...

Kendi varlığımızı uzun uzun süzmek isteriz bir başka gönlün ayinesinde. Varlığımıza bir delil buluruz o aynada. Hâl böyle olunca "Neden dostu olmalı insanın?" sorusu havada kalıyor biraz. Eğer talihsiz olaylar yaşayıp da herkese kapısını kapatmamışsa bir insan, zaten özü onu buna sevk edecektir, hem de hayatın daha ilk yıllarından itibaren. Hz. Ali (r.a.) zamanında yaşanan bir olay buna ne güzel örnektir; bir kadıncağızın çocuğu uzun ve dar bir tünelin içine girmiş nasıl etmişse. Kadın ne dediyse ne gösterdiyse çocuğunu oradan çıkmaya razı edememiş. Çareyi, halifenin yanına gitmekte bulmuş. Halife aynı yaşlarda başka bir çocuk getirtmiş tünelin başına, çocuğu gören diğeri tıptı tıptı gelmiş çıkışa. Ve o güzel sözünü söylemiş Hz. Ali (r.a.) tebessüm ederek; "Çocuk çocuğa âşiktir."

Yaratılış özümüz en yakın hâlimiz olan çocukluğumuz, bir dosta, bir arkadaşına en doğal şekilde bağlandığımız zamanlarımızdır. Ama zaman akıp giderken alır götürür o masumiyeti ve zayıflar insanın özüyle irtibatı. Yabancılaşır özünün hakiki ihtiyaçlarına. Ya da yıkılır insanın insana güven adına kurduğu tüm köprüler. İnsan insanın kurdu olur. İşte böyle olunca, dostluk da nasibini alır bu yozlaşmadan. İnsan unuttur zamanla neden bir dosta ihtiyacı olduğunu. Kırılan kalp kendi kabuğuna çekilir. Ve örmeye başlar etrafına, dipsiz kuyusunun duvarlarını. Duvarlar yükseldikçe, sesini yutar soğuk taşlar, içine kaçar insanın tüm elem, keder ve acılar. Çöker kalır insanın yüreğinin en derinlerine. Biriktikçe kana karışan bir zehire dönüşür ve yavaş yavaş öldürür bu zehir insanı. Kimse duymaz sessiz çığlıklarını, ruhu can çekişirken bir yudum ab-ı hayat vereni de olmaz yanı başında. Türlü çeşit illet yapıyor yakasına da gezer doktor doktor... Beli bükülür hayatın zahmetini taşımaktan, bilmez ki bu tek başınalığın ağırlığıdır.

Hayat bazen bir başına taşınamayacak kadar ağırlaşır oysa bir yârenin yüküne el atması gerekir. Hemhâl olunan bir yürek, sırf yükünü değil, derdini, tasasını, acısını da yüklenir insanın. Ama dostun kalbine yükleyebilmek için kendi derdini; önce yüklenebilmek, kendi

yükünü bırakıp dostun derdiyle dertlenmek gerek. Almadan önce vermeyi, yüklemeyi önce yük almayı bilmek gerek. Bunun yanı sıra, bir miktar aldatılma, bir tutam acı çekme ihtimalini de sineye çekmek gerek. İyi bir dost kazanmak için bu riskleri de göze almak, önce kendinden bir emanet sunmak gerek ki anlaşılın, ehliyetli mi dost diyeceğın kişi sır taşımaya, hazır mı yola yoldaş olmaya? Kendini de sınamalı insan, layık mıdır dostluk libasını giyip de onu en güzel surette temsil etmeye, buna takati var mıdır diye.

Ama insanoğlu, bencilliğe teşnedir. Kolay kapılır nefsinin fısıltılarına, vehmindeki

Hayat bazen bir başına taşınamayacak kadar ağırlaşır oysa bir yârenin yüküne el atması gerekir. Hemhâl olunan bir yürek, sırf yükünü değil, derdini, tasasını, acısını da yüklenir insanın.

kaybedeceklerinin korkusundan kaybetmeyi göze alır bir can yoldaşlığını. Güvenip de emanet edemez kendini.

Bir de, insan unutmaya da pek meyillidir; insan, nisyan ile maluldür. Özünü unuttur, sözünü unuttur, aslını unuttur hatta kendini bile unuttur. Suyun bile durdukça koktuğu bir dünyada, özünden uzaklaştıkça insan da kokar. Kendine yabancılaşır, doğrularına yabancılaşır, yanlışlar yapar yaptıkça yanlışlara alışır. Bir aynası olmazsa görür mü insan burnunun ucundaki kiri? İşte dost, insana ayna tutandır. İşte insan en çok da bunun için hakiki dostlar biriktirmelidir. Burnunun ucunu görmekten aciz olan insana ayna olacak, her sendelediğinde kolundan tutacak, kalbine şeytani vesveselerin gölgesi düştüğünde bir istiaze gibi hepsinden kurtaracak sağlam dostları olmalı insanın... Çünkü insan, türlü çeşit toprağın, madenin, havanın, ateşin ve suyun huyundan almıştır. Bir yanı ile hep savunmasız bir bebek, bir yanı ile şeytana parmak ısirtacak bir hokkabaz, bir yanı ile durgun bir göl, bir yanı ile coşkun bir denizdir. Cümle âlemi dolaşır fehmeder de bir kendine kör, kendine sağır olmaya pek heveslidir. Hâlden hâle akıp giderken bir boy aynası lazımdır

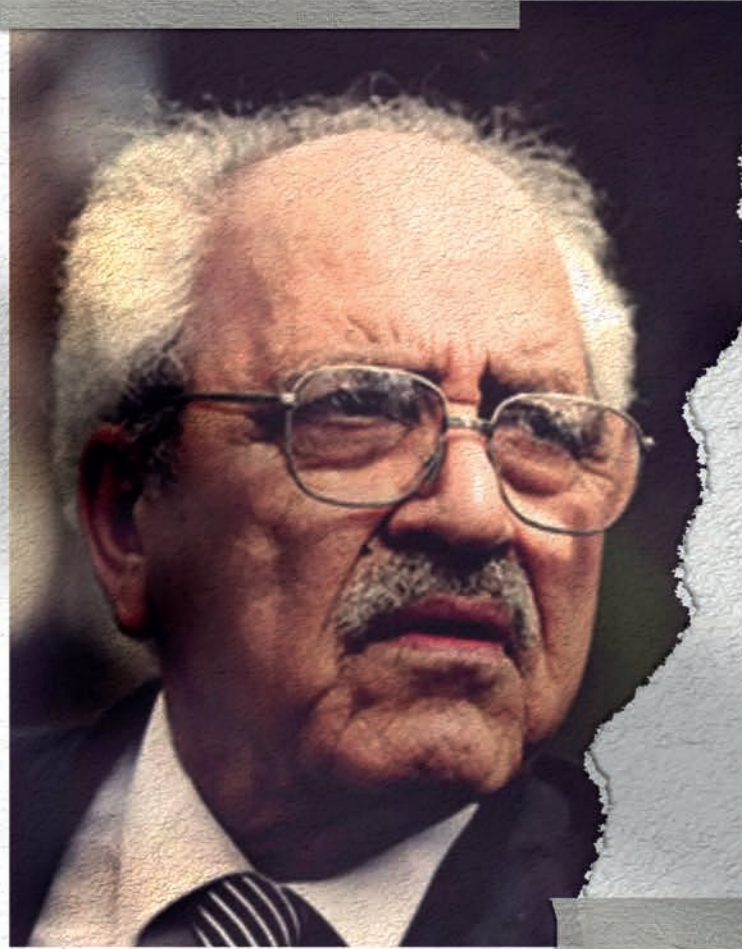
insana ki kusurlarını görsün de çekidüzen versin kendine.

Bir de pes etmeye, vazgeçmeye, yoruldu deyip mızımızlanmaya da pek meyillidir insan. O yüzden, tıpkı anne karnındaki kordon gibi onu hayata bağlayan, tıpkı anne göğsü gibi güvenli ve anne sütü gibi arı, duru, besleyici dostları olmalı insanın... Her vazgeçişinde yüreklendirecek, her pes ettiğinde tutup kaldıracak, sırt sırta, kol kola yürünecek has halis, katıksız dostlar lazım...

Peki ya has halis dost bulamazsa ne olur? İnsan bu, zordur bağ kurmadan yaşaması, yine bağlanır ama ya yarasına merhem olmayacak şeylere kapılır; mala, makama, eşyaya tutunur ve tutunduğu her şeyin tuttuğu anda yalancı bir parıltıyla yok oluşuna şahit olur her defasında. Derin bir acıyla koşup durur bir seraptan başka bir seraba. Ya da her şeyin taklidi olduğu gibi vardır insanın sahtesi, dostun taklidi; kanar gider sahte dostlara. Yoldan çıkar, çamura batar, kılavuzu karga olanın misali, kurtulmaz ayakları bataklıktan. Ne susuzluğu diner ne ruhu dinlenir, sadece içtikçe insanın içini yakan tuzlu su gibi okyanuslar ortasında bir yudum suya hasret yaşar gider insan, bu da yaşamak sayılırsa...

DİRİLİŞ ŞAİRİ: SEZAI KARAKOÇ

■ Şule TÜZÜN

Şair, yazar, mütefekkir
Sezaî Karakoç'u Prof. Dr. Hicabi Kırlangıç'a sorduk...

Yakın zamanda ebediyete uğurladığımız, düşünce tarihimizde ve şiirimizde çok özel bir yeri olan Sezai Karakoç'un hayatınızdaki yerinden bahseder misiniz?

Sezai Karakoç, şiirleriyle ve fikirleriyle Türkiye'de iz bırakan, birçok kesimi etkileyen ve şiirimize yön veren bir şahsiyettir. Şiirle ünsiyeti bulunan bir genç olarak benim Sezai Karakoç ile tanışmam onun şiirleri vasıtasıyla oldu. Henüz ortaokul öğrencisiyken kitaplardan Yunus Emre ve Mehmet Âkif okurken dergilerden hangi şiiri gördüysem onu okuyordum. Bu sırada Sezai Karakoç'un bir şiir kitabıyla karşılaştım. *Şiirler III (Körfez-Şahdamar-Sesler)* diye hatırlıyorum bu kitabı. Orada özellikle "Köpük" şiirini defalarca okumuştum içinden çıkamadan. Sonra başka şiir kitaplarına ulaştım Sezai Karakoç'un. Daha sonra düşünce yazılarını, *Sütun*'ları, *Çağ ve İlham*'ları okudum, ilk zamanlar pek anlayamasam da. Bir şekilde yön vericiydi benim için. Özellikle şiirlerinin, şiire bakışımın şekillenmesinde büyük etkisi olmuştur. Sezai Karakoç, bana ulaşılabilir gelmiyordu ve bu yüzden kendisini ziyaret etmeye hiç cesaretim olmadı. Fakat her zaman bir usta gibi gördüm onu. Şiir için bu daha da belirgin bir hissedişti. Sezai Karakoç, herkesin saygı duyduğu, tasdik ettiği bir şair. Onun duruşu, tavrı, kimi hâl ve gidişlere dair yaptığı eleştiriler hep saygıyla karşılanmıştır. Kendisi kimseyi isim vererek eleştirmese

de onun eleştirilerinin muhatabı olan zihniyetlere sahip kişiler de ona hep saygı duymuşlardır, burası oldukça manidardır. Hayatımın sonraki dönemlerinde de Sezai Karakoç hep üst konumda oldu benim için. Onun Yunus Emre ve Mevlana değerlendirmeleri bana yol gösterdi meselâ.

Sezai Karakoç, ufku geniş bir düşünce adamıdır fakat her şeyden önce o, yirminci yüzyıl Türkiye şiirine yeni bir açılım getiren büyük şairdir. Onun şairlik yönünü bize biraz açar mısınız?

İlk eserlerinden son eserlerine dek güçlü ve yeni bir şiir inşa eden ve geçmişle gelecek arasında şiir köprüleri kuran Sezai Karakoç, şiirde ihya edici bir şahsiyettir. Onun ihya ediciliği, eski şiiri eski yapısı ve özellikleriyle diriltmek, bugüne taşımak ve öylece sürdürmek değildir. O, eski şiir ruhundan aldığı özü bugünün şiir

Sezai Karakoç'un tavrı ve duruşunu anlayabilirsek kendi hayatımızı hayra sevk etmede ileri adımlar atmış oluruz. Onun şahsında somut olarak beliren izzet, kanaat, fakr gibi yönler bize çok şey öğretebilir.

bedenine üflemiş bir şairdir. Onun şiiri tam anlamıyla yeni iken aynı zamanda şiiri farklı ve şaşırtıcı bir şekilde eski köklerine bağlamıştır. Karakoç, Leyla ile Mecnun'la da eskiyle yeni arasında farklı ve özgün bir köprü kurmuştur. *Hızır'la Kırk Saat, Taha'nın Kitabı ve Leyla ile Mecnun*, mesnevi geleneğinin bambaşka bir kalıp ve söyleyişte devam ettiğinin göstergeleridir bir bakıma. O; eski şiiri kavrayan, tanıyan ve yaşatan fakat tekrar etmeyen bir şairdir. Sezai Karakoç, şekil ve söyleyiş olarak tamamen yeni olmakla birlikte geçmiş geleneği de sürdüren bir şair olarak öncelikle kendi zamanının şairlerine, sonrasında da yeni nesil şairlere yeniliğin nasıl olması gerektiğini şiirleriyle göstermiştir. Kendisi manevi olarak farklı bir yerde durduğunu tekit etmek için İkinci Yeni şiiriyle bağının olmadığını belirtse de İkinci Yeni şiiri doğuş ve gelişimini büyük ölçüde Sezai Karakoç'a borçludur. Tek cümleyle diyebilirim ki Sezai Karakoç, şiirin dirilişine öncülük etmiştir.

Sezai Karakoç, varlığa ve insana bakışını diriliş kavramı üzerinden anlamlandırmaya çalıştı. Karakoç ve diriliş desek neler söylemek istersiniz?

Şiirden söz ederken Sezai Karakoç'un şiirimizi, bir anlamda ihya ettiğine, dirilttiğine vurgu yaptım. Diriliş kavramı onda kapsamlı bir kavramdır. Bu kavram, hayatın bütün alanlarını kapsayacak genişliktedir aslında. Diriliş, bir nevi tecdit

yani düşünceyi ve pratiği yenileme, mihverinden çıkmış ve savruluş hâlinde bulunan düşünme ve fikir nizamımızı bilinçli bir kavrayışla asıl mihverine yeniden yerleştirme eylemidir. Özellikle şiir dışındaki eserlerinde bu kavramı etraflıca işlemiştir Sezai Karakoç. Şiirlerine de bunun kokusu ve rengi sinmiştir. Dolayısıyla onun şiiriyle fikrî eserlerini aynı çerçevede değerlendirmek gerekir. Sezai Karakoç, bizim bir uyku hâlinde olduğumuzu -ki uyku da bir nevi geçici, sınırlı süreli ölümdür- söyler ve uyanmanın gereklerini vurgular. Onun gözünde yeni bir nesil vardır, diriliş neslidir bu. Aslında Sezai Karakoç, diriliş kavramına verdiği anlamlarla bize bir kor parçası getirmiştir ateş yakmamız için. O ateşi yakmak, yaktığımız ateşle toplumu ısıtmak, o ateşte yemeğimizi hazırlamak bize kalmıştır.

Sezai Karakoç'u öne çıkaran özelliklerden biri, hayatının düşüncesini desteklemesiydi. Mülksüz mülkiyeli olarak da bilinen Karakoç'un biraz da ahlakından bahsetseniz?

Sezai Karakoç Mülkiye Mektebinde (Siyasal Bilgiler Fakültesi) okudu belirttiğiniz gibi. Maliye alanında yetişti. Bu alanda da çalıştı. Hatta ekonomi konusunda eserler verdi. *İslam Toplumunun Ekonomik Strüktürü* onun bu alandaki birikim ve düşünüşünün sonuçlarından sadece biri. Böyle olmakla birlikte Sezai Karakoç, azla yetinen bir bireydi. O, geçim telaşı yüzünden fikir eylemini

geri plana atmayı içine sindirememiş olmalı diye düşünüyorum. Sanırım bu kaygıyla hayatında yalnızlığı seçti. Toplum içindeydi fakat yalnızdı. Bir aile kurmamıştı ama içinde yaşadığı toplumun dertleriyle dertlenen bir aile reisiydi belki. Aslında bu konuda çok fazla bir şey söylemeye gerek olmadığını düşünüyorum. Sadece şunu söyleyebilirim: Sezai Karakoç, dünya hayatının, kendisine

gereğinden fazla nüfuz etmesine izin vermeden yaşadı. Seçtiği yol zor bir yoldu. Onun hayatından kendimize bazı ilkeler derleyebiliriz. Onun gibi yaşamaktan söz etmiyorum bu arada. Onun bazı tavır ve duruşlarından kimi yönleri anlayabilirsek kendi hayatımızı hayra sevk etmede ileri adımlar atmış oluruz. Onun şahsında somut olarak beliren izzet, kanaat, fakr gibi yönler bize çok şey öğretebilir.

O, daima meselesiyle meşgul olarak yeni akımlara ve heyecanlara kapılmadan davası için yaşadı. Onun ömrünü adadığı büyük davası nedir? Karakoç bize ne söylüyor, kısaca anlatır mısınız?

Daha önce de dolaylı olarak belirttiğim gibi o, diriliş neslini yetiştirmeye hasretmişti hayatını. İslam'ın doğru anlaşılması, köklerin iyi tanınması, geleceğe hazırlanmak. İslam ümmetini bölen suni sınırları aşan bir düşünüşe erişmek. Kısacası bulunduğumuz yerde ve zamanda toplumun

İlk eserlerinden son eserlerine dek güçlü ve yeni bir şiir inşa eden ve geçmişle gelecek arasında şiir köprüleri kuran Sezai Karakoç, şiirde ihya edici bir şahsiyettir. O, eski şiir ruhundan aldığı özü bugünün şiir bedenine üflemiş bir şairdir.

maslahatını öne çıkarmak, bir nevi kendinden fariğ olmak ülküsü ondan bize miras kaldı, yararlanabilirsek.

Ülkemiz tarihinde önemli yer tutan, derin ilmi sayesinde gidişatımıza yön veren bir isim Sezai Karakoç. Buradan yola çıkarak onu okumaya nereden başlamalı ve gençlerimiz onun hangi yönlerini örnek almalıdır?

Şiirle ilgilenenler için kısa şiirlerinden başlamak yararlı olabilir. Gençler “Monna Rosa”yı okurlar zaten. Aslında burada bir ayırım yapmadan bütün şiirlerini okumak önerilebilir. Açıkçası Sezai Karakoç eserleri için bir okuma kılavuzum yok. Bir sıra takip etmek de gerekmez aslında. İlk başta onun şiirlerine nüfuz etmek zor gelebilirse de nüfuz söz konusu olmaksızın da bizde tanımlanması zor bir tat kalacaktır. Fikir eserleri için kısa yazılarından işe başlamayı düşünebiliriz. *Samanyolunda Ziyafet* mutlaka okunmalı. Oruçla ilgili yazısı mesela. Onun *Mehmet Akif* kitabı, Mehmet Akif’i tanıyıp anlamamızda ufuk açıcıdır. Hacmi küçük olması nedeniyle okunması rahat ama buna karşılık bizi düşünce bakımından besleyecek bir eser. Yunus Emre kitabı için de aynı şeyi söyleyebiliriz. Ben *Sütun, Çağ ve İlham* kitap serisinden çok yararlandım gençlik yıllarımdan bu yana. Aynı şekilde *Edebiyat Yazıları* da edebiyata yönelenler için çok yararlı, yol gösterici ve yön verici olduğu kadar kültürel beslenmeyi amaçlayanlar için de öğreticidir.

Sezai Karakoç Kimdir?

Şair, yazar, mütefekkir Sezai Karakoç, 22 Ocak 1933 tarihinde Ergani / Diyarbakır’da doğdu. Babası Yasin Bey, Birinci Dünya Savaşı sırasında Kafkas Cephesi’nde çarpışırken Ruslara esir düşmüş olan orta hâlli bir tüccardı. Annesi Emine Hanım ev hanımıydı. Sezai Karakoç’un çocukluğu Ergani, Maden ve Piran’da geçti. İlkokulu Ergani’de bitirdi. Ardından Maraş Ortaokuluna parasız yatılı olarak kaydoldu. 1947 yılında Gaziantep’te, yine parasız yatılı olarak lise öğrenimine başladı. 1950 yılında Gaziantep Lisesini, 1955 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Maliye Bölümünü bitirdi. İlkokul, ortaokul ve lise yıllarında okulun en dikkat çekici öğrencisi oldu. Ortaokuldayken Namık Kemal, Ziya Paşa, Tevfik Fikret, Ziya Gökalp okuduğu, bildiği yazarlar arasındadır. Lisede okuma listesine Batı klasiklerini de ekledi. Üniversite öğrenimine başladığında Doğu ve Batı klasiklerinin çoğunu okumuştur. Üniversite öğrenimi sırasında, daha birinci sınıftayken asistanlık teklifi aldıysa da bu teklifin üzerinde durmadı. *Büyük Doğu*’yla ise ortaokul yıllarında tanışmıştı. Ortaokul ve lise yıllarında tutkulu bir *Büyük Doğu* okuyucusu oldu. 1950’li yıllarda bizzat tanıştığı Necip Fazıl’dan ömrü boyunca ayrılmadı. Siyasal Bilgiler Fakültesinden sonra, 30 Kasım 1955 tarihinde Maliye Bakanlığında, Hazine Genel Müdürlüğü Dış Tediye Muvazenesi bölümünde çalışmaya başladı. 11 Ocak 1956’da maliye müfettiş yardımcısı oldu. 3 Şubat 1959’da gelirler kontrolörü olarak İstanbul’a atandı. Görevi gereği yurdun birçok yerini görme imkânı buldu. *Monna Roza, Diriliş Neslinin Âmentüsü, İslam’ın Dirilişi* gibi çok sayıda eser kaleme alan yazar 16 Kasım 2021’de İstanbul’da vefat etti.

*Karın yağdığını görünce
Kar tutan toprağı anlayacaksın
Toprakta bir karış karı görünce
Kar içinde yanan karı anlayacaksın*

*Allah kar gibi gökten yağınca
Karlar sıcak sıcak saçlarına değince
Başını önüne eğince
Benim bu şiirimi anlayacaksın*

BAŞKENT Ankara

■ Ahmet Mahmut ŞEN

Yahya Kemal'e sorarlar:

- Ankara'nın nesini seviyorsunuz?

Üstat cevap verir: - İstanbul'a dönüşünü.

Dillere pelesenk olmuş bu nükteli cevap, İstanbul, İzmir gibi metropol sahil şehirlerinde yaşayanların icat ettiği, bir noktada ortak

kanaatlerini belirtse de aslında bu Ankara'da doğmuş büyümüş yahut yolu bir şekilde Ankara'ya düşmüş, onun güzelliklerine vâkıf olmuş bireyler için pek de geçerli değildir. İç Anadolu havzasının toplanma noktası olan Ankara, tarihî yerleri, müzeleri, camileri, parkları, gölleri ile günübirlik gezip gitmekten

ziyade yaşanıp görülesi bir şehirdir. Yazımızı okuduktan sonra bu söylediklerime hak vereceğinizden, gezi planlarınıza başkentimizi de ekleyeceğinizden eminim.

Ankara, bu coğrafyanın kalbinde yer almasından dolayı eski dönemlerden beri medeniyetlerin hüküm sürdüğü uğruna savaşımlara

sahne olan bir şehirdir. Belgelere dayanmayan ve günümüze kadar gelen söylentilere göre ilk adı Galatlar tarafından verilen ve Yunanca "çapa" anlamına gelen Ankyra'dır. Bu isim zamanla değişerek Ancyre, Engüriye, Engürü, Angara, Angora ve nihayet Ankara olmuştur. Helenistik Dönemde Galat boylarından Tektosag'ların başkenti olan Ankara, Roma Dönemi'nde taşra örgütünün başkenti, Bizans Dönemi'nde imparatorların konakladığı önemli bir kent, Osmanlı döneminde ise Anadolu eyaletinin merkezi olmuştur. Gazi Mustafa Kemal Atatürk

İç Anadolu havzasının toplanma noktası olan Ankara, tarihî yerleri, müzeleri, camileri, parkları, gölleri ile gününbirlik gezip gitmekten ziyade yaşanıp görülesi bir şehirdir.

de bu minvalde Türkiye Cumhuriyeti'nin başkenti olarak Ankara'yı tercih etmiştir.

Haydi, sizinle keyifli mi keyifli güzel bir gün geçireceğimiz bir Ankara turuna çıkalım ve sonrasında gezilebilecek yerlerden kısaca bahsedelim.

Ankara Kalesi ve Civarı

Ankara denilince akla ilk gelen yerlerden birisi Ankara Kalesi ve civarıdır. Kralların ve hükümdarların yeri geldiğinde sığınağı olan Ankara Kalesi, şimdilerde turistik noktalardan biridir. Kaleye çıkılan iki tane yokuşlu yol vardır, biz sağ taraftaki yoldan gezimize başlıyoruz. Yokuşun

Anadolu Medeniyetleri Müzesi

başlarında birçok antika dükkânı gözümüze çarpıyor, bir tanesine giriyoruz. Hani derler ya buram buram tarih kokuyor diye, daha önce antika dükkânına girenlerin burnu bu kokuyu anımsamıştır sanırım.

Yokuşun ortalarında Aslanhane (Ahi Şerafettin) Camii tüm heybeti ile karşılıyor bizi. Caminin doğusunda bulunan türbe külliyesi duvarına gömülü antik aslan heykeli sebebiyle Aslanhane Camii olarak anılmakta. Selçuklu Sultanı Mes'ûd b. Keykâvus (II. Mes'ûd) zamanında, ahî kardeşler tarafından 1290 yılında yaptırıldığı belirtilmekte ise de caminin

esasen daha eski olduğu ileri sürülüyor. Caminin yapımında yer yer Roma ve Bizans devirlerine ait moloz taşları kullanılmış. Ahşap tavan yekpare ağaç sütunlar üzerine oturtulmuş ve çok itinalı ince kalem işi işlemlerle bezenmiş. Bu camide esas görülmesi gereken detaylar, Anadolu'daki Selçuklu mihraplarının en güzel örneklerinden olan etrafı mozaik çinilerle kaplanmış mihrap ve ceviz ağacından yapılmış aynı derecede değerli ve muhteşem bir güzellikteki minber. Cami sadece Ankara'nın değil, bütün Anadolu'nun asli karakterini ve kıymetli unsurlarını günümüze

kadar koruyabilmiş en değerli Türk eserlerinden biri.

Cami ziyaretimizin ardından Ankara'nın panoramik manzarasını temaşa edebileceğimiz yüksek bir tepede kurulu Ankara Kalesi'ne çıkıyoruz. Sizin de bu muhteşem manzaranın tadını çıkarmanızı tavsiye ediyorum. Hatta gün batımına denk getirebilerseniz daha güzel olur. Biz zamanı tasarruflu kullanmak adına gün batımını beklemeden Kale meydanının az aşağısında bulunan Anadolu Medeniyetler Müzesine geçtik. Ankara'nın ilk müzesi unvanına

Rahmi M. Koç Müzesi

Ankara'da baharın gelmesi, havaların ısınması ile halkın akın ettiği, nefes aldığı yemyeşil parklar ve bahçeler vardır. Bunların en büyüğü başkentlilerin yeni sosyal yaşam alanı AKM Millet Bahçesi'dir.

sahip müze, kendine özgü koleksiyonları ve Paleolitik Çağ, Kalkolitik Çağ, Eski Tunç Çağı, Eski Hitit Medeniyetinden kalma eserler ile dünyanın sayılı müzeleri arasında yer alıyor.

Tekrar Kale meydanına dönüp Kale ana giriş kapısının hemen karşısında bulunan Rahmi M. Koç Müzesine giriyoruz. Farklı meslek gruplarına ait eşyaların sergilendiği alanların yanında klasik arabalar,

tekneler, denizcilikte kullanılan geleneksel dalgıç kıyafetleri ve tavana asılı uçak maketleri ile gerçekten görülesi bir müze. Çocukların el yapımı oyuncak ve bibloların sergilendiği kısma hayran kalacağından eminim.

Biraz dinlenmek ve sıcak bir şeyler içmek için Kale yakınlarında birçok kafe bulabilirsiniz. Hemen müze karşısında Tarihî Pilavoğlu Hanı'nda ahşap işi yapan, el işi tasarım ürünler satan dükkânların olduğu iç avluda bir şeyler içiyoruz. Ya da biraz daha gezindikten sonra buraya çok yakın bir yerde bulunan diğer bir han, Pirinç Han'da da oturabilir veya etraftaki meşhur restoranlarda çağ kebabı, köfte, ev yapımı mantı yiyebilirsiniz.

Dinlendikten sonra kalenin alt caddesinde sayılabilecek Hamamönü'nde 19. yüzyıl tarihî sivil mimarinin en güzel örneklerinden olan restore edilmiş Ankara evlerinin bulunduğu sokaklarda

dolaştık. Buradaki Taceddin Dergâhını, Mehmet Akif'in İstiklal Marşı'nı yazdığı evini gezdik, geçtiğimiz yıl vefat eden Kudüs şairi Nuri Pakdil'in kabrini ziyaret ettik.

Yakınlarda bulunan Gökyay Vakfı Satranç Müzesi de görülmeye değer. Akın Gökyay'ın 1975 yılında başladığı ve 412 satranç takımına ulaşan Guinness Rekorlar Kitabı'na girmiş satranç koleksiyonunu görme fırsatı bulduk.

Son olarak Hamamönü'ne yakın bir mevkide bulunan, Mimar Sinan'ın Ankara'daki tek eseri Cenab-ı Ahmet Paşa Camii'ne yol aldık. 1565 yılında Kanuni Sultan Süleyman'ın veziri ve Anadolu Beylerbeyi Cenab-ı Ahmet Paşa'nın ölümünden sonra yaptırılan cami, klasik Osmanlı tarzını yansıtmakta.

Biz bir güne bunları sığdırdık, konaklama imkânı olanlar için yazımızın devamında Ankara'da gezebileceğiniz diğer tarihî ve turistik mekânlar hakkında kısaca bilgilendirmek istiyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Hacı Bayram Veli Cami

İlk yapılış tarihi 1427 olan cami, bugünkü hâliyle 17. ve 18. asır camilerinin karakterlerini taşır. Taş kaideli, tuğla duvarlı, kiremit çatılı bir camidir. Planı uzunlamasına dikdörtgen olan cami, doğusunda Augustus Tapınağı duvarına, güneyde Hacı Bayram Veli Türbesi'ne dayanmıştır. Caminin son cemaat yerinin güneye bakan çıkıntı duvarında Arapça sülüs kelime-i tevhid hat yazısı türbe kapısı tarafından rahatlıkla görülebilir.

1429 yılına tarihlenen Hacı Bayram Veli'nin türbesi, 15. yy. Ankara türbelerinin en güzel örneklerinden olup caminin mihrap duvarına bitişiktir. Sevgi ve vahdet tohumlarını yetiştirme gayesiyle Anadolu insanına yol gösteren Hacı Bayram Veli'nin türbesi, Ankara'nın en önemli inanç turizm merkezi olarak gösterilir.

Sevgi ve vahdet tohumlarını yetiştirme gayesiyle Anadolu insanına yol gösteren Hacı Bayram Veli'nin türbesi, Ankara'nın en önemli inanç merkezidir.

Augustus Tapınağı

Oldukça iyi korunarak günümüze ulaşan Roma Dönemi öncesinde Kybele ve Men'e adanmış Augustus Tapınağı, İmparator Augustus için muhtemeldir ki M.Ö. 25-20 yıllarında yaptırılmıştır. Tapınak, Augustus'un yapmış

olduğu işleri anlatan Yunanca ve Latince kitabeleri ile büyük önem taşımaktadır.

Müzeler Şehri

Ankara şehir merkezi oldukça fazla müzeye ev sahipliği yapar. Benim araştırıp sayabildiğim yirmi beş adet müze var. Bunların en önemlileri hakkında birkaç cümle de olsa size bilgi vermek istiyorum. Ankara Kurutuluş Savaşı'nda önemli bir rol üstlenen şehirlerimizden. O çetin dönemleri aktaran, tarihe ışık tutan müzeleriyle Ankara tam bir müzeler şehri. Anıtkabir ve Atatürk-Kurtuluş Savaşı Müzesi'nde Atatürk'ün kullandığı özel eşyaları, özel kitaplığı, kullandığı resmi arabaları ve Millî Mücadele, Çanakkale ve Kurtuluş Savaşlarının resmedildiği yağlı boya tabloları sergileniyor. Kurtuluş Savaşı Müzesi (I. TBMM Binası), 1920-1924 arasında I. TBMM olarak hizmet vermiş daha sonra Cumhuriyet Halk Fırkası Genel

Merkezi ve Hukuk Mektebi olarak işlevini sürdüren yapı, 1961'de Türkiye Büyük Millet Meclisi Müzesi, 1981'de de Kurtuluş Savaşı Müzesi adıyla ziyarete açılmış. Cumhuriyet Müzesi binası (II. TBMM Binası), 1923'te Cumhuriyet Halk Fırkası Mahfeli olarak inşa edilmiş ve 1924'te I. TBMM binası yeterli gelmeyince bu binanın işlevi değiştirilerek Meclis binası olarak düzenlenmiştir. 1960'a kadar II. TBMM binası olarak kullanılan yapı, 1981'den bu yana Cumhuriyet Müzesi olarak hizmet vermektedir.

Etnografya Müzesinde ise Türk sanatının Selçuklu devrinden günümüze kadar devam eden örnekleri sergileniyor. Osmanlı dönemi yayları, okları, çakmaklı tabancaları, tüfekler, kılıçlar ve çini porselenler bulunmakta. Türkiye'nin ilk tabiat tarihi müzesi olan MTA Tabiat Tarihi Müzesinde 140 milyon yıl önce yaşamış etobur bir dinazor fosilini, 15 milyon yıllık fil fosilini, M.Ö 1500 yıllarına ait fil iskeletini, 13 bin yıl önce Manisa'nın Kula ilçesinde yaşamış olan insanlara ait ayak izlerini görmeniz mümkün. Bu müzeyi gezi listenize eklemeniz size eşsiz bir deneyim yaşatabilir. Türkiye'nin ilk oyuncak müzesi Ankara Üniversitesi Oyuncak Müzesi, sanayi ürünü ve el yapımı iki bin dolayında oyuncuğa ev sahipliği yapmaktadır. Her yaşta insanın çocukluğuna dair iz bulabileceği bir müze.

Diğer bazı önemli müzeleri ise şu şekilde sayabiliriz; Devlet Resim ve Heykel Müzesi,

Ulucanlar Cezaevi Müzesi, Hava Kuvvetleri Müzesi, ODTÜ Bilim ve Teknoloji Müzesi, PTT Pul Müzesi, TRT Yayıncılık Tarihi Müzesi, Ziraat Bankası Müzesi ve Altınköy Açık Hava Müzesi.

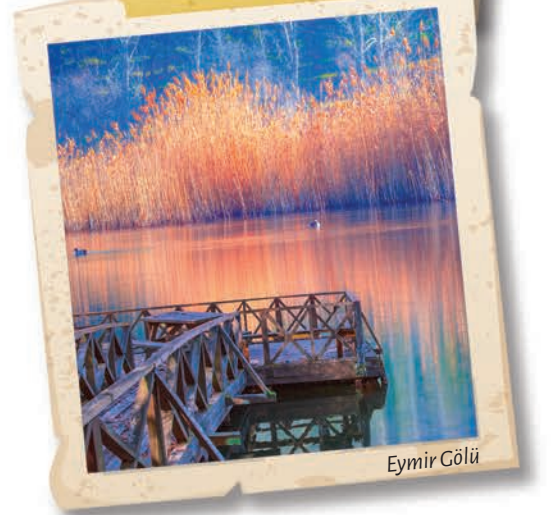
Doğal Güzelliklerin İzini Sürenler

Gezilerinde tabiatın da vazgeçemeyenler için biraz da Ankara'nın göllerinden, doğal güzelliklerinden bahsedelim. Ankara'nın etrafında ve merkezinde birçok göl ile gölet bulunmakta. Bu göl ve göletlerin etrafında yürüyüş yapabilir, kamp kurabilir, doğayla başbaşa kalabilirsiniz. Özellikle Eymir Gölü, Mavi Göl ve Mogan Gölü yaz aylarında görsel bir şölen sunar. Eymir Gölü'nde varsa şahsi bisikletiniz yoksa göl girişindeki işletmelerden kiralayabileceğiniz bisikletler ile yaklaşık 11 km olan gölün etrafını tamamen dolaşabilir ya da yürüebilirsiniz. Ankara sınırında bulunan en önemli turistik mekânlardan sayılan Tuz Gölü, sayısız kuş türü ve özellikle Avrupa'da nesli tükenmekte olan flamingoların ülkemizdeki en önemli kuluçka alanı olup gölün orta kesimlerinde her biri 5-6 bin yuvadan oluşan kuluçka kolonileri barındıran dev bir habitat niteliğinde.

Ankara'da baharın gelmesi, havaların ısınması ile halkın akın ettiği, nefes aldığı yemyeşil parklar ve bahçeler vardır. Bunların en büyüğü diyebileceğimiz, başkentlilerin yeni sosyal yaşam alanı AKM

Cenabi Ahmet Paşa Türbesi

Eymir Gölü

Millet Bahçesi, 28 Ekim 2021 tarihinde hizmete açıldı. Altı duraklı bir tramvay hattı sayesinde aracınızı park ettikten sonra millet bahçesi içinde rahatça dolaşabilirsiniz. Nefes alabileceğiniz diğer büyük parkların başında ise Harikalar Diyarı, Göksu Parkı, Dikmen Vadisi gelmekte. Altınköy de görülmesi gereken mekânlardan biri. Şehrin ortasında aslına uygun inşa edilmiş, camisiyle, köy okuluyla sizi zamanda yolculuğa çıkaran, etrafında ceylanların dolaştığı bir köy hayal edin. Hatta hayal etmekle kalmayın gidip görün derim.

KARANLIKTAN AYDINLIĞA: GAZ LAMBALARI

■ Süreyya MERİÇ

*“Kim bize taş atar ise, güller nisar
olsun ana*

*Çırağıma kastedenin Hak
yandırсын çırağını”*

Yunus Emre

Şiirlerde beyitlerde ışık hep olumlu duyguların remzi oldu. Hayırlı haberler, göz aydınlığı olarak nitelendi; umut hep aydınlıkla yürüdü. Yunus Emre'nin dilinden dökülen dizeler de incinse de incitmekten imtina eden mümin gönlü resmedildi.

Geceyi süsleyen ipil ipil yıldızlar, yakamozları tutuşturan ay ışığı, karanlık gelip orta yere yerleştiğinde insanlığın yolunu aydınlattı. Gece ile gündüz her ne kadar birbirinden ayrılsa da insanoğlu hep ışığın, aydınlığın peşine düştü. Nice çerağ yandı, meşaleler tutuştu, mumlar eridi bir damla aydınlık için. İnsanoğlu hep daha iyisini aradı. Pervaneler gibi ışığın içinde kaybolmak

için değil, aksine içini ve dışını aydınlatmak, düşünceleri berraklaştırmak, gecenin bereketini artırarak ilmin peşinde koşmak için.

İnsanoğlu bu uğurda nice icada imza attı. Odun ateşi ve çirayla başlayan aydınlatma araçları, mumun icadıyla devir atlasa da asıl gelişme gaz lambalarının bulunmasıyla yaşandı. Çerağların, meşalelerin, mumların yerini gün geldi gaz lambaları, fenerler aldı. Kükürtlü zeytinyağı yakılarak hazırlanan lambalar, ilk olarak Mezopotamya'da kullanıldı. Hayvan yağlarının, ağaç kabuklarının, kimi yağlı bitkilerin yakıldığı lambalar yüzyıllar öncesinden kullanılmaya başlandı. Gaz lambasının icadı ise hava gazının bulunmasıyla birlikte mümkün oldu. Aydınlanma amacıyla maden kömüründen hava gazı üreten ilk kişi Hollandalı eczacı Jan Pieter (Jean-Pierre) Minckelers'dir. Deneylerini ilk defa 1753'te

Louvain Üniversitesindeki odasını aydınlatmakla başladı. Jan Pieter maden kömüründen çıkan gazın yanıcı özelliğini keşfetmişti. Böylelikle daha uzun süre aydınlatma sağlayan bir buluşa imza atmış oldu. Bütün keşifler tek bir kişiye mal edilemeyecek kadar kıymetli olsa gerek ki aynı yıllarda William Murdoch da yaptığı deneylerde gaz üretmiş, kömürden elde ettiği gazı arıtıp sudan geçirerek yanıcı bir madde elde etmeyi başarmıştı. Ürettiği gazla evini aydınlatan Murdoch, icadını Manchester polis binasından fabrikalara kadar pek çok kurumun hizmetine sundu. Murdoch, gaz arıtma deneylerine de ağırlık vererek kötü kokan gazı dışarı atma tekniklerini de geliştirdi. Hava gazı konusunda yapılan araştırmalar bütün Avrupa'yı sarınca icatlar da hız kazandı. Her bilim insanı kendinden önce geliştirilen icadı bir adım öne taşıdı. Fakat asıl şöhret, patent alanın

elinde kaldı. Gaz yakma patentini alan, bir Fransız oldu. 1799 Fransa'sında Philippe Lebon, gösteri amacıyla Paris sokaklarını aydınlattı. Zamanla bu gösteriler Amerika'ya kadar ulaştı. Çok geçmeden İngiltere ve Amerika'da sokakların hava gazı ile aydınlatılmasına yönelik çalışmalara başlandı. 19. yüzyılda sektörde artık Belçika ve Almanya da varlık gösterdi. Hava gazı üreten fabrikalar kuruldu; şehir merkezleri, sokaklar, köprüler aydınlığa kavuştu.

Osmanlı İmparatorluğunun hava gazı ile tanışması ise 19. yüzyılın ortalarına sarktı. O dönemde bugünkü belediyeçilik hizmetlerini yürüten Şehremanetin teşekkülü ile İstanbul'da şehir planlaması yapıldı ve modern icatların yaygın

olarak kullanılması konusuna bilhassa değinildi. Yine bu dönemde sokakların aydınlatılmasına, dükkânların önlerine kandil asılmasına, hâli vakti yerinde olan ahalinin yalı ve konaklarını kandillerle bezemesine ağırlık verildi.

Gaz lambaları aydınlatmanın yanında estetik zevklerin de ön plana çıktığı günlük hayatın vazgeçilmez bir eşyası olarak tarihte yerini aldı. Şimdilerde antika pazarlarında boy gösterecekler de cam ve porselen işçiliğinin nadide örneklerini sundu.

Gaz kelimesi Latince kökenli "cahos", Yunanca ise "khaos" kelimesinden gelir. Fakat bu kelimeyi günümüzdeki yaygın anlamıyla kullanan Felemenk Jan Baptista van Helmont'tur.

Gaz, ısıtmadan çok aydınlatma amacıyla ön plana çıkınca Avrupa'da aydınlanma gazı anlamına gelen isimler tercih edilmiş, İngilizcede şehir gazı anlamındaki "town gas", Fransızcada "gaz de ville", Almandada ise "leuchtgas" kullanılmıştır.

Gaz lambaları mabetlerin de geleceğe miras bıraktıkları kıymetli eserler arasında yerini almış, pişmiş topraktan yapılan, iki burunlu roma kandilleri, sokak ve evleri aydınlatmanın yanında ilahi ışığın da remzi olmuştur.

Şiirlerden masallara edebiyatın her veçhesinde makes bulan lambaların en meşhuru hiç şüphesiz ki Alâeddin'in sihirli lambasıdır.

Bahaddin Ögel, *Türk Kültür Tarihine Giriş* adlı eserinde eski Türkçedeki "yula" kelimesinin "yoldramak" (parlamak) ile bağlantılı olduğunu hatta yıldız ve yıldırım kelimelerinin de aynı anlam havzasından beslendiğini dile getirir.

İMECE

■ Ayşe ÜNÜVAR

**Bugün benim tarlaya
Yarın senin tarlaya
İş ola kolay gele
İmecemiz şen, ürünümüz bol ola**

Eskidendi, eskimeyen zamanlardan, dağların dağlara kavuştuğu, insanın insanı anladığı, yürekçe konuşulduğu zamanlardan. Güzel Anadolu'muzun kırsal kesimlerinde, dostlukların, akrabalıkların, komşulukların unutulmadığı yerler vardı. İnsanın gülen bir yüze, kucaklayıcı bir söze, düştüğünde kaldıracak bir ele ihtiyacı vardı... Şehirlerin keşmekeşliği insanı yorarken

bir köyde horozların ötmesiyle doğan sabahlar vardı...

Köylerde, kırsal kesimlerde, toprağın insanı doyurduğu yerlerde erkenden kalkılır, gün doğmadan işe başlanırdı. "Güneş üstüne doğmadan kalk ve işe koyul yoksa beti bereketi kalmaz yaptığının." diyen büyükler vardı. Toprak yüz güldürsün, ürün versin diye çabalayan, kazma, kürek çalışan, kadınlı erkekli alın teri döken Anadolu insanı vardı. Köy yerinde işler yoğun, emek çok, zaman azdı. Bu sebeple ezanla kalkılır, alaca karanlıkta tarlaya, bağa,

bahçeye, dağa, ovaya akın edilirdi. Zor bellenen bu işlere gidilirken türküler mi yakılmaz, şakalar mı edilmez, oyunlar mı oynanmazdı. Evet zaman azdı. Yağmur yağmadan hasat başlamalı, kışlık hazırlıklar yapılmalıydı. Ya da bahar burnunu gösterir göstermez tarla sürülmeli, tohum toprağa gömülmeliydi. İşte güzel Anadolu insanımızın kalp sesi aynı vurunca bir elden işlenmeye başladı toprak ve bir elden edildi her hasat. "Falancanın tarlası sürülmeden kaldı. Elleri değmedi, hastaları var!" Cümleleriyle başlayan bir iyilik hareketiydi imece.

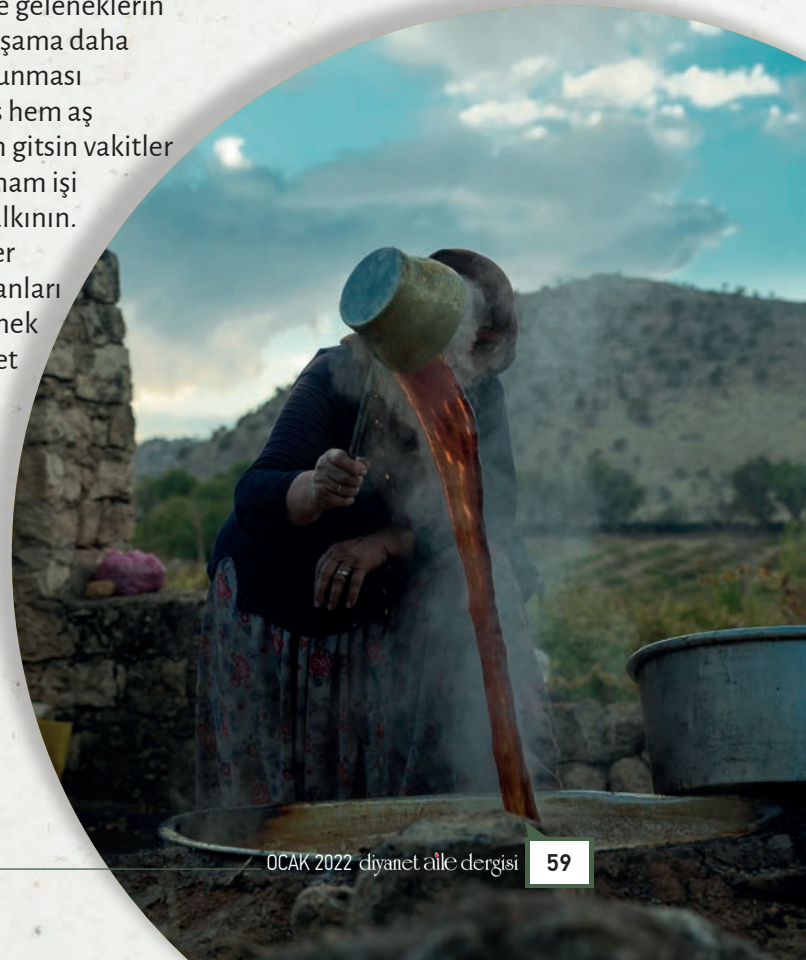
Yaşlıların, hastası olanların, kocası olmayan kadınların, askerde oğlu, okulda kızı olanların başına bahçesine öncelik verilirdi...

Hep bir elden tarlalar sürülüyor, ekiliyor, biçiliyor, hasat edilenler ambarlara taşınıyor. Taşıyacak traktörse traktörler, at arabası ise arabalar paylaşılıp o gün ihtiyacı olan kişinin işi tamam ediliyordu. Falancanın tarlası biçilirken genç kızlar, yeni gelinler hasat yapanlara yemek hazırlıyor. Yiyecekleri çıkınlara dolduruyor ve tarlaya götürüyorlardı. Başkasının işi değildi yapılan! İmece usulü köy yerlerinde kendi işiymiş, kendi kesesiymiş gibi canla başla yapıyor, "Bugün senin kış ekmeğın eylenecekse yarın benimki köylüm." denilerek imece geleneğinin yerleşip kemikleşmesinin önu açılıyordu. Bu güzel gelenek, imece, Anadolu'muzun birçok yerinde hâlâ devam etmekte olup köy halkının, bazen tamamının bazen de bir kısmının katılarak yardıma ihtiyacı olan kişinin işini el birliğı ile yapmasına denilir. İmece; bazen hastası olanın yanında olmaktır, bazen cenazesi olanın, bazen de yaşlısı olanın yardımına koşmaktır. Fakat aynı zamanda köy halkının birbirine yardım ederek işlerin daha çabuk bitirilmesiyle de gerçekleşir. Tüm köy birleşir ve sırayla işler bitirilir. Bugün senin tarlanın ekini biçilir yarın benim tarlamın fındığı toplanır. Haftaya diğerlerinin patatesi sökölür, ekmeğı eyleneir, salçası

kaynatılır, tarhanası çıkarılır... İşler çok, zaman azdır ama insanımız içten dört elle birbirine sarılır. Bir bakmışsınız bütün tarlalar hasat edilmiş, bütün odunlar kıyılmış, bütün işler bitirilivermiştir. El birliğı ile işe gidilirken iş bölümü de yapılır. Kimi traktör sürer kimi biçer kimi toplar. Kadınlar da bu işlerin tam ortasında rol alırlar. Yemekler toplu yenir, yarenlikler toplu edilir. Bir yandan iş bir yandan aş derken, imece işi edilirken köy çocukları bir araya gelip ekin yerlerinde dokuz kiremit, çelik çomak, yakalamaca, saklambaç oynar. Kadınlar yemek tarifi, oya, dantel tarifi isterler birbirlerinden. Erkekler tarla başlarında, harman yerlerinde en ağır işlerle meşgul olup yarenlik ederek doldurur. Bir yandan iş görülür bir yandan köyün sosyalleşmesi ve geleneklerin sürdürölerek yaşama daha kolay adapte olunması sağlanır. Hem iş hem aş galesi ile geçsin gitsin vakitler öyleyse! Bir tamam işi görölsün köy halkının. Sevinçler neşeler doldursun zamanları ve böylece gelenek görenek, örf âdet sarıversin tüm yaraları... İşte böyle geçip gidiveren zamanların birinde rast geldim elma bahçesindeki imece güzelliğine; "Oğlanın biri

asker diğeri okur, kızlar gelin, hanım yaşlandı, gözüm az görür traktör süremem ama sağ olsun köylüm bir sözü iki etmedi. Oğlan telefon etmiş muhtara. Muhtar köylüye anons etmiş camiden. Hep bir elden topladılar elmayı. Şimdi kasalıyorlar. Şehre markete gidecek bu alyanaklar. Hadi al sen de çekinme kızım, ne de olsa Tanrı misafirisin..." Aldım. Yedim. Elmanın tadı mıydı güzel olan, kadınlı erkekli, çoluklu çocuklu, köyün yaşlısına yardım edenlerin güzelliğı miydi bu bilemedim. Uzaklarda bir yerde söylenen türküye kulak verdiğimde insanın insana merhameti, insanlığa şifadır diyormuş gibi geldi.

**Bugün benim tarlaya
Yarın senin tarlaya
İş ola kolay gele
İmecemiz şen ürünümüz bol ola!**

BİR İNSANLIK ALEGORİSİ: DOGVILLE

■ Segah GÜMÜŞ

*"If there is any town this world
would be better without, this is it."*

*"Bu köy dünya üzerinde var
olmasaydı"*

Dünya daha iyi bir yer olurdu."

Lars von Trier'in yönetmenliği yaptığı *Dogville* (2003) filminden bir alıntıyla başladığımız yazıda 1930'ların Amerika'sında

tebeşir çizgilerinden oluşan duvarlarıyla Rock dağlarının eteklerinde küçük bir köymüş gibi duran *Dogville*'e ve orada yaşıyormuş gibi yapan kasabalılara şöyle bir bakış atacağız.

Öncelikle şu kadarını söyleyelim ki dönemin en avangart, alegorik filmlerinden biridir *Dogville*. Tiyatral dekor şeklinde bir mekân

kullanımının söz konusu olduğu filmde gerçekçilik duygusunun bu kadar güçlü verilebilmesi de şaşırtıcı hususlardan biri. Lars von Trier'in alegorik anlatımla dinsel temaları işleyen bir yönetmen olduğu göz önüne alındığında bu filmde bizi yine dinsel temalar mı bekliyor, diye düşündürüyor öncelikle. Diğer filmleri *Dalgaları* *Aşmak*'ta kocasının dönmesini

Kimsenin uğramadığı, terk edilmiş gibi duran bir kasaba ve huzurlu bir hayat süren Dogville halkı... Ta ki zarafetin, inceliğin ve merhametin temsilcisi gelinceye kadar...

adanmışlık içinde bekleyen ve onun için kendini feda eden "Bess" ve "Karanlıkta Dans"ta kendi hastalığının çocuğunda da olacağını bildiği hâlde sırf bir çocuğu kucaklamak istediği için çocuk yapmaya karar veren Selma ile de adanış, ahlak, erdem gibi temalara göndermeler yapan bir yönetmenle karşı karşıyayız.

Şimdi Dogville filminde geçen temalara ve onların

nasıl alegorik bir bakış ile yorumlandığına bakalım. Gelin isterseniz ilk olarak "alegori" kavramının etrafında bir tur atalım sonra dönüp çizgiden duvarlarıyla orada olduğunu varsaydığımız "Dogville" adlı kasabamıza gidelim.

Alegori; bir görüntü, bir yaşantı veya bir davranışın daha iyi kavranmasını sağlamak için göz önünde canlandırıp dile getirme sanatıdır. Soyut bir düşünceyi heykel ya da resim ile göstermek, örneğin adalet düşüncesinin gözü bağlı ve elinde terazi bulunan bir kadınla (Themis) anlatılması gibi. Sinemada da belli kavramların alegori aracılığıyla verildiği söylenebilir. Lars von Trier, bu alegorik anlatımı kullanan yönetmenlerdendir. *Dogville* ise bu anlamda bir doruk noktasını işaret ediyor. Lars von Trier, artık iyiden iyiye dinsel bir anlatıma yönelmiş ve kendisine anlatı üslubu olarak "alegori"yi seçmiş.

Kimsenin uğramadığı, terk edilmiş gibi duran bir kasaba ve huzurlu bir hayat süren Dogville halkı... Ta ki zarafetin, inceliğin ve merhametin temsilcisi gelinceye kadar... Temsilci yani beklenen hediye kasabaya geldiğinde henüz kimsenin maskesi düşmüş değildir.

Tüm karakterleriyle insanların farklı farklı zaafalarını temsil eden kasaba halkından biri; arada bir halkı toplayıp vaaz vererek kasabalılara ahlak dersi vermek isteyen filozof Thomas

Edison, biraz düşünmek için dolaştığı sırada tam da kasaba halkına söylediklerinin kanıtı olabilecek, onlara yardımseverliklerini gösterebilecekleri bir hediye ararken gökten zembille inmiş gibi bulur aradığını. Bu hediye Grace adlı güzel, zarif iyilik ve ahlak timsali genç bir kadındır. Grace, kelime olarak da inanç, zarafet, incelik anlamlarına gelir. Bu yönüyle o, insanlığın olumlu yanına işaret eder.

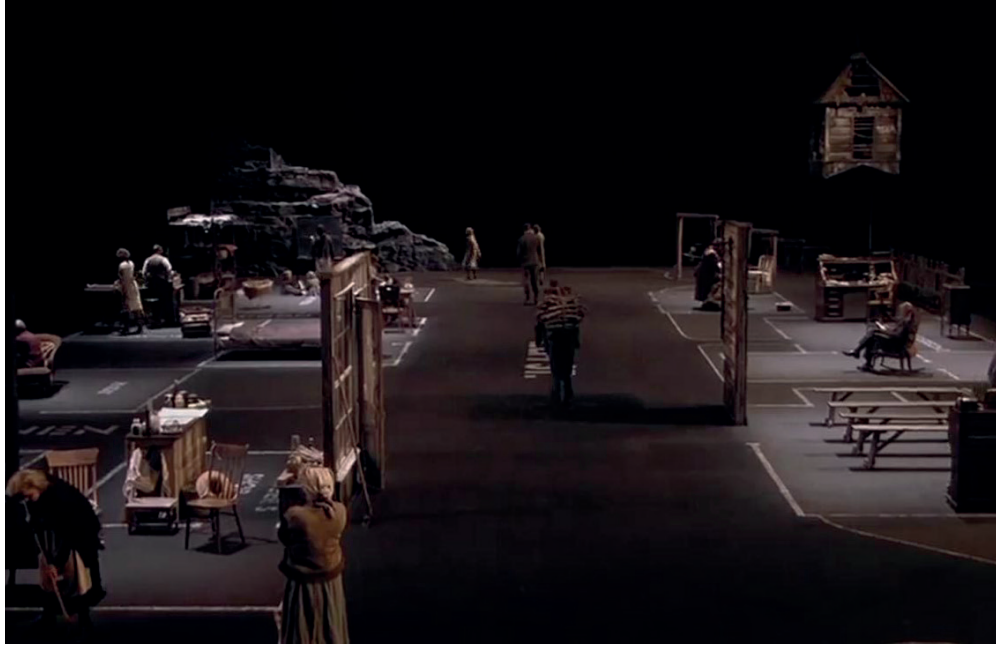
Tom, filmde kilit noktadadır. Filmin başından itibaren oyun kurucudur o. Kazanacağını baştan bildiği oyunlar oynamayı sever. Bir nevi kasabaya Tanrı'nın bir hediyesi olarak gelen bu ahlak ve iyilik timsali kişiye yardım edecek, hep onun yanında olacak insan olarak görünürken birden onu yarı yolda bırakır.

Grace, bu kasabaya incelik, merhamet, sevgi, hoşgörü getirmiştir. Kasabaya geldiğinde ironik biçimde adı Musa olan köpeğin kemiğini çaldığı için kendisini cezalandırmak isteyecek kadar ahlaki bütünlüğü tam olan biridir.

Grace aynı zamanda gözleri gerçeği görmeyen halka iyiliği gösterir. Bunu kasabalılardan görüyor taklidi yapan ama aslında kör olan birinin Amerika'nın Kurtuluş Günü yemeğinde Grace'e; "Bize gerçekleri gösterdiğin için teşekkür ederiz." demesinden de anlarız. Peki neden sonradan işin rengi değişir? Bu kadar iyilik timsali ve

kasabalı tarafından çok sevilen biri, birden olabildiğince sömürülen, aciz bir köleye dönüşür.

İşin renginin değiştiği nokta, kasabalıların Grace'in kendilerine muhtaç olduğunu anlamalarıyla başlar. O iyiliksever insanlar, bir anda köle sistemini kurup efendi rolüne bürünmekte beis görmezler. Bir nevi kapitalist sistemin hiç ihtiyacı yokken doğurduğu ihtiyaçlar ve yeni ihtiyaçlar için gereken ucuz iş gücüdür o. Sömürülen, aşağılanan, insanlığın en alt basamağında görülen bir köle!

Trier, tam da bu noktadan sonra bizi insanlığımızla yüzleştirmeye başlıyor. İzleyiciye şu soruyu sorduruyor: Ben ne kadar masumum? İyi ya da kötü herhangi bir seçim yapmak zorunda kalmadığım bir suçlu işlememiş sayılır mıyım? Gücü elime geçirdiğimde ne kadar ahlaklı kalabilirim? Sevginin gerektirdiği bedelleri ödemeye hazır mıyım?

Burada anti Amerikan göndermeleri de selamlamadan geçmeyelim. Zaten filmin tamamında Amerika eleştirisi kendini hissettiriyor. Öyle ki, Amerika'nın "bu kadar sert eleştirildiği" bir film olarak nitelenen *Dogville*'e çeşitli platformlarda ödül vermeye cesaret edilemediği gibi, filmin ikincisi olarak çekilecek

“ ”
Dönemin en avangart, alegorik filmlerinden biridir *Dogville*. Tiyatral dekor şeklinde bir mekân kullanımının söz konusu olduğu filmde gerçekçilik duygusunun bu kadar güçlü verilebilmesi de şaşırtıcı hususlardan biri.

Manderlay da, *Dogville* gibi "politik" bir filmin devamı olacak olması nedeniyle daha yapım aşamasındayken bile çeşitli sıkıntılar yaşamıştır.

Kasaba halkından Vera, körlemesine inancın temsilcisidir. Yedi çocuk sahibidir. (Filmde Grace'in kasabaya ilk geldiğinde bir

dükkânda görüp çok sevdiği ve zamanla kasabada çalışarak tek tek satın almayı başardığı biblolar gibi.) Hepsinin mitolojik adları vardır. Kocasını Chuk ise şehirden büyük umutlarla gelen ama büyük bir hayal kırıklığı yaşayan biridir. Grace, ilk defa kötülüğü ve ihaneti ondan görecektir. Ardından diğerleri gelir zaten. İyilik maskesi altında mükemmel bir insanlığa sahip görünen halkın, zaafını gördükleri bir insanı nasıl acımasızca kullandıklarına, ona her tür eziyeti yaptıklarına şahit oluruz.

Bir diğer çarpıcı manzara da Grace'in kaçmak için bir nakliyeciyi anlaştığı ve nakliyecinin onu elmaların arasına sakladığı zaman karşımıza çıkar. Kutsal kitaplarda geçen bu yasak meyve; bilgiyi, gerçeği görmeyi

ve hakikati temsil eder. Nakliyeci de iyilik maskesi altında elmaların arasında taşıdığı Grace'e, onun en zayıf anında kötülük yapar.

Kasabalılardan mühendis genç ise bilgi ve teknolojinin kötülüğe, kölelik düzenine veya kapitalist sisteme nasıl hizmet edebildiğine iyi bir örnektir. Grace onun aracılığıyla zincire vurulmuştur. Sevdiği adam Tom ise her şeyin sorumlusu olarak gördüğü Grace'i gangsterlere teslim etmeye karar verir.

Gangsterlerin başının Grace'in babası olduğu anlaşılınca işler değişir. O, aslında güç ve şiddeti temsil eden babasından kaçmaktadır. Güçten kaçan Grace sonunda yine güce sığınacaktır. Kötülük, kötülükle yüzleşecektir artık. Kasabanın ortadan kaldırılması dünyanın daha iyi bir yer olması için gereklidir. Azize karakteri burada değişime uğrar. Grace babasından güç ister ve kasabanın ortadan kaldırılması emrini verir. Her şey yakılıp yıkılır. Saf, masum ve kasabadan sayılmayan metaforik olarak içgüdüyü temsil eden köpek hariç. Şiddet, şiddeti doğurmuştur ve güç istenci yine sahnede başrolde. Babanın gücüyle tüm kasaba yakılır. Aynı kendisinin yedi biblosunun Vera tarafından tek tek kırılması gibi. Ve insanın kırılma anının temsili bu bibloların tek tek yok oluşu gibi vahşi insan doğası intikam dolu sahneleri acımasızca sahneye koyar.

SÖZ

■ Cengizhan ORAKÇI

Hangi sözü sözlükler tam açıklayabilir ki, sadece bir yaklaşımdır o sözün dağına her açıklama. Sözler, insan dilinde uçan kuşlardır, iklime ve mevsimlere göre kendilerine uçuşlar seçer; canı ister alçaktan uçar, kimi de yükseklerden uçar da başı döner insanın. Sözler de insanlar gibidir yani.

Söz der de geçeriz, oysa sözler geçmez kalır söylendiği yerde; o yerleri unutmamalıdır. Sözün kıymeti vardır, kıymetten düşürmemelidir, o düşerse söyleyen de onunla düşer, toza toprağa belendir. Sözü taşıırken dikkati elden bırakmamalıdır.

İnsan biraz da söz demektir; söylediği sözler ile tartılır. Hafif sözler söyleyenin ağırlığı ne olacaktır değil mi? Söylediğimiz sözler kadardır bizim pahamız. Ama ağır söz söyleyip ağır olalım derken, "sözün ağırlığı" nı da kolay kolay etmemelidir; ağır söz gidip hassas bir kalbi kırabilir. Kıran sözler vardır, sakınmalıdır onları etmekten.

Yunus'umuz "Söz ola kese savaşı / Söz ola kestire başı" derken sözün keskinliğini hatırlatır biz unutkanlara. Dilden çıkan bir söz gidip kavgaya sebep olursa, kanlar akıtırsa sonra biz de üzülürüz niye böyle yaptım diye. Tatlı sözlerin zehirli bir aşı bal eylediği de unutulmamalıdır; "Söz ola ağulu aşı / Bal ile yağ ede bir söz."

Söz deyip geçmemek gerek. Her söz ağızdan çıktıktan sonra geri dönüşsüz bir yolculuğa başlar; onu iyi uğurlamak gerekir yollara. Gittiği yerlerde, geçtiği yollarda bakarsınız sizden bir iz bırakır.

Alınan sözleri iyi tutmak gerektir. Yanılıp yakılıp sözü ayağa düşürmemelidir. Ayağa düşen söz artık geri düştüğü yerden kalkamaz, kalksa bile kırık döküktür kemikleri, kaynamaz bir daha.

Biz sözden ibaretiz, hayvanlardan ayrılmamız da söz ile. Papağanlar bizden birkaç söz öğrense de söz sahibi yine biziz. Sözlerin altında imzamız vardır.

Verilen sözleri tutmak da insan olmanın bir gereğidir. Tutulmayan söz bizi insan olmaktan çıkarırsa hangi sözleri bulsak çare değildir artık.

Bir söz ehli bulunursa bu gürültülü ve telaşlı zamanlarda hemen kulak verip dinlenmelidir, söz ehlinin dilinde sözler süttten ırmak olup akar çünkü.

Ne demiş büyükler eski zamanlarda, "Söz bir, Allah bir"; büyükler demişlerse, boşa dememişlerdir. Onların sözü yabana atılmaz.

AVRUPA'DA GURBETÇİ OLMAK

■ **Büşra Meryem GÖÇMEN**

Duisburg/Almanya

Ellerine tahtadan bir bavul alıp yola koyulduklarında 1960'lı yılların başıymış. Gelmeden önce bir dizi işleme tabi tutulmuşlar. Dillerini, kültürlerini bilmedikleri Almanya'ya vardıklarında da yine bazı aşamalardan geçmişler. Belki de bu süreç şimdilerde de yaşanan göçlerle benzerdir. Belki de köyünü, mahallesini terk edip uzak memleketlere gidişin zorluğunu ilk olarak onlar yaşadıkları için çok farklı ve zor gelmiştir onlara, bilemiyorum. Bütün bildiğim dedemin anlattıklarından ibaret. Almanya'da doğan ve Almanca eğitim gören ben, dedemi ne kadar anlayabiliyorum? Bir gerçek var ki o da yerini yurdunu bırakıp yabancı bir ülkede yeni bir hayat kurmanın zannedildiği gibi kolay olmadığıdır.

Önceleri misafir işçi diye adlandırılan şimdilerde bambaşka bir boyut kazanan Almanya'ya gelen o ilk işçilerden birinin torunuyum. Diğer taraftan da gurbetçi yolu gözleyen bir evladın kızıyım.

Babasına hasret büyüyen evladın gurbette doğan çocuğu...

"Gurbet" öyle sıradan bir kelime değil benim için. Kelimelere anlam kazandıran yaşamışlıklardır. Yaşamayan nereden bilir gurbeti? Ben dedemin gurbetini, vatanında yaşayan biri de benim gurbetimi anlayabilir mi? Sanmıyorum. Gurbet kelimesinin barındırdığı anlam, hissettirdiği duyguyu karşılamıyor maalesef. Sözlükte gurbet, doğup yaşanmış olan yerden uzak yer

ve gariplik, yabancılik, yuvasından, yurdundan veya kentinden uzakta olma durumu diye tanımlanıyor. Bana göre bu tanım, "gurbet" için yetersiz. Belki anılarımız bu kavramın tanımını yapabilecek bir kelime, bir cümle olabilecek. Dedelerimiz birinci kelime, ikinci nesil olan babalarımız ikinci kelime, bizlerde üçüncü ve çocuklarımız dördüncü, torunlarımız beşinci... Böyle böyle anlaşılacaktır bu gurbet.

Avrupa'da gurbetçi olduğumuzu yaz aylarında derinden hissederiz. Temmuz, ağustos ayları gurbetçi aylarıdır. Canım ülkemde de böyle biliniyor zaten. İple çekeriz bu ayları. Çünkü sevdiğimizle kavuşma mevsimidir. Yolumuzu gözleyenlerle kucaklaşma vakti... O yola koyulmak için on bir ay boyunca maddi birikim yaparız. "Gurbet" bende biraz da bu demek. Yağmuru ve bulutu bol olan bu diyarlarda yazın gideceğim köyüm, sarılacağım akrabam vardır diye güneşi hep üzerimde hissettiğim yer.

Her sene yaklaşık aynı vakitlerde bavulları hazırlar, hediyeleri paketler ve havaalanına doğru yol alırdık. İçimde tarifsiz duygular belirirdi. Uçağa bindiğimiz andan itibaren âdeta saatler durur dakikalar ilerlemezdi. Memlekete yaklaştıkça heyecanımız artardı. Annemin gözlerinin içi bir başka gülerdi. Malum en büyük özlemi o çekerdi. Annemin babası ve annesi hiç Avrupa görmemiş, her daim gurbetçi yolu gözleyenlerdendi. Gurbetin ne demek olduğunu bir de onlardan dinlemeli.

Sabırsızlıkla yaptığımız yolculuğumuzun nihayetinde

“Almanya’da gurbetçi olmak” uzaklarda yalnız kalıp anlayanın olmamasıydı biraz da. Belki de hasret çekmekten yorulmaktı. Kendimizi ait hissetmediğimiz bir kültürün yabancı, geldiğimiz yerin Almancısı olmaktı.

hep birlikte, çıkışa yönelirdik. Bizleri karşılamaya gelenlere kocaman sarılırdık. Amca, hala, dayı, kuzen hep birlikte anneannem ve dedemin evine gidecek olan arabada iyice sabırsızlanırdık. Dedem, yaşlı olmasına rağmen saatlerce kapıda bizi beklerdi.

Arabadan iner inmez onun kollarına koşardık. Zira onun kanatları altında kendimizi güvende hissederdik. Onun kollarında biz, bir yıla yetecek kadar nefesi içimize çekerdik. Anneannem ise bizi öpmeye, koklamaya doyamazdı. Sanki tüm yıl susuz kalmış gibi âdeta bizi öpmez, yudumlayıp yüreğindeki ateşi söndürürdü. Hep birlikte huzur konağına girerdik. Çocukluğumun en değerli bulduğum anı, dedemlerin evinin avlusunda geçti diyebilirim. Geri dönüşlerimiz çok hüznü olurdu. Vedaları hiç sevmezdim, her ne kadar ailem üzülmeyi diye ağlamamak için kendimi zorlasam da dedem ve neneme sarıldığım an, gözyaşlarım dökülürdü. Yaz aylarına bir ömür sığdırırdık. Bir bavul eşyayla gelirdik fakat Almanya'ya geri dönüşümüzde o bavula bu kez de güzel anılar, paha biçilmez öğütler ve daha nice nice güzellikler koyardık. Biriktirdiğimiz bu anılar ve hissettiğimiz yoğun duygular ile, bir yıl boyunca ruhumuzu beslerdik. Almanya'ya döndüğümüzde bizi karşılayacak olan ıssızlığı düşündükçe sessizleşiyordum. Esasında hepimiz bir boşluğa düşüyorduk uçaktan inince. Büyükbabamların ilk gelişinden bugüne her şey çok hızlı değişmişti ve değişim devam ediyordu. Biz de yeni nesil sorunlarla karşılaşılıyor, üstesinden gelmeye çalışıyorduk. "Almanya'da gurbetçi olmak" uzaklarda yalnız kalıp anlayanın olmamasıydı biraz da. Belki de hasret çekmekten yorulmaktı. Kendimizi ait hissetmediğimiz bir kültürün yabancı, geldiğimiz yerin Almancısı olmaktı. Adı ne olursa olsun bir yaşam mücadelesiydi gurbet.

Gurbetin en güzel yanı, yaz tatilinde öz vatanımıza gelişlerimizdi. Yine o güzel anı

beklediğimizin son on günündeydik. Ramazan ayının ortası. Yani koca çınarın gölgesinde serinlemeye, dedeme kavuşmaya son on gün kalmıştı. İlk defa bayramı ailece Türkiye'de kutlayacaktık. Yıllar sonra ilk defa denk düşmüştü bayram ve tatil. Tam orucumuzu açmak için iftar masasına oturacakken telefonumuz çaldı. Annem telefonu açtı. O anı hiç unutamıyorum. Annemin içten içe yıkılışına şahit oldum o akşam. Telefon elinden düşerken ona kollarımı açmıştım. Dedemin bize açtığı gibi. Omzuma başını yaslarken duyduğum kalp atışları, gurbetin bende kalan sesi oldu. Gurbetin resmi de tarifi de tam olarak bende buydu, böyle kaldı.

Dedemle tek bir bayramı dahi geçiremedik. Üstelik cenazesine de yetişemedik. O gün uçacak olan uçakta sadece iki koltuk boştu. Biz çocuklar geride kalmıştık. Üç kardeş birbirimize sarılarak günlerce ağlamıştık. Bir şeyi çok iyi anlamıştım o gün: Burada bize misafir işçi denildiği için üzülmekle çok vakit harcıyoruz. Hâlbuki hepimiz bu dünyada zaten misafiriz. Velhâsılı ölüm, Allah'ın emri, bu gurbetlik olmasaydı.

AKDENİZ'İN ADALET KILICI: BARBAROS HIZIR HAYREDDİN PAŞA

■ Nermin TAYLAN

Engin deryalar fatihi, Akdeniz'in adalet kılıcı, korsanların korkulu rüyası, haçlı şövalyelerinin can düşmanı, Baba Oruç'un hak sancaktarı, Müslümanların denizlerdeki sığınağı, Kaptan-ı Derya namıdiğer Barbaros Hızır Hayreddin Paşa...

Uzun yıllardır Müslümanlara karşı bir savaşın öncülüğünü yapan ve bir kültür medeniyeti Endülüs ile Afrika'daki çeşitli bölgeleri işgal ederek binlerce Müslüman'ı korkunç işkencelerle öldüren İspanya İmparatorluğu, Cezayir'de de çeşitli kaleleri işgal ederek kan döküyor, korkunç şekilde insanları öldürmeye devam ediyordu.

Bu sırada Cezayir sahilinin 300 metre açığında sarp kayalıklardan oluşan küçük bir adacık üzerinde kurulmuş güçlü bir kale olan Penon

Hayreddin Paşa, Fatih Sultan Mehmed'in ordusunun neferi, Midilli fatihlerinden Vardari Yakup Ağa'nın oğlu olarak 1478 yılında Midilli Adası'nda dünyaya gelir ve adını Akdeniz'in engen sularına yazdırır.

Kalesi'nden sırf zevk için şehri top ateşine tutarak cami minarelerini yıkan ve Cezayir halkına zulmeden İspanyol askerleri, Cezayir'in Türklerin eline geçmesinden sonra buna cesaret edemiyorlardı.

Barbaros, bunların varlıklarını umursamamasına rağmen limana bu kadar yakın bir yerde konuşlanmalarını da tedbire uygun görmediği için kale kumandanı Martin de Vargas'tan bölgeyi terk etmelerini istedi. Ancak İspanyol kumandan 6 Mayıs 1525'te bu emre top atışlarıyla cevap verdi.

Günlerce süren karşılıklı bombardımanlara kalenin arkasını çeviren kadirgalar da katıldı ve 16 Mayıs'ta güçlü kalenin siperleri yıkıldı. Barbaros'la birlikte korkusuzca kale duvarlarına merdivenleri dayayıp kaleye çıkan gözü pek leventler, düşman askerlerinden 800'ünü ölü ele geçirirken 400'ünü de esir aldılar.

Cezayir mahzenlerindeki 30.000 esirini kullanarak kaleyi tamamen yıktıran Barbaros, çıkan taşlarla da adayı sahilden ayıran denizi doldurarak gemilerin sığınabileceği güzel bir liman inşa ettirdi.

İşte böyle bir adamdı Barbaros Hızır Hayreddin Paşa. Çünkü o, Avrupa devletlerinin birbiri ardına sömürge yarışına girdiği, kan ve gözyaşıyla devletlerini kurduğu, adına keşif dedikleri seferlerle çeşitli milletlerin topraklarını işgal ettikleri yetmezmiş gibi bu milletleri soykırıma uğrattıkları bir dönemde, Midilli'de

dünyaya gelmiş ve ailesinden en sevdiğini korsanlara kurban vermişti.

Hayreddin Paşa, Fatih Sultan Mehmed'in ordusunun neferi, Midilli fatihlerinden Vardari Yakup Ağa'nın oğlu olarak 1478 yılında Midilli Adası'nda dünyaya gelmişti. Hayreddin'in kendisinden başka İshak, Oruç ve İlyas isminde üç erkek kardeşi daha vardı. Midilli'nin fethinden sonra adaya yerleşen Yakup Ağa ticaretle hayatını idame ettiriyor, oğulları da kendisine yardım ediyordu. Ancak İshak dışındaki üç kardeş deniz sevdalısıydı ve Oruç Reis bu sevdasının gereği olarak deniz ticaretiyle uğraşıyor ve kısa zamanda bir gemi sahibi olmayı başarıyordu. Oruç'un kardeşlerinden Hayreddin ve İlyas da ağabeyleriyle birlikte deniz aşırı seferlerle ticaret yapıyorlardı.

Oruç Reis çok genç yaşta bir tüccar olmayı başarmıştı lakin ticaret gemilerini yüzdürdüğü Akdeniz, bir korsan yatağıydı. Özellikle Rodos gibi bazı Akdeniz adalarında konuşlanan haçlı şövalyeleri kendilerinden olmayana yaşama hakkı tanımıyor, baskınlarla hem ticaret gemilerine el koyuyor hem de gemi mürettebatını köle olarak alıyorlardı. Bu haçlı şövalyelerinin yaptığı baskınlardan birinde İlyas Reis şehit olurken Oruç Reis de esir düştü. Oruç, bir müddet sonra esir hayatından kaçmayı başardı ve Midilli'ye gelerek ticaretine devam etti. Fakir fukarayı gözetmesi, zenginden alıp fakire vermesi, ihtiyaç sahiplerince sığınılan emin

Barbaros Hayreddin Paşa'yı Kanuni'nin huzurunda gösteren bir minyatür (Süleymanname, TSMK, Hazine)

bir kişi olması sebebiyle zamanla "Baba" lakabını aldı ve korsanların korkulu rüyası, mazlumların sığınağı oldu.

Baba Oruç Akdeniz'de fetihler yapar ve haçlıların en büyük düşmanı hâline gelir. Müslümanların Baba diye andıkları Oruç, kızıl sakalı sebebiyle haçlılarca "Barbarossa" olarak anılır. Cerbe Adası'nı üst olarak kullanan Baba Oruç'un en yakın adamı ise kardeşi Hayreddin'dir. Ünleri tüm Akdeniz'e yayılan bu iki kardeş, Tunus Sultanı Muhammed ile anlaşarak Tunus'daki Halkü'l-Vaâd liman kalesini kullanmaya başlar.

1516 yılında ele geçirdikleri yüklü bir gemiyi hediye olarak Piri Reis himayesinde Yavuz Sultan Selim'e yollayan iki kardeş, padişahın desteğinin devamının yer aldığı bir name ile çeşitli hediyelere mazhar olur. Bundan sonra

ağabeyleri de kendilerine katılır ve ardın sıra Kuzey Afrika'da fetihler yaparlar. 1516 yılında Cezayir'e yerleşerek burada bir devlet kurarlar. Ancak bu fetihlerden birinde Tlemsan halkının ihanetiyle karşılaşan Oruç Reis, askerleri yarıp kaçacağı esnada savaşa devam ederse öleceğini bile bile leventleriyle geri döner ve tam nehri geçerken aldığı bir mızrak yarasıyla 1518'te şehit olur. Başı, kendisini öldüren İspanyol teğmen tarafından İspanya kralına götürülerek sergilenir. Bu da yetmezmiş gibi "Büyük Türk denizcisi öldü!" diye günlerce şenlikler yapılır ancak onun sancağını devralan Barbaros Hayreddin Paşa ağabeyinin yolunu devam ettirerek haçlı donanmalarını yerle bir etmek suretiyle Türk'ün kılıcını Akdeniz'de sallamaya devam eder.

Akdeniz'de yaptığı fetihler, kazandığı zaferler ve Andera Doria'yı yenilgiye uğratmasıyla

ün kazanan Hızır Reis, Andrea Doria'nın Mora kıyılarını vurması ve Osmanlıyı sıkıntıya düşürmesiyle, 153'te Kanuni Sultan Süleyman'ın bir Hatt-ı Hümayunu ile Osmanlıya çağrılır.

Nameyi alan Hızır Reis, oğlu Hasan'ı Cezayir'e kral olarak bırakır ve en meşhur 19 adamını alarak muhteşem bir donanmayla yola çıkar. Cezayir'in tapusuyla Kanuni'nin huzuruna çıkan Akdeniz fatihi, 200 kölenin taşıdığı altın ve gümüş dolu sandıklar, 200 deve yükü ipek ve çeşitli kumaşların yer aldığı büyük bir serveti hediye olarak sunmasının ardından Sultan'a hitaben şu sözleri söyler:

*Bir Hayreddin kulun geldi,
Sen O Şah'ı Süleymane
Sana layık nemiz vardır!
Kabul eyle fakirane*

Cezayir'in tapusuyla gelen hediyeleri kabul eden Kanuni

Barbaros Hayreddin Paşa, Akdeniz'de İspanyol ve İtalyanlarla savaşmış, onlardan her türlü taktiği öğrenerek tüm tecrübesiyle Osmanlı donanmasını ileri seviyeye taşımıştır.

Sultan Süleyman, kendisine kaptan-ı deryalığı taltif eder ve Hızır Reis Osmanlı Devleti'nin ilk kaptan-ı deryası olur.

Barbaros Hayreddin Paşa, Akdeniz'de İspanyol ve İtalyanlarla savaşmış, onlardan her türlü taktiği öğrenmiştir. Oruç Reis'le birlikte kazandığı zaferler sebebiyle birçok stratejisi ve öngörüsü oluşmuştur. Osmanlı'ya gelince tüm tecrübesiyle donanmayı yetiştirir, personele silahları adapte eder. Tersane-i Âmire'ye nizam verir. 1533'ten 1546'ya kadar Osmanlı'ya hizmet eder. Onun döneminde Akdeniz bir Osmanlı gölü hâline gelir. İspanyol donanmasını defalarca yener. 1536 yılında Otranto'yu alır, Ege'deki Venedik adalarını ele geçirir. Preveze'de bizzat Papa'nın oluşturduğu ve o güne kadarki en büyük donanma olan haçlı donanmasını yener.

Barbaros Hayreddin Paşa, Kanuni'nin isteğiyle Seyyid Murad'a Türk edebiyatının ilk otobiyografisini yazdırır. *Gazavat-ı Hayreddin Paşa* isimli bu otobiyografi eserinde yer alan "Şehid olamayıp hasta yatağım da can verdiğime üzülürüm." sözü onun dünya görüşünü ve davasını en güzel şekilde ifade etmektedir.

4 Temmuz 1546 tarihinde İstanbul'da hayatını kaybeden Barbaros Hayreddin Paşa, ölümünden beş yıl önce Mimar Sinan'a yapımına başlattığı ve ölümünden iki yıl önce tamamlanan kendi konağının hemen yanındaki türbeye defnedilir.

Barbaros Hayreddin Paşa'nın Sancağındaki Semboller

Sancağın orijinali beş metre olup bugün İstanbul Beşiktaş'taki Askeri Müze'de bulunmaktadır.

Sancağın dört bir tarafında yer alan isimler dört halifenin isimleridir ve İslam birliğini sembolize eder.

Sancağın alt tarafındaki Hz. Davud (a.s.) mührü (Süleyman mührü diye de geçer), Hz. Süleyman'ın rüzgâra hükmeden bir peygamber olması münasebetiyle kullanılmıştır. Çünkü Barbaros bir deniz kaptanıdır ve gemilerini yüzdürebilmek için her daim rüzgârın yardımına ihtiyacı vardır. Onun da Hz. Süleyman gibi rüzgâra hükmetmesi gerekmektedir.

Pençe-i Âli Âba ise Hz. Muhammed'in kızı, damadı ve çocuklarını yani neslini simgeler.

Sancaktaki Zülfikar ise Allah'ın aslanı olan Hz. Ali'nin adaletini sembolize ettiği gibi bir ayağı Şark'ta, bir ayağı Garp'ta olan Osmanlı'yı da ifade etmektedir.

MADAGASKAR YASEMİNİ

Madagaskar yasemini, Madagaskar ve Afrika'da yazları yağışlı ve çok sıcak, kışları ise kurak ve ılıman ortamda dış mekân bitkisi olarak yetişir. Ülkemizde ise genellikle iç mekânlarda yetiştirilen bitki, halk arasında gelin buketi ve gelin mumu çiçeği olarak da anılır. Yaprakları, kauçuk çiçeğinin âdeta küçültülmüş hâli gibidir. Parlak, yeşil, uzunca oval, açık yeşil damarlı yaprakları, kar beyazı ve güzel kokulu çiçekleriyle hoş bir görünüme sahiptir. Tırmanıcı bir bitkidir, 6 m'ye kadar boylanabilir. İlkbahar aylarında çiçek açmaya başlar ve sonbahara kadar çiçeklenme devam eder. Tomurcuklarını döküp çiçeklenmeyi durdurabileceğinden tomurcuk verdiğinde bitkinin yeri asla değiştirilmemelidir. Çiçek ve meyve veren bir tür olan Madagaskar yasemini, uygun koşullar sağlandığında çiçeklenebilir ancak özellikle iç mekân yetiştiriciliğinde meyve vermesi çok zordur. Meyvesi avakadoya benzer.

Sulama

Neredeyse yüzde doksan sudan oluşan ve dolayısıyla nem seven Madagaskar yasemini, yaz aylarında dinlendirdiğimiz sulama suyuyla toprak doyunluğa ulaşana kadar sulanmalıdır. Kış aylarında ise toprağın hafif rutubetli bırakılması yeterli olacaktır. Sulamada dikkat edilmesi gereken önemli nokta, bitkiyi su ihtiyacı olana kadar sulama yapmadan beklemektir. Çünkü erken sulama, kök çürümesine neden olur ve bitkimizi kaybedebiliriz. Yaz aylarında ve havanın kuru olduğu ortamlarda bolca nemlendirmemiz, bitkimizin gelişimini doğru yönde destekler.

Işık

Madagaskar yasemini, yarı güneşli ortamları sever; evimizde direkt güneşe maruz bırakmadan hafif filtrelili ışık alan yerleri tercih etmeliyiz. Örneğin evimizin batı ve doğuya bakan penceresinde 2 metre, güneye bakan penceresinde ise 2-5 metre içeriye yerleştirilebilir.

Budama

Budama, ilkbaharda sağlıklı dalların kesilmesi ve sağlıklı dalların da çiçeklenmesine destek olmak için yapılabilir. Yaz aylarında ise kurumuş ve zayıflamış dalları mutlaka almalıyız. Kışa girmeden hemen önce budama yapıp bitkiyi kış ayında dinlenmeye bırakmalıyız. Budamadan sonra sarılma aparatları kullanmalıyız. Esnek bir yapıya sahip olduğu için bitkinin çemberin etrafını sarmasını sağlayarak oldukça hoş bir görüntü elde edebiliriz.

Toprak Karışımı

Toprak karışımının su tutmayan özellikte hazırlanması gerekir. Bahçe toprağı, yaprak çürüntüsü, çayır toprağı, bir miktar da dişli nehir kumundan oluşan karışım bitkinin ihtiyacını karşılayacaktır. Çiçeklenmenin düzenli ve hızlı olması için ihtiyaca göre besin değeri yüksek toprak takviyesi yapılabilir. Kullandığımız saksının fazla suyu atmak için mutlaka drenaj delikleri olması gerekir.

Gübreleme

Gübrelemeye şubat sonunda başlayıp ekim ayı bitene kadar devam edebiliriz. Genç bitkilerde fosfor ihtiyacı fazladır, o yüzden gübre alırken fosfor oranı kısmen yüksek gübreler tercih etmeliyiz. Suda çözünebilir gübreleri bir veya iki haftada bir, yavaş salımlı gübreleri ise büyüme mevsiminde vermek gerekir. Örneğin 4-9. aylar arasında haftada bir kez 1-2 g karışık gübre 1 lt suda eritilerek verilebilir.

ÂL-İ İBRAHİM'İN GAYRETLİ KADINI: HZ. HACER

■ Elif ÖZEL

Bursa İl Müftülüğü Vaizi

Al-i İbrahim'in (Hz. İbrahim ailesi) çok gayretli ve bir o kadar da mütevekkil ferdi... Bıçak karşısında tavrını bozmayan ve "Emrolunduğun şeyi yap babacığım! İnşallah beni sabredenlerden bulacaksın." (Sâffât, 37/102) diyen Hz. İsmail'i yetiştiren anne: Hz. Hacer.

Kur'an da övülen ve örnek gösterilen seçilmiş İbrahim ailesinin güzide ferdidir Hz. Hacer. "Şüphesiz Allah, Âdem'i, Nuh'u, İbrahim ailesini ve İmran ailesini birbirinden gelmiş birer nesil olarak seçip âlemlere üstün kıldı."

(Al-i İmran, 3/33-34) Ayet-i kerimede âlemlere üstün kılınmadan bahsediliyor, bununla birlikte Kur'an'dan öğrendiğimiz bir şey var ki o da peygamber eşi ve çocuğu da olsa, kendi ameli iyi olmadıkça kurtuluşa eremeyeceğidir. "Allah, inkâr edenlere, Nuh'un karısı ile Lût'un karısını örnek gösterdi. Bu ikisi, kullarımızdan iki salih kişinin nikâhları altında bulunuyorlardı. Derken onlara hainlik ettiler de kocaları, Allah'ın azabından hiçbir şeyi onlardan savamadı. Onlara, 'Haydi, ateşe girenlerle beraber

siz de girin!' denildi." (Tahrîm, 66/10) ayeti bu gerçeğin şüphe götürmez kanıtıdır. Çünkü insanın değeri, kendi niyet ve ameline, gayret ve ihlasına bağlıdır. Kimliğini ve kişiliğini insanın kendisi belirler. Bununla birlikte bütün peygamberler ümmetlerini tevhit ve selamet dini olan İslam'a davet ettikleri gibi kendi aile fertlerinin her biriyle de ayrıca ilgilenmişlerdir. Nitekim Yüce Allah'ın: "Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun." (Tahrîm,66/6) emri, her mümine aynı derecede hitap etmektedir.

Mübarek kılınan İbrahim ailesinin hanımefendisidir Hz. Hacer. Onun duruşu örnek olacaktı tüm annelere ve âlemlere. Koşuşu bir rüknü olacaktı İslam'ın beş temel esasından biri olan hac ibadetine.

Peygamberlerin aile fertlerinin salihlerden olması için gösterdikleri çabaya ek olarak bir de dualarını okuyoruz Kur'an'da. İbrahim (a.s.), evlat isterken dua ediyordu. Evladını ve eşini başka bir bölgeye yerleştirirken yine onların dünya ve ahiret selametleri için dua ediyordu. "Rabbimiz! Ben çocuklarımdan bazısını, senin kutsal evinin (Kâbe'nin) yanında ekin bitmez bir vadiye yerleştirdim. Rabbimiz! Namazı dosdoğru kılmaları için (böyle yaptım). Sen de insanlardan bir kısmının gönüllerini onlara meylettir, onları ürünlerden rızıklandır, umulur ki şükrederler." (İbrâhîm, 14/37)

Hız. Hacer, peygamber olan eşinin dualarına hayatıyla ve gayretiyle "âmin" demişti. Ve yine evladı İsmail'i (a.s.) de kabul olan duanın şükürü istikametinde eğitiyordu. Onun babası, ateşlere atılırken dahi Rabbine olan tevekkül ve teslimiyetinde zerre değişim olmayan Hız. İbrahim; annesi de ıssız çöllere bırakıldığında: "Neden ben?" sorusunu sormayan Hız. Hacer'di. Yapılan dualar ise hep aynı hassasiyetin terennümüydü: "Rabbim! Bu şehri güvenli kıl, beni ve çocuklarımı putlara tapmaktan uzak tut." (İbrâhîm, 14/35) "Rabbim! Beni namaza devam eden bir kimse eyle. Soyumdan da böyle kimseler yarat. Rabbimiz! Duamı kabul eyle. Rabbimiz! Hesap görülecek günde, beni, ana-babamı ve inananları bağışla." (İbrâhîm, 14/40-4)

Dört bin yıldır devam eden bir yolculuğun takip edilen ayak

izidir Hız. Hacer. Öyle bir iz ki dünyanın bütün gürültüsünü, teslimiyetin sükûnetinde susturacak kadar asil. Kimdir Hız. Hacer? İlk kadın muhacir. Her şeyden önce Allah'ın sonsuz merhametine hicret eden. "Ey İbrahim bunu yapmanı sana Allah mı emretti?" diye sorup "evet" cevabını alınca, Allah'ın (c.c.) kendisi için seçmiş olduğunu

başına taç eden bir muhacir... Bir siyahi... Bir kadın...

Durduğu yer, yürüdüğü yer hatta defnedildiği yer binlerce yıldır unutulmadığı gibi sa'y ettiği, hem anne hem kul olduğunu tekrar tekrar ispat ettiği Safa-Merve arasındaki tevekkülü; apaçık bir ayetti bize: "Şüphesiz Safa ve Merve Allah'ın nişanelerindedir." (Bakara, 2/158)

Dünyanın bu sağır eden gürültüsü hız kesmeden devam ederken ekin bitmeyen o topraklarda İsmail'ile bir anne sessizce medeniyetin tohumlarını ekiyordu, hâlinden hiç şikâyet etmeden. Demişti ya: "Bizi Allah zayı etmez, biz O'na teslim oluruz." İsmail ile taçlanan bir teslimiyetti onunkisi.

"Biz O Allah'a kurban oluruz!" diyen bir annenin oğlu tereddütsüz kurban olmayı kabul ederdi ancak.

Hacer... İlk olarak Hz. İbrahim'in evine başladı yolculuğu. Ardından Allah'ın emriyle vardığı yer, "Allah'ın işaretlerindedir." diye Kelamullah'ta yüceltilince anladık ki değerli olanı belirleyen şey, Allah'ın kıymet vermesidir. O Allah ki memleketlere sığamayan Hacer kulumu, "Beytim" dediği evine yerleştirmişti.

Mübarek kılınan İbrahim ailesinin hanımefendisidir Hz. Hacer. Onun duruşu örnek olacaktı tüm annelere ve âlemlere. Koşuşu bir rüknü olacaktı İslam'ın beş temel esasından biri olan hac ibadetine. Ve sessiz hicreti yol gösterecekti asırlar öncesinden bugünün muhacir annelerine. Evlatlarına güvenli bir yer bulmak için yola düşen Meryemlere, Suriyeli, Afganlı her mümin kadına. Çocuk doğurmak, onu terbiye etmek, en önemlisi de zararlı kişi ve fikirlerden korumak kolay değildir. Bütün ebeveynler için her dönemde zor olmuştur. Bu sebeple her annenin evladının selameti için sa'y ve gayreti

Hacer'le benzer olmuştur. Ve günümüzde anneler, Hz. İsmail'in ahlakında çocuk yetiştirmek için belki de her zamankinden daha fazla gayret etmelidirler.

Hacer, evladının ihtiyacı olan suyu bulmak için çabalıyordu. "Kader gayrete tabidir." bunu biliyordu. Oturduğu yerde "su, su!" demekle geçmezdi susuzluk, ona düşen aramaktı. Bulmak nasipti. Bulduracak olan Allah (c.c.) idi. Safa ve Merve tepelikleri arasında koşarken endişeliydi anne Hacer. Çocuğunu göz ucuyla kontrol ediyordu. İsmail (a.s.) ona Allah'ın emanetiydi.

Hacer suyu aradı, nihayet zemmehi oğlunun ayağının dibinde buldu. İşte o an sudan daha fazla susuzluğu gideren hakikatleri gördü:

Dünyanın bu sağır eden gürültüsü hız kesmeden devam ederken ekin bitmeyen o topraklarda İsmail'ile bir anne sessizce medeniyetin tohumlarını ekiyordu, hâlinden hiç şikâyet etmeden. Demişti ya: "Bizi Allah zayı etmez, biz O'na teslim oluruz." İsmail ile taçlanan bir teslimiyetti onunkisi.

Emanet, yoldan ayrı değildir, yolun kendisidir; İsmail'ini düşünürken teslimiyeti terk etmeyen Hacer'in adımında...

Tevekkül ile sabır, kesin sonuç verir; Allah kendisine iltica edene mutlaka cevap verir.

Sa'y, İbrahim (a.s.) ailesinin ayak izinden öğrenilen bir yürüyüş ki çabayla harmanlanmış kulluk olmadan dünya yolculuğunun anlamı yok...

Velhasıl dünya hayatının özetini öğretiyordu bize Hz. Hacer: Allah'a teslim ol, emanete sahip çık (verdiğin söz, evladın, eşin, yuvan, işin, hayatın, kendin...) tevekkül ile çabalamaya devam et. Aradığını, ihtiyacın olanı bulacaksın.

"Bu ıssız çölde ben ve İsmail'den başkası yok ki!" demeden sa'yine devam ederek dünyanın en güzel yolculuğunun ilk adımlarını atan Hz. Hacer o cevabı gördü ve 4000 yıl öncesinden bize seslendi: Allah'ın verdiği her yük/sorumluluk kutsaldır. Susuz kalmak da yorulmak da kutsaldır. Çünkü o "yol" kutsaldır. İşte bu yolculukta ne kadar aciz görseler de seni, ne kadar ağır olsa da omzundaki emanet yükü, vardığın yer ne kadar çorak olsa da, kimse seni duymuyor, anlamıyor olsa da, yoldan da, yolu yaratandan da vazgeçme! Allah'ın rahman isminden de ümidini kesme!

Sen ey Allah'ın kulu! Rahmetin seni kuşatmasını istiyorsan Hz. Hacer'in ayak izinden yürü, şüphesiz Allah seni zayı etmeyecektir.

B12 vitamini, vücutta oldukça önemli fonksiyonları olan bir B vitamini türüdür. Suda çözünen bir vitamin olan B12, DNA sentezinde kullanılır, kırmızı kan hücrelerini yapar, yağ asitleri ve amino asitlerin vücut içinde kullanımında rol oynar.

B12 vitamini, vücudun kendisinde üretilmediği için özellikle hayvansal gıdalar tüketerek veya vitamin takviyesi kullanılarak vücuda alınmalıdır. Bununla birlikte, B12 vitamini vücutta uzun süreli depolanamaz ve bu sebeple düzenli takviye gerekir.

B12 Vitamini Faydaları Nelerdir?

B12 vitamini, özellikle beynin ve sinir sisteminin normal işlevini sürdürmesi için çok önemlidir. DNA'nın oluşturulmasına ve

düzenlenmesine de yardımcı olur. Vücuttaki hemen her hücrenin metabolizması, yağ asitlerinin sentezinde ve enerji üretiminde rol oynayan B12 vitaminine bağlıdır. B12 vitamini, insan vücudunun folik asidi emmesine yardımcı olarak depolanan enerjinin salınmasını sağlar. Alyuvarların oluşumunda da önemli bir rolü olan B12 vitamininin seviyesi düşerse alyuvar hücre üretimi azalır. Bu durum anemiye yol açabilir.

Kim Ne Kadar B12 Almalıdır?

Bu sorunun cevabı kişiden kişiye değişir. Cinsiyet, yaş, yeme alışkanlıkları, eşlik eden hastalıklar, kullanılan ilaçlar gibi çeşitli birçok etken almamız gereken vitamin miktarlarını belirler. Fakat ortalama değerler şöyledir:

- 6 aya kadar olan bebekler: 0,4 mcg

- 7-12 aylık bebekler: 0,5 mcg
- 1-3 yaş arası çocuklar: 0,9 mcg
- 4-8 yaş arası çocuklar: 1,2 mcg
- 9-13 yaş arası çocuklar: 1,8 mcg
- 14-18 yaş arası gençler: 2,4 mcg
- Yetişkinler: 2,4 mcg (Hamileyse günde 2,6 mcg ve emziriyorsa günde 2,8 mcg)

B12 Vitamini Besin Kaynakları

B12 vitamini hayvansal gıdalarda bol miktarda bulunur.

- Et
- Süt ürünleri
- Yumurta
- Balık
- Kümes hayvanları

zengin B12 kaynaklarına örnektir.

Bu doğal kaynakların aksine B12 vitamini, takviye ilaçlarla da alınabilir.

B12 Vitamini Eksikliği

Türkiye’de B12 vitamini eksikliği oldukça yaygın görülür. Vücut içerisinde B12 vitamini seviyesi

çok azaldığında ortaya çıkan duruma “B12 eksikliği” denilir. Eğer besinlerle toparlanamayacak seviyede bir B12 eksikliğiniz varsa doktorunuza danışarak takviye almanız çok önemlidir.

B12 vitamini, hayvansal gıdalarda doğal olarak bulunur ve sağlıklı bir diyetle B12 eksikliği belirtilerinden kaçınmak mümkündür. Ancak çeşitli nedenlerle hayvansal gıda tüketmeyen insanlar ek B12 vitamini takviyesi alabilirler.

Ayrıca,

- Crohn hastalığı, çölyak hastalığı gibi hastalıklarınız varsa,
- Bakteri üremesi veya parazit gibi ince bağırsağınızı etkileyen durumlar varsa,
- Aşırı alkol kullanımı varsa,
- Graves hastalığı veya lupus gibi bağışıklık sistemi bozuklukları varsa,
- B12 emilimini engelleyen bazı ilaçlar alıyorsanız,

B12 vitamini eksikliği geliştirme olasılığınız daha yüksek olabilir.

Bunların haricinde vegan bir diyet uyguluyorsanız yani et, süt, peynir ve yumurta dâhil herhangi bir hayvansal ürün yemiyorsanız, yeterince yumurta veya süt ürünü

tüketmeyen biri iseniz B12 vitamini eksikliği yaşamanız muhtemeldir. B12 vitamini ihtiyacınızı mutlaka karşılayın, eksikliği ciddi sorunlara yol açabilir.

Hamilelik ve Emzirme Sürecinde B12 Vitamini

Hamilelik ve emzirme sürecinde de B12 vitamini çok önemli rollere sahiptir. Gebelik planlıyorsanız takipli olduğunuz kadın doğum uzmanınız gözetiminde B12 vitamini kullanmanız, bebeğinizin beyin gelişimi açısından büyük önem taşır. Vegan veya vejeteryan diyeti uygulayan bir hamile iseniz B12 takviyesini asla ihmal etmemelisiniz. Yeterli B12 vitamini olmazsa şayet bebeğinizin gelişiminde ciddi problemler görülebilir.

B12 Vitamini Eksikliğin Belirtileri

B12 vitamini eksikliğiniz varsa, anemik olabilirsiniz. Hafif bir eksiklik, hiçbir belirtiyeye neden olmayabilir. Ancak tedavi edilmezse aşağıdaki gibi semptomlara yol açabilir:

- Zayıflık, yorgunluk veya baş dönmesi
- Kalp çarpıntısı ve nefes darlığı
- Soluk ten
- Pürüzsüz bir dil
- Kabızlık, ishal, iştahsızlık veya gaz
- Uyuşukluk veya karıncalanma, kas güçsüzlüğü ve yürüme sorunları gibi sinir sorunları
- Görme kaybı
- Depresyon, hafıza kaybı veya davranış değişiklikleri gibi zihinsel sorunlar

B12 Eksikliği Tedavisi

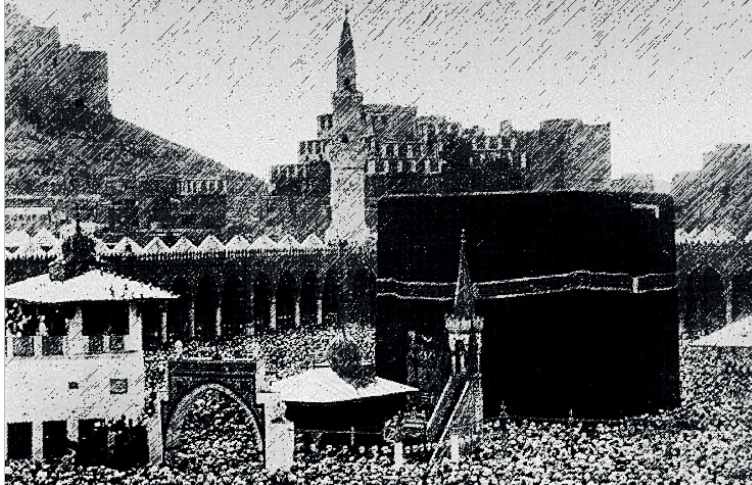
Yukarıdaki belirtiler neticesinde B12 eksikliğiniz olduğundan şüpheleniyorsanız mutlaka hekiminize danışın ve B12 seviyenize baktırın. Eksik görüldüğü takdirde beslenme düzeninizi B12 vitamini açısından zengin ürünlerle değiştirebilir, doktorunuzun uygun görmesi hâlinde takviye vitamin kullanabilirsiniz.

B 1 2

BULMACA

Hazırlayan: Ali OSMANOĞLU

Peygamberi bir sıfat	Akıntı, seyelan	Bir sure adı tan yerinin ağarma vakti	Sonu olmayan, sınırsız	Yapı	Kişiler, kimseler	Uzaklık bildirir bir zarf
11 Ocak 630'da kazanılan kesin zafer	Müsavi			Verme, ödeme		
Bağışıklık için vücuda zerk edilen eriyik		Hayat		Ufuklar		
		Akılla anlaşılabilir bilgiler bütünü		Anlatım, söyleyiş	Gerekli şeyler, iş ile ilgili aletler	Söz yitimi
Ansızın		Simge olarak kabul edilen şekil		Bir seslenme edatı	Bir edat	Elektrik geriliminde devre
Ahlaki		Hoşluk				Bir hava olayı
Bir müzik aleti	İsim	Taze olmayan				
Kastamonu'nun bir ilçesi	Şık elbise			Şıkar		Kur'an-ı Kerim'in son suresi
	Cenneteki kutsal su			Cahil, bilgisiz		Yarı
Yol	Onarım parçası			Namaza çağrı		
	Bir sure adı			Buyruk		
				Helyum simgesi	Sıcaklık	
				Kuzu sesi		
Uğur, baht, talih		Arap alfabesinde bir harf			Özellikle toplu taşımada kullanılan abone kartı	Gerçekten, gerçek olarak
		Son, nihayet				
		"Evet" anlamında bir söz		Dokumanın temel malzemesi		Küçük bir nesnenin sert zeminde çıkardığı ses
		Kalay simgesi				
Zehir	Bir nota			Teneffüs		Oruç açma vakti
	Öğütülmüş tahıl			Baston		Sezgi, izan
						Emir, reis
Yongadan yapılan suni tahta				Ülkemizin para birimi	Gümüş	
					Bir nota	Ticari mal
		Uzayı fizik ve kimya ilkeleri ile inceleyen bilim dalı				
Giyside kol kısmı	Aruz vezninde kısa heceyi uzun okuma				Ülkemizin plaka kodu	Durağan, değişmez
				Sessiz harfi o,u sesiyle okutan hareke	Nefes borusu	Meyvenin kabukla çekirdek arasındaki yenilebilir kısmı
						Seda
				Futbolda topu kenardan elle oyuna sokma		Bir sure adı
					Demleme bitki içeceği	
						Düzenli, derli toplu
				Küçük yerleşim yeri		
				Efendi		Efendimiz'in semaya yükseldiği mucize

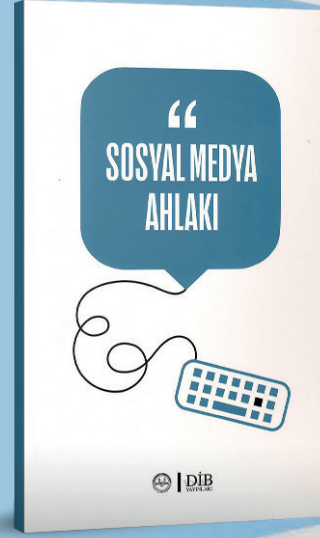

SOSYAL MEDYA AHLAKI

■ Zeynep ÇELİK

İletişim teknolojilerinde yaşanan gelişme sosyal medyayı gündelik hayatın bir parçası hâline getirdi. Hızlı ve etkili iletişim kanallarının çoğalması bir yandan bilgi edinme kanallarına ulaşımı kolaylaştırırken bir yandan da geleneksel ilişki biçimlerini yeni baştan dizayn etti. Erişim kolaylığı herkesi hizaladı. Maalesef bu hizalanma kolaylığı, bilgi kirliliğini de beraberinde getirdi. Yeni bir kültürel atmosferin de taşları döşenmiş oldu. Eğitim teknolojilerinden haberciliğe, sanattan edebiyata artık her şey sosyal medyayla kol kola yürümek zorunda. Peki, bu mecralar ciddi riskleri de barındırmıyor mu? Günlük hayatta kaçındığımız tecessüs, gıybet, linç kültürü gibi olumsuz davranışlar neden sosyal ağlar söz konusu olduğunda çok kolay alıcı buluyor? Ortam sanal ama zedelenen değerler maalesef gerçek. Hâlbuki yüce dinimiz İslam'ın Müslüman şahsiyete yüklediği anlam, değer ve sorumluluklar sanal dünyadan bağımsız değil. Sadece insanoğlu kaybettiği gerçeklik algısıyla sosyal medyayı yapay ve hakikatten beri görme yanılgısına düşüyor. Mesnetsiz sözler, mahremiyeti örseleyen paylaşımlar, hakaret, iftira gibi İslam ahlakına mugayir davranışlar... Bilhassa dinî alanda dolaşıma giren yanlış bilgiler... Bütün bunlar bir sosyal medya ahlakını zorunlu kılıyor.

Reel hayatta var olan görev ve sorumlulukların, kaçınılması gereken tutum ve davranışların

sosyal ağlara yansımaları noktasında insanlara rehberlik edecek bir eserin neşredilmesi zaruret olarak ortaya çıkıyor. Diyanet İşleri Başkanlığı, sosyal medya ahlakı konusunda yüksek bir bilincin oluşmasına katkı sağlamak amacıyla alanında uzman isimleri bir araya getirerek Sosyal Medya Ahlakı kitabını okurların istifadesine sunmuştur. Prof. Dr. Soner Duman "Müslümanın Sosyal Medya Ahlakı" yazısında kul hakkını ve kişisel dokunulmazlığı merkeze alarak sanal ağlarda dikkat edilmesi gereken konulara değindi. Dr. Öğr. Üyesi Metin Eken, sosyal medyanın dönüştürücü etkisine mercek tutarak değişen mahremiyet algısını kaleme aldı. Sanal dünyada yaşanan kimlik krizine ışık tutan kalem ise Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Derviş Dereli oldu. Dereli "Dijital Kimlikler ve Dönüşen İnsani İlişkilerimiz" yazısıyla dijital kimliklerin inşasında örselenmiş gerçeklik algısının tezahürlerini irdeledi. Dr. Öğr. Üyesi Recep Emin Gül "Sosyal Medyada Bilgi Ahlakı", Murat Kalıç "Çocuklarımıza ve Gençlerimize Sosyal Medya Ahlakı Kazandırmak" yazılarıyla kitapta yer alan diğer isimler. Eser, bütün veçheleriyle sosyal medya ahlakını masaya yatırarak okurlara, gençlere, sosyal medya kullanıcı olsun ya da olmasın çocuklarını bu mecraların olumsuzluklarından korumaya çalışan ebeveynlere kılavuzluk ediyor.

Tarihte Yolculuk

frekanslar

4A (HD)

FREKANS: 12.380

POL: DİKEY (V)

SEMBOL: 27.500

FEC: 3/4

JHD YAYIN

4A (SD)

FREKANS: 12.422

POL: YATAY (H)

SEMBOL: 30.000

FEC: 3/4

JSD YAYIN

yeni bölüm

Salı

23.00

DIYANET TV

Digitürk - 68. kanal

1+1 - 49. kanal

SMART - 104. kanal

Net - 555. kanal

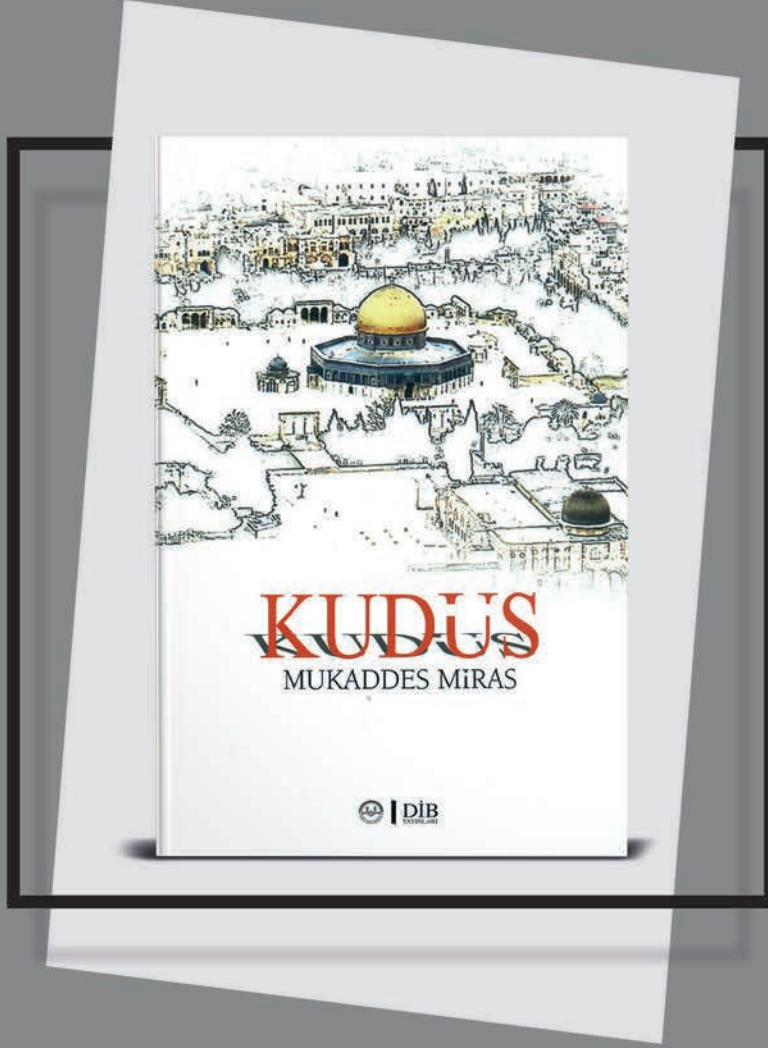
TV* - 133. kanal

Instagram diyanettv

Twitter diyanettv

YouTube diyanettv

Facebook diyanettv

yayinsatis.diyamet.gov.tr

Yurt içinde Diyanet yayınları satış yerlerinden, yurt dışında müşavirlik ve ataşeliklerimizden temin edebilirsiniz.

ISSN: 2147-1452

9 772147 145203

Fiyat: 10 ₺